

2

2^e Structuurschema Oppervlakedelfstoffen Landelijk beleid voor de bouwgrondstoffenvoorziening

2^e Structuurschema Oppervlakedelfstoffen
Landelijk beleid voor de bouwgrondstoffenvoorziening

DEEL 2 - REACTIES OP DE
ONTWERP PLANOLOGISCHE KERNBESLISSING

DEEL 2 - REACTIES OP DE
ONTWERP PLANOLOGISCHE KERNBESLISSING

P 1106-193

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

1106-193

Tweede Structuurschema Oppervlakedelfstoffen

Deel 2 — Reacties op de

**Ontwerp planologische
kernbeslissing**

Aan
de Voorzitter van de Tweede Kamer der
Staten Generaal

Contactpersoon

Doorkiesnummer

Datum
juli 2002

Bijlage(n)

Ons kenmerk

Uw kenmerk

Onderwerp
Tweede Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen

Geachte voorzitter,

Hierbij zenden wij u de reacties op de ontwerp-planologische kernbeslissing deel 1 – beleidsvoornemen – van het Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen.

In deze bundel zijn opgenomen:

- de hoofdlijnen van de inspraak (samenvatting van de 36 schriftelijke inspraakreacties)
- het verslag van de naar aanleiding van de inspraak gehouden hoorzitting
- de schriftelijke reactie van het Interprovinciaal Overleg (IPO)
- het Toetsingsadvies van de Commissie MER over de milieuaspecten van het Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen
- het rapport van bevindingen van het Overlegorgaan Oppervlaktedelfstoffen
- het verslag van het gevoerd bestuurlijk overleg V&W/IPO

DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT,
mede namens
DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE
ORDENING EN MILIEUBEHEER,

drs. J.M. de Vries.

Inhoudsopgave

Ten geleide 7

Inspraak 9

- Hoofdlijnen uit de inspraak 11
- Alfabetische lijst van sprekers 37
- Verslag van de hoorzitting 39
- Reactie Interprovinciaal Overleg 49

Adviezen 55

- Toetsingsadvies van Commissie MER over de milieuaspecten van het Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen 57
- Rapport van bevindingen van het Overlegorgaan Oppervlaktedelfstoffen 87

Bestuurlijk overleg 109

- Verslag bestuurlijk overleg met Interprovinciaal Overleg op 22 november 2001 113
- Verslag vervolg bestuurlijk overleg met Interprovinciaal Overleg op 5 december 2001 117

Internationaal overleg

- Briefwisseling met Duitsland en Engeland 125
- Verslag overleg met Vlaanderen/Nederland 135
- Commentaar van de Nederlands-Duitse Commissie voor de Ruimtelijke Ordening Subcommissie Zuid 139

Deel 2, de reacties op de ontwerp-planologische kernbeslissing (deel 1) – Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen, is opgebouwd uit de onderdelen inspraak, adviezen en bestuurlijk overleg.

Het onderdeel inspraak bevat het door het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat opgestelde rapport 'Hoofdlijnen uit de inspraak inzake deel 1 PKB Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen (SOD II)'. In dit rapport wordt een overzicht gegeven van de organisatie en de werkwijze waarop de inspraak op het structuurschema heeft plaatsgevonden. Tevens wordt ingegaan op het geheel van de inspraakreacties. Als bijlage bij het rapport is een alfabetische lijst van insprekers opgenomen.

Degenen die tijdens de inspraak de wens te kennen hebben gegeven hun standpunt nader toe te lichten konden dit doen in een speciaal hiervoor georganiseerde hoorzitting. Het verslag van deze zitting is eveneens toegevoegd. Het schriftelijke IPO commentaar is integraal opgenomen.

De staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat heeft de Commissie voor de Milieueffectrapportage gevraagd haar te adviseren over de milieuaspecten van het voorgenomen beleid. Dit advies is integraal opgenomen.

De staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat heeft het Overlegorgaan Oppervlaktedelfstoffen gevraagd haar bevindingen over het voorgenomen beleid kenbaar te maken. In het Overlegorgaan Oppervlaktedelfstoffen is namens de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat met vertegenwoordigers van andere overheden en belanghebbende organisaties over deel 1 van het Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen op consensus gericht overleg gevoerd. Het resultaat, het zogenaamde door het Overlegorgaan opgestelde 'Rapport van bevindingen', is eveneens geheel opgenomen.

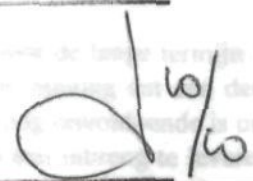
Bestuurlijk overleg met het Interprovinciaal Overleg (IPO), namens de provincies, heeft plaatsgevonden op 22 november 2001. De agenda en het verslag hiervan zijn integraal opgenomen. Met de provincie Limburg heeft separaat bestuurlijk overleg plaatsgevonden op 5 december 2001, over twee specifiek Limburgse punten (de punten 9 en 10 van de hiervoor bedoelde agenda). Ook het verslag van dit overleg is opgenomen.

Bij brief van 16 november 2001 heeft de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat de omliggende buurlanden op de hoogte gesteld van de hoofdlijnen van het voorgenomen beleid. In deze brief wijst zij op de mogelijke gevolgen van dit beleid voor de import en export.

De reactie hierop in de vorm van briefwisseling met Duitsland (Nordrhein-Westfalen) en Engeland en een verslag van een overleg met België zijn integraal opgenomen.

Inspraak

Postbus 16107
2500 BC Den Haag
telefoon (070) 888 12 12
fax (070) 888 12 80

M/S/SG:	inst: RWS
BSG-nr.: 2001/9353	NE VEI TO BO
Behandeling: ☐ etn ☐ adv ☒ am ☐ ter ken	12 OKT 2001

12 OKT. 2001
SOD II

ft : reactie SOD II, deel 1 (ontwerp
n : 28 september 2001.

te heer/mevrouw,

ne maken wij gebruik van de moge

Geachte heer/mevrouw,

Gaarne maken wij gebruik van de mogelijkheid tot het schriftelijk reageren op SOD II
1. Wij zullen ons daarbij beperken tot het geformuleerde beleid ten aanzien van beton-
metselzand, alsmede ten aanzien van in voorbereiding zijnde beleidsinstrumenten.

Hoofdlijnen uit de inspraak inzake deel 1 PKB Tweede Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen (SOD II)

INSPRAAKPUNT
VERKEER EN WATERSTAAT
NOVEMBER 2001
KNEUTERDIJK 6
2514 EN DEN HAAG
WWW.INSPRAAKVENW.NL

1	Inleiding	15
1.1	Deel 1 PKB Tweede structuurschema Oppervlakedelfstoffen	15
1.2	De inspraakprocedure	15
1.3	De inspraakreacties	15
2	Doelstelling en probleemstelling	17
2.1	Algemeen	17
2.2	Continuïteitsdoelstelling van bouwstoffen	17
2.3	Primaire vs. secundaire winningen en economische vs. maatschappelijke belangen	17
2.4	Beïnvloeding markt(verhoudingen) en prijs	18
2.5	Overig	18
3	Beleidsinstrumenten	19
3.1	Algemeen	19
3.1.1	Bestaande instrumenten	19
3.1.2	In voorbereiding zijnde instrumenten	19
3.2	Voornemens wijziging Ontgrondingenwet	20
3.3	Overige instrumenten	20
4	Behoeftte bouwgrondstoffen	23
4.1	Algemeen	23
4.2	Realiteitsgehalte geprognosticeerde behoefte	23
4.3	Scenario's	23
4.4	Overig	25
5	Beleid winning oppervlakedelfstoffen	25
5.1	Algemeen	25
5.2	Algemene richtlijnen voor vergunningsinstanties	25
5.2.1	Algemeen	25
5.2.2	Bouwnijverheid	25
5.2.3	Economie en werkgelegenheid	25
5.2.4	Natuur, landschap en cultuurhistorie	25
5.2.5	Ruimtelijke ordening en verkeer en vervoer	25
5.2.6	Sociaal-culturele aspecten	26
5.2.7	Grondstoffenbeleid algemeen	26
5.3	Beleid import en export	26
5.4	Zoekruimten	26
5.4.1	Aanvaardbaarheid en afbakening zoekruimten	26
5.4.2	PKB kaarten	27
5.5	Beleid per oppervlakedelfstof	28
5.5.1	Grind	28
5.5.2	Beton- en metselzand	28
5.5.3	Ophoogzand	29
5.5.4	Klei en leem	29
5.5.5	Kalksteen	29
5.5.6	Zilverzand	30
5.5.7	Kalkzandsteen-zand	30
5.5.8	Schelpen	31
5.5.9	Puingranulaat	31

6 Taakstellingen

- 6.1 Algemeen 33
- 6.2 Primaire grondstoffen 33
 - 6.2.1 Grind 33
 - 6.2.2 Beton- en metselzand 33
 - 6.2.3 Zilverzand 34
- 6.3 Secundaire en vernieuwbare grondstoffen 34
- 6.4 Nota taakstelling alternatieve bouwgrondstoffen 34

7 Uitvoering

- 7.1 Verhouding rijksoverheid/ provinciale overheden 35
- 7.2 Coördinatie en overleg 35
- 7.3 Taak bedrijfsleven 35
- 7.4 Draagvlak nieuwe winningen 35
- 7.5 Bouwgrondstoffenbeheer in relatie tot ruimtelijke planning 35

Bijlage

- Alfabetische lijst van ontvangen schriftelijke meningsuitingen 37

1 Inleiding

1.1 Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen, deel 1 (ontwerp planologische kernbeslissing (PKB))

Vanuit de rijksoverheid is een landelijk beleid geformuleerd voor de bouwgrondstoffenvoorziening. Dit beleid is ontwikkeld met het oog op de toenemende spanning tussen de (toekomstige) behoefte aan bouwgrondstoffen en de mogelijkheden om daarin door middel van winning van oppervlaktedelfstoffen in Nederland in belangrijke mate te voorzien.

Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft, in samenwerking met het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, het beleid uit het Eerste structuurschema Oppervlaktedelfstoffen geactualiseerd. De geactualiseerde beleidsvoorstellen zijn neergelegd in het Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen (SOD II), welke naast een ruimtelijke beleidsnota, tevens een grondstoffennota voor de bouw vormt. Deze PKB heeft betrekking op de periode tot 2025. In hun onderlinge samenhang zijn in SOD II aan de orde:

- het zuinig omgaan met bouwgrondstoffen en het bevorderen van hergebruik in de bouw (toepassen van secundaire grondstoffen) en van vernieuwbare grondstoffen;
- de bouw voorzien van de grondstoffen zand, grind, klei etc. en de import en export van deze primaire grondstoffen;
- de ruimtelijke aspecten van de winning van oppervlaktedelfstoffen in ons land.

1.2 De inspraakprocedure

Het SOD II, deel 1 ontwerp-PKB heeft van 16 juli tot en met 3 september 2001 ter inzage gelegen op diverse locaties in de provinciale hoofdsteden en een aantal direct betrokken gemeenten. Aan de ter inzage legging en de inspraakmogelijkheid is bekendheid gegeven middels een bekendmaking in de Nederlandse Staatscourant en enkele landelijke en regionale dagbladen. Tot en met 1 oktober 2001 is een ieder in de gelegenheid gesteld zijn of haar zienswijze op het SOD II kenbaar te maken. Op 2 november 2001 is er de gelegenheid geboden om mondeling in te spreken tijdens een hoorzitting. Van deze mogelijkheid hebben 6 insprekers gebruik gemaakt. Na het verstrijken van de inspraaktermijn zijn de schriftelijke reacties en het verslag van de hoorzitting, gebundeld aangeboden aan onder andere de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM). De uitkomsten van de inspraak zullen samen met de uitkomsten van bestuurlijk overleg en advisering verschijnen als deel 2 van de PKB ('inspraak en advies'). Mede op basis van de adviezen en inspraakreacties stelt de Ministerraad vervolgens zijn Standpunt vast (deel 3 PKB). Na de behandeling door de Tweede Kamer en instemming door de Eerste Kamer kan de PKB SOD II definitief vastgesteld worden.

In dit rapport 'Hoofddlijnen uit de inspraak' zijn de belangrijkste elementen uit de inspraakreacties kort weergegeven. Dit hoofddlijnenrapport heeft niet tot doelstelling een volledig overzicht te geven van alle naar voren gebrachte op- en aanmerkingen.

1.3 De inspraakreacties

Er zijn 36 schriftelijke inspraakreacties binnengekomen. Deze worden in onderstaande tabel weergegeven naar herkomst en naar categorie inspreker. Zes schriftelijke insprekers, allen belangenorganisaties, hebben hun zienswijze tevens mondeling kenbaar gemaakt.

	Flevoland	Friesland	Geierland	Limburg	Noord-Brabant	Noord-Holland	Overijssel	Utrecht	Zuid-Holland	TOTAAL
Ondernemer	0	0	0	7	0	0	0	0	1	8
Belangenorganisatie Ondernemer	0	0	5	1	0	1	0	3	3	13
Gemeente	0	0	0	1	1	0	0	0	0	2
Provincie	1	0	0	1	1	0	1	0	0	4
Rijk	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Waterschappen	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Natuur- en Milieuorganisaties	0	1	1	2	0	0	0	2	0	6
Maatschappelijke instellingen	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
TOTAAL	1	1	6	12	2	2	1	6	5	36

De zienswijzen die door de insprekers naar voren zijn gebracht, zijn gerangschikt naar de volgende thema's:

- Doelstellingen en probleemstelling (paragraaf 2)
- Beleidsinstrumenten (paragraaf 3)
- Behoefteverkenning (paragraaf 4)
- Beleid (paragraaf 5)
- Taakstellingen (paragraaf 6)
- Uitvoering (paragraaf 7)

Diegenen die kennis willen nemen van de integrale inspraakreacties worden verwezen naar de voornoemde bundel 'Resultaten van de Inspraak'

2 Doelstellingen en probleemstelling

2.1 Algemeen

Een derde van de insprekers staat stil bij de formulering van de doelstellingen en probleemstelling, variërend van steunbetuiging tot bestrijding van de in SOD II opgenomen conclusies. Het Civieltechnisch Centrum Uitvoering Research en Regelgeving (CUR) stelt in zijn algemeenheid dat de 14 conclusies die een ongestoorde grondstoffenvoorziening in de bouw moeten waarborgen, nog te weinig samenhang hebben. Zo krijgen de relaties tussen de stromen van primaire en secundaire grondstoffen weinig aandacht. Een samenhangende benadering van de totale vraag naar grondstoffen in relatie met fundamentele vernieuwingen van ontwerpmethodieken en doorbraaktechnologieën, die nog meer ruimte kunnen scheppen voor duurzaam gebruik van grondstoffen, is daarom gewenst. Provincie Limburg meent ook dat dit noodzakelijk is, vooral teneinde taakstellingen voor secundaire/ vernieuwbare grondstoffen te kunnen kwantificeren.

2.2 Continuïteitsdoelstelling van bouwstoffen

Het Interprovinciaal Overleg (IPO) stelt dat het accent van SOD II te sterk ligt op de continuïteit van de voorziening in bouwgrondstoffen. Daarnaast is het SOD II volgens het IPO te veel gericht op voorziening middels primaire winningen. Vier provincies sluiten zich expliciet aan bij deze zienswijze.

Het beleidsvoornemen om de continuïteit van bouwgrondstoffen te verzekeren wordt door het bouwbedrijfsleven breed ondersteund. De probleemanalyse en de behoefteverkenning die aan dit beleid ten grondslag liggen worden door deze groep gedeeld, alleen de beleidsconsequenties (paragraaf 5 beleid) en de beleidsinstrumenten (paragraaf 3 beleidsinstrumenten) die hieraan in het SOD II verbonden zijn, worden hevig bekritiseerd. Met name het voornemen een tekort aan bouwgrondstoffen te creëren, middels - volgens het bouwbedrijfsleven te lage- taakstellingen (paragraaf 6), zonder dat er op dit moment zicht op toereikende alternatieven voor behoeftedekking bestaat, wordt bedrijfseconomisch, maar ook maatschappelijk onverantwoord geacht. Er wordt een groot risico genomen wat betreft de voorzieningszekerheid, omdat er vooruitgelopen wordt op onzekere alternatieven, proceduretermijnen voor winning buiten beschouwing gelaten worden en er van verhoogde import en verlaagde export weinig verwacht kan worden. Met name het te creëren tekort van 81 miljoen ton (30% van de behoefte) aan beton- en metselzand tot 2008 is hierbij een doorn in het oog van het bouwbedrijfsleven.

2.3 Primaire vs. secundaire winningen en economische vs. maatschappelijke belangen

De focus van SOD II is volgens 20% van het totale aantal insprekers (met name natuur- en milieuorganisaties en provincies) te veel gericht op primaire winningen, waardoor de perspectieven van secundaire winningen en de inzet van vernieuwbare grondstoffen reeds in de probleemstellingfase – en dus ook in de verdere uitwerking van het SOD II – in het gedrang komen. Gewezen wordt op de bezwaren die aan primaire winningen kleven: bodem- en landschapsaantasting, langdurige hinder, verstoring waterhuishouding en onnodig ruimte- en functieverlies.

In het verlengde hiervan bestaat bij 20% van de insprekers de angst dat de belangenafweging tussen economische overwegingen en maatschappelijke aanvaardbaarheid uitvalt in het voordeel van economische overwegingen, met name omdat het SOD II vaag blijft. De opmerking dat het voor de bouw een harde voorwaarde is dat voldoende grondstoffen tijdig en tegen aanvaardbare kosten beschikbaar komen, in combinatie met niet gekwantificeerde begrippen ('zo veel mogelijk aantasting van waarden voorkomen') ligt aan deze angst ten grondslag. Maatschappelijk verantwoorde winning, lokale belangen

en de bevordering van zuinig en hoogwaardig gebruik van grondstoffen komen hierdoor onvoldoende uit de verf.

Breken Vereniging Recycling Bouw- en Sloopafval (BRBS) onderschrijft de doelstellingen van het SOD II en is met name verheugd te constateren dat de hoogwaardige toepassing van secundaire grondstoffen tot één van de pijlers van het grondstoffenbeleid is verheven. Werkgroep Geertjesgolf stelt voor een conclusie op te nemen dat onvermijdbare aantasting van waarden gecompenseerd moeten worden en dat bij te hoge maatschappelijke kosten afgezien moet worden van winning.

De Federatie van Oppervlakedelfstoffenwinnende Industrieën (FODI) is verbaasd dat secundaire winning in de hoofddoelstelling is opgenomen, omdat secundaire winning tot op heden niet succesvol is. De ervaring leert dat secundaire winning alleen succesvol is, indien bij projecten grondstofwinning als zelfstandige doelstelling wordt meegenomen.

De Bond van Fabrikanten van Betonproducten in Nederland (BFBN) en de Vereniging van Ondernemingen Betonfabrikanten in Nederland (VOBN) zou graag in de conclusies van de probleemstelling terug willen zien dat de Rijksoverheid zelf daadwerkelijk en consequent secundaire grondstoffen in eigen werken toepast.

2.4 Beïnvloeding markt(verhoudingen) en prijs

Onder de probleemstelling ligt de veronderstelling dat door beïnvloeding van de huidige marktverhoudingen de beleidsvoornemens geëffectueerd kunnen worden. Twee insprekers vragen om het inzicht in marktwerking voor oppervlakedelfstoffenwinning te vergroten.

Er wordt door een inspreker voorgesteld de verlening van winconcessies in concurrentie plaats te laten vinden, waarbij minimalisatie van schade en overlast, de mate van compensatie, en optimalisatie van het hergebruik van de locatie deel uitmaken van de selectiecriteria.

2.5 Overig

De beleidsmatige prioriteit om de toepassing van bodemmaterialen uit het Nederlands Continentaal Plat van de Noordzee te verruimen, wordt door stichting Noordzee niet verstandig geacht (conclusie 12). Dit gezien de huidige beleidsontwikkelingen voor de Noordzee (5e Nota Ruimtelijke Ordening, structuurschema Groene Ruimte 2, Ecosysteendoelen Noordzee en OSPAR).

Ten aanzien van de juridische status wordt door twee insprekers aandacht gevraagd voor structuurschema Groene Ruimte 2 (SGR 2), dat als richtinggevend kader voor SOD II zou moeten fungeren. Ook doorwerking van SOD II naar andere planologische kaders is gewenst. SOD II is volgens meerdere insprekers de juridische kwalificatie van PKB niet waardig, omdat er geen juridisch bindende uitspraken gedaan worden die het zwaarwegend maatschappelijk belang van een goede bouwgrondstoffenvoorziening waarborgen.

3 Beleidsinstrumenten

3.1 Algemeen

In het SOD II wordt een aantal bestaande en toekomstig te ontwikkelen beleidsinstrumenten c.q. beleidsmaatregelen uiteengezet. Deze moeten bijdragen aan het stimuleren van een zuiniger gebruik van grondstoffen, toepassing van vernieuwbare grondstoffen en meer inzet van secundaire grondstoffen. Stichting Natuur en Milieu meent dat het SOD II eerst een concreet beeld moet schetsen van de aangrijpingsmogelijkheden voor de afzet van secundaire bouwgrondstoffen, alvorens een instrumentarium ontwikkeld kan worden, dat ervoor zorgt dat de verdringingsmogelijkheden van primaire naar secundaire bouwgrondstoffen optimaal benut worden. De voorlopige status van de in SOD II genoemde instrumenten moet op korte termijn definitief worden, opdat een evenwichtig bouwgrondstoffenbeleid gerealiseerd kan worden.

3.1.1 BESTAANDE INSTRUMENTEN

– Terughoudend vergunningenbeleid

Twee insprekers geven aan dat een terughoudend vergunningenbeleid geen adequaat instrument is om zuinig gebruik van oppervlaktedelfstoffen te bevorderen. Het zuinig omgaan met oppervlaktedelfstoffen is vooral een aandachtspunt op het niveau van verwerking en toepassing. De vraag naar primaire grondstoffen is hier immers een afgeleide van.

Bovendien, stelt Sanders en Geraerds BV, worden de geplande secundaire grondstoffen reeds voor 90% hergebruikt. De overige 10% is vrijwel niet toepasbaar, omdat niet voldaan wordt aan de eisen die het Bouwstoffenbesluit en het Bouwbesluit stellen.

– Bouwstoffenbesluit

Drie insprekers gaan in op het Bouwstoffenbesluit. De Vereniging Industriële Bouwgrondstoffen geeft aan dat het Bouwstoffenbesluit in veel gevallen hergebruik belemmert. Stoffen die de zeer scherpe normering ook maar enigszins overschrijden, zijn ongeschikt voor hergebruik.

BRBS wijst ook op de dagelijkse praktijk van het Bouwstoffenbesluit: deze stuit op diverse knelpunten die het behalen van de kwantitatieve doelstellingen van het SOD II belemmeren. Voor puingranulaat waarin baksteenpuin is verwerkt ontstaat een acuut probleem, omdat baksteenpuin niet of in beperkte mate certificeerbaar wordt. Dit zou tot gevolg hebben dat deze bron van secundaire grondstoffen minder hoogwaardig wordt toegepast of zelfs moet worden gestort.

Ten slotte is het Koninklijk verbond van Nederlandse baksteenfabrikanten (KNB) van mening dat de inwerkingtreding van het Bouwstoffenbesluit het verder bemoeilijkt heeft om baggerspecie toe te passen met het oog op de in dat besluit opgenomen samenstellings- en uitlooeisen.

3.1.2 IN VOORBEREIDING ZIJNDE INSTRUMENTEN

– Hergebruik van baggerspecie

Door meerdere insprekers wordt aandacht gevraagd voor de hergebruikmogelijkheden van baggerspecie. Er wordt gesteld dat deze mogelijkheden sterk beperkt worden door emotionele en kostenfactoren en gebrek aan technische kennis. Goede voorlichting, adequate financiële instrumenten en hergebruikverplichting voor overheden worden sterk bepleit. In dit kader wordt ook aandacht gevraagd voor de belasting op de verwijdering van afvalstoffen voor reinigbare baggerspecie.

3.2 Voornemens wijzigingen Ontgrondingenwet

Bijna 15% van de insprekers gaat in op de voornemens voor wijziging van de *Ontgrondingenwet*. De meerderheid, waaronder FODI, juicht de voorgestelde wijzigingen in de *Ontgrondingenwet* om te komen tot doelmatiger en versnelde procedures toe. Aan de bereidheid van de provincies om medewerking te verlenen, om het instrumentarium aan te wenden én aan de afdwingbaarheid ervan wordt getwijfeld. In aanvulling op wijzigingen in de *Ontgrondingenwet* zouden de juridische mogelijkheden van de Rijksoverheid, om in te grijpen ten gunste van de continuïteit van grondstoffenvoorziening, verruimd moeten worden, aldus de meerderheid van deze groep insprekers. Vereenvoudiging en centralisatie van procedures worden ook wenselijk geacht, gelet op de NIMBY-problematiek en de lange doorlooptijden. Het is een algemeen maatschappelijk belang, dat indien de bouwgrondstoffenvoorziening stagneert, industriezandprojecten sneller aan snee kunnen worden gebracht.

De aspecten geluidhinder en geluidnormering zijn primair een verantwoordelijkheid van de Rijksoverheid en verdienen aandacht in het kader van de *Ontgrondingenwet*, aldus FODI.

Bij de provincies roepen de voorgenomen wijzigingen aangaande de *Ontgrondingenwet* diverse specifieke vragen op. Ondanks de samenhang met deze ontwerp-pkb dient een dergelijke wetswijziging haar eigen procedure te volgen. Het IPO is voornemens via de Landelijke Commissie voor de Coördinatie van het Ontgrondingenbeleid (LCCO) met het rijk van gedachten te wisselen over de inhoudelijke wijzigingen van de *Ontgrondingenwet*.

3.3 Overige instrumenten

– Implementatieplan alternatieven beton- en metselzand (PIA)

Het PIA wordt als belangrijk instrument genoemd in het landelijk beleid voor de bouwgrondstoffenvoorziening. Meerdere insprekers uit het bouwbedrijfsleven menen dat de conclusies uit dit implementatieplan niet consequent worden vertaald in beleid en taakstellingen. In PIA wordt immers gesteld dat met het oog op de stand van zaken van in te zetten secundaire grondstoffen en in te zetten Noordzeezand, een verlaging van de taakstelling niet verantwoord is.

Het IPO meent dat de kennis en ervaring van PIA optimaal benut moet worden.

– Belasting op oppervlakedelfstoffen (BOD)

30% van het totale aantal insprekers geeft een zienswijze op de Belasting op Oppervlakedelfstoffen. 60% hiervan vindt het bevreemdend en onwenselijk dat er in SOD II niet definitief wordt afgezien van de BOD. Gelet op onderzoeken die hebben aangetoond dat de BOD nauwelijks leidt tot de beoogde milieu- en verschuivingseffecten en zelfs leidt tot niet bedoelde, negatieve milieu en markteffecten wordt bepleit af te zien van de BOD.

De overige insprekers die ingaan op de BOD pleiten juist voor snelle invoering van dit financiële instrument. Zij menen dat zuinig gebruik van ruimte en bodem met een dergelijk instrument gestimuleerd kan worden en dat de BOD uitdrukking kan geven aan de eindigheid van oppervlakedelfstoffenwinning. De financiële opbrengst van de BOD kan weer ingezet worden voor milieudoeleinden. Door de BOD alleen voor winning op land van toepassing te verklaren, kan bovendien winning uit zee bevorderd worden.

– Ontwikkeling flankerend beleid beton- en metselzand

Stichting de Noordzee geeft aan dat onderdeel van het te ontwikkelen flankerend beleid is dat alternatieven voor winning uit landlocaties gestimuleerd worden, door het bedrijfsleven te faciliteren door bijvoorbeeld bestuurlijke medewerking in versnelde vergunningaanvragen. Natuur- en milieubelangen kunnen hierdoor verloren gaan. IPO acht flankerend beleid onontbeerlijk om de doelstellingen van SOD II te realiseren. Zij is zeer bereid inzet te leveren in het projectteam 'ontwikkeling flankerend beleid' gezamenlijk met andere (rijks)partners om dit flankerend beleid gestalte te geven.

- **Adviescommissie taakstellingen en flankerend beleid**
 20% van de insprekers twijfelt over de effectiviteit van voorgestelde de adviescommissie. Hoewel aan de competentie van de commissieleden niet wordt getwijfeld is de vraag opgeworpen of de bevoegdheid tot het geven van 'zwaarwegende adviezen aan overheden die een wanprestatie leveren' toereikend is om bepaald gedrag van die overheden daadwerkelijk af te dwingen. Stichting Zand is van mening dat een dergelijke commissie het bedrijfsleven te veel buitenspel zet.
 Volgens de Provincie Overijssel ontbreekt een belangrijk toetsingscriterium voor de adviescommissie: de samenstelling (qua korrelgrootteverdeling) van de minimaal beoogde voorraad beton- en metselzand in ontgrondingsvergunningen. Duidelijk dient te worden van welke normen de provincies dienen uit te gaan.

- **Niet meer heffen domeinvergoeding zandwinning rijkswateren**
 De Vereniging van waterbouwers in bagger-, kust- en oeverwerken (VKBO) geeft aan dat het uitstellen/ niet meer heffen van domeinvergoeding voor de Noordzee en IJsselmeer/ Markermeer niet mag leiden tot marktverstoring. De prikkel om zuinig om te gaan met beton- en metselzand op andere locaties mag niet verminderd worden.
 Dienst Waterbeheer en Riolering wijst op onbedoelde effecten van de eventuele invoering BOD en het niet meer heffen van domeinvergoeding op zandwinning uit rijkswateren. Deze maatregelen zullen, aldus inspreker, onbedoeld ingrijpende gevolgen hebben voor de uitvoering van het project Herstelplan Loosdrechtse Plassen.
 Dit Herstelplan heeft als doelstelling de milieutoestand van het gebied te verbeteren, maar zowel de concurrentiepositie van zand uit Loosdrecht, als de financiële haalbaarheid van het onderhavige project worden ondermijnd.

- **Stimuleringsfonds duurzame bouwgrondstoffenvoorziening**
 Het bouwbedrijfsleven reageert enthousiast op het – door het bouwbedrijfsleven geïnitieerde – Stimuleringsfonds duurzame bouwgrondstoffenvoorziening. Dit fonds wordt gezien als een toereikend alternatief voor de BOD, aangezien de beoogde doelen hier wel mee gerealiseerd kunnen worden. Het uitsluiten van de mogelijkheid tot wettelijke ondersteuning van de heffing voor het Stimuleringsfonds (zoals aangegeven in het SOD II) wordt betreurd. Juist in samenwerking met de overheid kan dit instrument doelgericht werken, waarbij een wettelijke grondslag noodzakelijk kan blijken.

4 Behoefteverkenning bouwgrondstoffen

4.1 Algemeen

20% van de insprekers gaat in op de behoefteverkenning van bouwgrondstoffen. De meerderheid hiervan vindt de geprognosticeerde behoefte reëel, maar stelt vraagtekens bij de mogelijkheden om in de behoefte te voorzien (zie paragraaf 5). Provincie Limburg geeft aan een integrale visie aangaande de behoefteverkenning te missen: gepleit wordt in dit kader om de samenhang tussen diverse bouwgrondstoffen, de relatie met andere beleidsterreinen, de internationale context en de rol van de verschillende overheden duidelijker te integreren.

4.2 Realiteitsgehalte geprognosticeerde behoefte

Bijna de helft van de insprekers die ingaat op de behoefte-raming, meent dat de behoefte te hoog geprognosticeerd is en verwacht een betere onderbouwing van de prognose. De overige insprekers op dit thema acht de behoefteprognose te laag, of in ieder geval niet realistisch, mede omdat zij menen dat de mogelijkheden van behoeftedekking niet reëel zijn en te positief worden ingeschat. Deze mogelijkheden betreffen import, export, de inzet van secundaire grondstoffen en alternatieven. Voor beton- en metselzand worden in tabel 4.1 van het SOD II vraagtekens opgenomen met betrekking tot winnen en import/ export. De in tabel 4.1 gestelde toename van 32% voor de inzet van secundaire grondstoffen is volgens FODI te hoog en niet realistisch.

De behoefte-raming aan Nederlands kalksteen is volgens de Stichting Verontruste Plateaubewoners oneigenlijk, omdat de cijfers voor de toekomstige behoefte aan kalksteen zijn aangeleverd door Ankerpoort NV, die belang heeft bij een hoge behoefte-raming. De behoefte-raming op basis van cijfers van het Landbouw Economisch Instituut komt 40% lager uit. De gemeente Margraten voegt hieraan toe dat er in de afgelopen 10 jaar slechts 1,5 ha is afgegraven. Blijkbaar kon de behoefte aan kalksteen gedurende die periode ook op andere wijze worden ingevuld.

4.3 Scenario's

De keuze van het scenario waarop de behoefteverkenning is geënt, wordt onvoldoende onderbouwd. De middenvariant van het CPB (European Coördination), waarop de behoefteverkenning gebaseerd is, wordt niet reëel geacht, zowel door insprekers die de behoefteprognose te hoog als te laag vinden.

Vanuit de continuïteitsdoelstelling gaat de voorkeur volgens meerder insprekers uit naar een veiliger scenario, omdat op die manier verantwoord kan worden omgegaan met onzekerheden. Zodra er meer zicht is op alternatieven in de behoeftevoorziening is een keuze voor het midden- of minimumscenario pas te rechtvaardigen. De kansen van vervanging van primaire door secundaire grondstoffen worden te optimistisch ingeschat. De BFBN wijst op de uiterste onzekerheid van de doorgang van een aantal zandwinlocaties, waardoor het tekort aan beton- en metselzand in de praktijk veel groter zal zijn dan nu geraamd is.

Meerdere insprekers die de geraamde behoefte te hoog achten, geven hun voorkeur voor het laagste scenario te kennen. De 210 miljoen ton beton- en metselzand die voor de taakstellingperiode geprognosticeerd is klopt volgens provincie Brabant niet. De daadwerkelijke behoefte moet worden vastgesteld op 180 miljoen ton, omdat 10-20% niet als beton- en metselzand wordt aangewend, maar als filterzand, sportveldenzand, drainagezand, asfaltzand etc. Vanwege de huidige economische malaise bepleit de Werkgroep Geertjesgolf uit te gaan van het scenario Divided Europe, wat te onderbouwen is met cijfers van Ike.

4.4 Overig

De geprognosticeerde behoefte aan beton- en metselzand is gebaseerd op model 9.64 (blz.107, voetnoot 105) en de prognose van de totale bouwinvesteringen op het proefschrift van Ike. Dit zou dan resulteren in de tabel 4.3 op blz. 111. De gebruikscijfers in laatstgenoemde tabel corresponderen niet met de cijfers die verkregen worden door het model 9.64 toe te passen op de bouwinvesteringcijfers uit het proefschrift van Ike.

5 Beleid winning oppervlaktedelfstoffen

5.1 Algemeen

Zoals aangegeven in 2.2 worden doelstellingen van het beleid breed ondersteund, maar worden de beleidsvoornemens door veel insprekers inconsequent of zelfs strijdig geacht met de te behalen doelstellingen.

5.2 Algemene richtlijnen voor vergunningsinstanties

5.2.1 ALGEMEEN

Meerdere provincies geven aan de richtlijnen als onderling strijdig te ervaren, maar ook strijdig met lokale plannen. De richtlijnen worden bovendien ontkracht door het veelvuldig gebruik van vage termen (zo mogelijk, in beginsel, tijdig, voldoende). De invulling van de vergunningverlenende taken wordt hierdoor gecompliceerd. Ook de FODI meent dat de onderlinge strijdigheid van richtlijnen en de afwezigheid van een afwegingskader van de richtlijnen een helder en zorgvuldig proces in de weg staat. Het verdient aanbeveling de status van de richtlijnen in SOD II explicieter te maken door aan te geven dat het om richtlijnen voor beleidsontwikkeling, en niet om richtlijnen voor vergunningverlening gaat.

5.2.2 BOUWNIJVERHEID

De richtlijn die verstoring van de continuïteit van de bouwproductie wil voorkomen, kan rekenen op steun van de meerderheid van de insprekers.

5.2.3 ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID

De opstelling van de overheid in SOD II brengt een groot economisch risico met zich, aldus een vijftal insprekers. Eventuele stagnatie van de bouw (omzet 90 miljard gulden) als gevolg van een door de overheid gecreëerd tekort, kan leiden tot tientallen miljarden guldens schade, met ernstige macro-economische consequenties in termen van nationaal inkomen en werkgelegenheid.

Bestaande kleine regionale winningen zouden extra ruimte moeten krijgen om de continuïteit van regionale ontgrondingsbedrijven zeker te stellen.

5.2.4 NATUUR, LANDSCHAP EN CULTUURHISTORIE

De richtlijnen 16 t/m 18 zijn volgens een aantal insprekers te vrijblijvend geformuleerd. De Werkgroep Geertjesgolf maakt zich dientengevolge zorgen over de negatieve effecten voor natuur, milieu en woon- en leefklimaat als gevolg van de voorgenomen grootschalige industriezandwinning H1-locatie in de gemeenten Beuningen en Druten. Richtlijn 19 gaat volgens de gemeente West Maas en Waal voorbij aan de voorwaarde van significante effecten: er moet 'slechts' worden aangetoond dat er reële alternatieven voorhanden zijn, dat de winningen een zwaarwegend maatschappelijk belang dienen en dat de aantasting als gevolg daarvan zoveel mogelijk wordt gecompenseerd/ gemitigeerd. Voor wat betreft groeve 't Rooth gaat de gemeente Margraten in op het beschermde dorpsgezicht Gasthuis en Wolfshuis: de cultuurhistorische waarde wordt door de (beleidsvoornemens ten aanzien van de) groeve aangetast. Ook vraagt de gemeente Margraten in het kader van de in richtlijn 19 genoemde Habitatrichtlijn aandacht voor de das en de korenwolf; van laatstgenoemde ligt het hamsterkerngebied in de directe omgeving van de groeve (Zuid-Limburg).

5.2.5 RUIMTELIJKE ORDENING EN VERKEER EN VERVOER

15% van de insprekers staat stil bij de richtlijnen voor vergunningsinstanties aangaande ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer. Daarbij wordt verzocht het accent (nog) meer te verleggen naar functionele ontgrondingen. Provincie Brabant pleit ervoor de regiona-

le aanpak van SOD II los te laten, omdat gebruik van betonwaren landelijk plaatsvindt. Het grondstoffengebruik en de jaarlijkse bouwinvesteringen geven een betrouwbare indicatie waar de grondstoffen daadwerkelijk gebruikt worden.

Provincie Overijssel geeft aan dat zij richtlijnen 12 en 13 niet zal gebruiken bij haar toetsings- en vergunningenbeleid. Richtlijn 13 wordt onjuist geacht, omdat wanneer functionele winningen dieper gemaakt worden dan nodig is, afbreuk gedaan wordt aan de betreffende functie. Er wordt gewezen op onderlinge strijdigheid van de 25 richtlijnen en gepleit om de term richtlijnen te vervangen door 'aandachtspunten'.

5.2.6 SOCIAAL-CULTURELE ASPECTEN

Gemeente West Maas en Waal meent dat de formulering van richtlijn 22 aangaande sociaal-culturele aspecten zeer beperkt is. Het accent ligt teveel op winning van oppervlakte-delfstoffen, wat ten koste gaat van de aandacht voor leefbaarheidsaspecten van ontgroningen.

5.2.7 GRONDSTOFFENBELEID ALGEMEEN

Richtlijn 23 heeft de bedoeling dat provincies en gemeenten zo weinig mogelijk op slappe grond bouwen teneinde gebruik van ophoogzand te beperken. Het KNGMG wijst erop dat gemeenten van de rijksoverheid een bijdrage uit het gemeentefonds ontvangen die onder andere gebaseerd is op de kwaliteit van de bodem in desbetreffende gemeente. Hoe slapper de grond, hoe hoger de bijdrage. De vraag werpt zich op hoe dit beleid zich verhoudt tot richtlijn 23.

5.3 BELEID IMPORT EN EXPORT

Bijna 20% van de insprekers gaat in op het in SOD II geformuleerde import- en exportbeleid. De 'maakbaarheid' van de omvang van import en export, als verondersteld in SOD II, wordt als een fictie gezien. Het voorgenomen overleg met het buitenland wordt in de voorgestelde vorm weinig serieus genomen. Bovendien verbaast het deze insprekers dat de lijn van NMP⁴, het niet afwentelen van milieudruk op het buitenland, niet consequent wordt doorgetrokken in SOD II.

Het IPO heeft juist behoefte aan een onderbouwing waarom winning van oppervlakte-delfstoffen uit Nederlandse bodem plaats moet vinden.

5.4 Zoekruimten

5.4.1 AANVAARDBAARHEID EN AFBAKENING ZOEKRUIMTEN

Het aangeven van zoekruimten heeft volgens meerdere insprekers weinig tot geen meerwaarde. De vraag waarom winning in de zoekruimten aanvaardbaar wordt geacht, wordt niet beantwoord en ook een bredere belangenafweging (van bijvoorbeeld zee boven land) wordt gemist. Het IPO wijst erop dat de zoekruimten geen juist schaalniveau hebben en dat de provincies als vergunningverleners en integrale omgevingsplanners de aanvaardbaarheid van winningen reeds afwegen.

Een aantal natuur- en milieuorganisaties en provincies is van mening dat de afbakening van de zoekruimten niet getuigen van een strategische visie voor een duurzame grondstoffenvoorziening. Winningen uit primaire ontgroningen op land zouden het sluitstuk moeten vormen, wat ook tot uitdrukking moet komen in de zoekruimten.

De beleidsmatige prioriteit bij winmogelijkheden uit secundaire ontgroningen en Nederlands deel van het Continentaal Plat van de Noordzee wekt verbazing bij de FODI, omdat er nog veel onzekerheden zijn omtrent economisch winbare hoeveelheden.

Bovendien ontbreekt een wetenschappelijk verantwoorde effectvergelijking van zeewinning en landwinning voor wat betreft effecten op landschap en zeebodem. Door milieueffecten van winning op zee en winning op land met elkaar te vergelijken kan pas tot een goede onderbouwing van de afweging voor de keuze tussen land- en zeelocaties worden gekomen.

Het kabinet neemt een aantal rijkswateren, waaronder Noordzee, Markermeer en IJsselmeer wel in aanmerking als zoekruimte, terwijl deze onder de EHS en Vogel- en/of Habitatrictlijn vallen. FODI ervaart deze richtlijnen als te beperkend voor winningmo-

gelijkheden, en ziet niet in hoe provincie Gelderland buitendijkse winning van beton- en metselzand binnen de EHS kan toestaan. Hiertoe zou immers eerst aangetoond moeten worden dat er geen reële alternatieven voorhanden zijn, wat zeer moeilijk is. Gemeente West Maas en Waal geeft in dit kader aan dat binnendijkse ontzandingen geen alternatief voor zandwinning vormen en gezien het provinciaal besluit om buitendijs te ontgronden, de zoekruimte in SOD II te ruim is weergegeven.

Een aantal milieu- en natuurorganisaties benadrukt de strijdigheid van de zoekruimten met wet- en regelgeving. Zo zijn het IJsselmeer en het Markermeer in maart 2001 aangewezen als speciale beschermingszones onder de Vogelrichtlijn. Ook de in SOD II genoemde proef met onderzuigen in het Markermeer dient getoetst te worden aan de Vogelrichtlijn. Winning op de Klaverbank wordt onaanvaardbaar geacht.

De Vogelbescherming pleit ervoor winning in de Noordzee binnen de doorgaande 20m dieptelijn als een niet als beslissing van wezenlijk belang op te nemen in SOD II. In relatie tot ontgroningen zijn namelijk belangen in het geding van de visserij en de internationale natuurwaarden, bijvoorbeeld pleisterende eidereenden en zwarte zee-eenden. Stichting de Noordzee vraagt aandacht voor de milieuaspecten van diepe en ondiepe winningen.

Stichting de Noordzee heeft de indruk dat het beleid te makkelijk is gericht op winning in de Noordzee, vanwege problemen bij winning op land. Verschuiving van land naar zee is in strijd met internationaal beleid (de watersysteembenadering).

Stichting Zand onderschrijft het uitgangspunt om meer mogelijkheden te bieden voor industriezandwinning in de rijkswateren IJsselmeer en Markermeer van harte. Er wordt echter nog te weinig ruimte geboden om de invulling van de rijkstaakstellingen in het IJsselmeer ook daadwerkelijk te realiseren. Daarom wordt gepleit voor het doen van aanvullend geologisch onderzoek, aldus stichting Zand.

Gemeente Margraten wijst erop dat één van de zoekruimten in een grondwaterbeschermingsgebied (de zogenaamde 25 jaarszone) ligt. De hydrologische effecten op het grondwaterbeschermingsgebied, alsook het mogelijke gevaar van bodemverontreiniging in de groeve 't Rooth, worden zorgwekkend gevonden.

Lieben Minerals stelt dat de genoemde zoekruimten gebaseerd zijn op onjuiste en achterhaalde 'feiten'.

5.4.2 PKB KAARTEN

De PKB-kaarten worden door meerdere insprekers niet duidelijk gevonden.

Verheldering wordt verzocht ten aanzien van zaken als schaal, noordpijl, de 12 mijlsgrens en de 20m dieptelijn.

– **PKB-kaart 2 zoekruimte beton- en metselzand**

Provincie Overijssel meent dat de zoekruimte beton- en metselzand gebaseerd is op beperkte en kwalitatief onvoldoende gegevens, waardoor geen reëel beeld over werkelijke winningsmogelijkheden ontstaat. De PKB-kaart wordt dan ook ongeschikt geacht voor het verdelen van taakstellingen.

Het verbaast Stichting de Noordzee dat de Klaverbank in PKB-kaart 2 terugkomt, terwijl deze in de oranje achtergrond (als expliciete beslissing van wezenlijk belang) niet vermeld staat. De indruk bestaat dat Verkeer en Waterstaat zeer vasthoudend is voor wat betreft winning van zand en grind op de Klaverbank.

– **PKB-kaart 3 zoekruimte zilverzand**

PKB kaart 3 dient zodanig aangepast te worden dat een gebied van Beaujean opgenomen wordt.

– **PKB-kaart 4 zoekruimte schelpen**

De zoekruimte is volgens de Waddenvereniging te ruim begrensd: op de PKB-kaart 4 staat het hele waddegebied aangegeven, wat niet spoort met de zoek- en winlocaties in de Landelijke Beleidsnota van 1998, noch met de ontwerp-partiële herziening 2001. Het natuurbelang moet prioriteit krijgen boven schelpenwinning.

5.5 Beleid per oppervlakedelfstof

5.5.1 GRIND

10% van de insprekers gaat in op het beleid ten aanzien van grind. Het verbaast een tweetal natuur- en milieuorganisaties dat de Klaverbank als onderdeel van de EHS in aanmerking komt voor grindwinning. Juist door de aanwezigheid van grind is de Klaverbank qua natuurwaarden belangrijk.

Stichting Grind maakt zich zorgen of het Grensmaasproject tijdig van start zal kunnen gaan. Gelet op de ervaringen met dergelijke complexe projecten, wordt niet uitgesloten dat pas na 2005 begonnen kan worden. Aangezien dan de winning in het structuurvisiegebied en Stevol inmiddels zal zijn geëindigd, zal grind waarschijnlijk niet tijdig winbaar zijn. Dit druipt in tegen de hoofddoelstelling van SOD II en tegen de bestuursovereenkomst tussen de minister van V&W en de provincie Limburg (1990), waarin is bepaald dat de eindigende grindwinning verantwoord moet verlopen en in tijd en in verband met de geleidelijke afbouw van activiteiten. Het streven moet zijn dat het Grensmaasproject uiterlijk in 2003 kan starten, aldus stichting Grind.

In SOD II dient voorts gesteld te worden dat Provincie Limburg op korte termijn een gebied voor grindwinning aanwijst waaruit voldoende grind kan worden gewonnen voor de overloop naar het Grensmaasproject. Indien dit procedurematig teveel tijd in beslag neemt zou het vigerend structuurschema oppervlakedelfstoffen hierop aangepast moeten worden.

De in de bestuursovereenkomst van 1990 voorziene winning van 35 miljoen ton is bedoeld als een primaire winning. De winning van grind in het grensmaasgebied lijkt nu een afgeleide te worden van het Grensmaasproject: een secundaire winning dus. Er wordt verzocht het SOD II op dit punt aan te passen, omdat de huidige formulering impliceert dat vertraging van het grensmaasproject de grindwinningsdoelstelling in het gedrang brengt.

Het vigerende en voorgestelde beleid inzake de afbouw van de grindwinning in Limburg mag niet zo strak worden geïnterpreteerd, dat winning van grind bij projecten, die om andere redenen worden gerealiseerd, niet zijn toegestaan. Tevens zou primaire winning moeten worden toegestaan indien dat ter voorziening van de nationale behoefte nodig is. Stichting Grind vindt het dan ook positief dat in 5.5.1. van SOD II wordt aangegeven dat het niet zo is dat het in het structuurschema vermelde beleid niet kan worden aangepast.

5.5.2 BETON- EN METSELZAND

15% van de insprekers staat stil bij het beleid ten aanzien van winning van beton- en metselzand. De FODI en zijn leden menen dat er een tekort van 81 miljoen ton zand wordt 'ingepland' zonder dat hiervoor in SOD II een zekere dekking wordt geboden. Hierbij wordt verwezen naar PIA (zie 3.3), het plan waaruit blijkt dat er op korte termijn geen zicht is op alternatieven. Ook wordt gewezen op de onzekerheid over het tijdig beschikbaar komen van winlocaties voor beton- en metselzand. Dit houdt verband met de taakstelling voor beton- en metselzand die door insprekers te laag wordt geacht (6.2.2). De continuïteitsdoelstelling van SOD II gaat volgens insprekers niet op voor beton- en metselzand.

De vanzelfsprekendheid in het SOD II van winning op de Klaverbank, ook als er elders op de Noordzee gewonnen kan worden, wordt door een drietal natuur- en milieuorganisaties onacceptabel gevonden. In SOD II wordt gesteld dat ontgrondingen in uiterwaarden slechts toelaatbaar worden geacht indien deze plaatsvinden gekoppeld aan werken ten behoeven van hoogwaterbescherming (ruimte voor de rivier). Gemeente West Maas en Waal vraagt zich af wat dat betekent voor de provinciale F3b-alternatieven.

Er wordt door meerdere insprekers (provincies en milieu- en natuurorganisaties) gevraagd om het rivierverruimingsbeleid (ruimte voor de rivier) duidelijker te incorporeren in het landelijk beleid voor bouwgrondstoffenvoorziening. Omputten van rivieren zouden een meerwaarde voor natuur en milieu op moeten leveren. Zoals het nu voorgesteld wordt, leidt omputting tot een verstoring in het rivierengebied, die strijdig is met andere beleidsdoelstellingen (EHS en natuurontwikkeling).

5.5.3 OPHOOGZAND

Provincie Noord Brabant geeft aan dat ophoogzand geen schaarse grondstof is, en er zelfs sprake is van een overschot. Er wordt gepleit voor een separate taakstelling voor winning van beton- en metselzand en de hieraan gerelateerde ophoogzandwinning uit de Noordzee.

Het verbaast stichting de Noordzee dat er reeds een beslissing van wezenlijk belang is genomen over diepe winning in de Noordzee aangaande ophoogzand voor grootschalige projecten, terwijl er nog zeer weinig bekend is over ecologische effecten hiervan.

De FODI wijst erop dat het beleid ten aanzien van ophoogzandwinning voorziet dat de behoefte van de westelijke provincies vooral moet komen uit ontzilt Noordzeezand. Het BOD zal hier niet werken, omdat er reeds verschuivingen plaatsvinden.

5.5.4 KLEI EN LEEM

Drie insprekers uit de klei- en leemindustrie menen dat SOD II voor wat betreft klei en leem kiest voor een kwantitatieve benadering, terwijl het bij klei en leem bij uitstek ook gaat om kwalitatieve aspecten. Zij dringen erop aan dat SOD II explicieter aanstuurt dat voor baksteen- en dakpannenproductie potentieel geschikte klei daadwerkelijk beschikbaar komt voor de industrie en niet laagwaardiger wordt toegepast. In het verleden zijn onnodig grote hoeveelheden keramische klei in dijkverzwaringen terecht gekomen.

Bij vrijgekomen klei en leem dient rekening gehouden te worden met de strenge eisen van het Bouw(stoffen)besluit. KNB benadrukt het belang dat het kleiwinningsbeleid van de overheid ook in de toekomst de winning van de verschillende kleisoorten in de rivierdelta mogelijk moet maken, omdat de diversiteit en veelkleurigheid van baksteenproducten gehandhaafd moeten blijven. Ook wordt gewezen op het belang van interprovinciaal verkeer van kleikwaliteiten: provincies lijken met name geneigd zich verantwoordelijk te voelen voor kleivoorziening in hun eigen provincie. SOD II zou hier stelling tegen moeten nemen.

KNB geeft aan dat kleiwinning in het kader van secundaire winning zeer kansrijk is, maar dat vanuit SOD II veel meer sturing moet uitgaan. Ten aanzien van de grootschalige rivierverbeteringswerken kiest het SOD de verkeerde oplossing. Binnen 15-20 jaar staan in stroomgebieden grootschalige rivierwerken op stapel, waarbij aanzienlijke hoeveelheden klei worden vergraven. Om oververhitting op de kleimarkt te voorkomen stelt SOD II voor om nieuwe natuurprojecten door middel van kleiwinning en binnendijkse winning te beperken. Door onderzoek is echter vastgesteld dat de rivierverruimingsdoelstellingen kunnen worden behaald, terwijl tegelijkertijd het resterend kleivoorkomen zoveel mogelijk kan worden ontzien c.q. wordt gereserveerd voor toekomstige winning. Indien nu de uiterwaardenklei in combinatie met de rivierverbetering versneld zou worden uitgeput, zoals SOD II suggereert, dan beperkt dit tevens een zeer belangrijk deel van de toekomstige verwerkingsmogelijkheden van binnendijkse klei.

SOD II acht de toekomstige kleivoorziening van baksteenindustrie verzekerd door op termijn toepassen van een mengsel van baggerspecie en binnendijkse klei. Het geschetste optimisme in het SOD II ten aanzien van vermeende goede verwerkingsmogelijkheden van baggerspecie in baksteen is vooralsnog zeer voorbarig, aldus KNB en Nedaco Vereniging van Dakpannenfabrikanten. Het overheidsbeleid ten aanzien van de inzet van baggerspecie wordt dubbel geacht, gezien de normen die binnen het Bouwstoffenbesluit worden opgelegd aan het uitlooggedrag van het eindproduct.

5.5.5 KALKSTEEN

15% van de insprekers gaat in op het kalksteenbeleid in het kader van het SOD II. FODI en ENCI verzoeken om het onderzoek naar mogelijkheden van verdieping van de huidige kalksteengroeve in de Pietersberg, waardoor minder geschikte diepere lagen uit de groeve door menging alsnog geschikt kunnen worden gemaakt, in SOD II te steunen.

ENCI geeft aan dat de vergunning voor kalksteenwinning ten behoeve van de cementindustrie voor de Pietersberg in 2010 verloopt. Voor een verantwoorde bedrijfsvoering is het noodzakelijk dat in SOD II nadrukkelijk de wens wordt uitgesproken dat verlenging

van de vergunning daadwerkelijk gerealiseerd wordt. FODI en Ankerpoort NV geven aan dat een heroverweging van het afbouwbeleid van kalksteenwinning in Limburg gewenst is met het oog op de Europese dimensie. Ankerpoort NV wijst erop dat het een misverstand is om te denken dat vervanging van primair gedolven kalksteen tot 100% mogelijk is. Winnen blijft ook in de toekomst noodzakelijk. In tegenstelling tot hetgeen gemeld in deel I SOD II, vindt productie van kalkmeststoffen niet plaats op basis van geïmporteerde kalksteen maar op basis van de uit eigen groeven gewonnen kalksteen. De Stichting Verontruste Plateaubewoners pleit tegen uitbreiding van groeve 't Rooth, en vraagt de in SOD genoemde instemming met uitbreiding, in te trekken. Enerzijds wil het kabinet geen nieuwe groeven of uitbreiding van bestaande groeven op het plateau van Margraten, anderzijds stemt het kabinet wel in met het 'besluit' van het provinciaal bestuur tot uitbreiding van groeve 't Rooth met 17 ha. De stichting stelt verder dat de aanwijzing van 't Rooth op een bestuurlijk onbehoorlijke wijze heeft plaatsgevonden. De door de provincie gekozen ontgrondingsvariant heeft de meest negatieve effecten voor woon- en leefklimaat (zie Grontmijrapport 1991). De plannen voor uitbreiding van 't Rooth verdragen zich niet met de uitgangspunten genoemd in het provinciaal Overleg Limburg en de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Oplossingen in Europees verband moeten gezocht worden, aldus de stichting en de gemeente Margraten. Vanwege de aantasting van landschappelijke, geomorfologische en natuurlijke c.q. natuurwetenschappelijke waarden zijn grootschalige groeves in het Heuvelland niet gewenst. Ook de gemeente Margraten heeft moeite met het feit dat het kabinet geen bezwaar heeft tegen een 'beperkte' uitbreiding van groeve 't Rooth. De term 'beperkt' wordt niet gekwantificeerd: voor de gemeente Margraten dient 'beperkt' gezien te worden als een uitbreiding van de bestaande groeve met ca. 5,7 ha tot het gebied ten westen van de Keerderstraat, waartoe een bestemmingsplanwijziging in voorbereiding is. Het Koninklijk Nederlands Geologisch Mijnbouwkundig Genootschap (KNGMG) wijst op de transportkosten, die een belangrijk onderdeel vormen bij kalksteen. Bij winning in België zullen milieueffecten en NIMBY-argumenten niet wezenlijk anders zijn. Het frappeert de KNGMG dat er niet gerept wordt over het voorkomen van kalksteen nabij Winsterswijk. Ten slotte wordt gewezen op het mogelijk aardwetenschappelijk en/ of onderwijskundig belang van groeves voor winning van oppervlaktedelvestoffen.

5.5.6 ZILVERZAND

Ten aanzien van zilverzandwinning zijn niet zoals in het SOD II gesteld wordt 100, maar 600 arbeidsplaatsen verbonden, alleen al in Zuid Limburg. Lieben Minerals wijst erop dat voor zilverzandwinning geldt dat er een redelijke mate van zekerheid moet bestaan dat de investeringen zullen renderen. Het SOD II zou die zekerheid moeten bieden.

5.5.7 KALKZANDSTEENZAND

VNK Kalksteenproducenten acht een taakstelling voor de winning van kalksteenzand noodzakelijk met het oog op de afnemende bereidheid van provincies medewerking te verlenen aan toekomstige ontgrondingen. Aangezien van winners en producenten hoge investeringen worden gevegd om de productie op peil te houden, is een taakstelling gewenst, omdat deze de rentabiliteit van de investeringen en de continuïteit van zowel ondernemingen als van vergunningverlening kan waarborgen. Ten aanzien van de vervoersafstanden voor aanvoer moeten de inspanningen zich in SOD II meer richten op het verkleinen van de huidige grote afstanden tussen winning en productie. Hierop aansluitend is de FODI van mening dat, ondanks het feit dat het kabinet geen problemen verwacht, het SOD II meer expliciet dient aan te geven dat provincies een verantwoordelijkheid dragen voor het creëren van voldoende kwalitatief goede winmogelijkheden. FODI en VNK voorzien voorts een probleem voor de beide kalkzandsteenfabrieken die winnen in de Randmeren (Harderwijk en Rijsbergen). De beleidsnota 'Zand boven water 2' kondigt de afbouw van winning in de Randmeren aan. De vraag werpt zich op hoe de continuïteit van deze ondernemingen zeker kan worden gesteld.

5.5.8 SCHELPE

De Waddenvereniging besteedt aandacht aan het beleid ten aanzien van schelpenwinning. In de afweging hieromtrent zijn de natuurbelangen onvoldoende meegewogen. Richtlijn nummer 19, aangaande de EHS en de Vogel- en/of Habitatrichtlijn komt onvoldoende tot uitdrukking in het beleid.

Ook wordt gewezen op de onzekerheden aangaande de uitkomsten van het proces inzake de partiële herziening van de Landelijke Beleidsnota Schelpenwinning. Winlocaties en hoeveelheden te winnen schelpen zijn nog onzeker. Gevreesd wordt dat een te ruim winningsquotum wordt vastgesteld. Volgens de Waddenvereniging kan in het westelijke Waddenzegebied maximaal 52.000 m³ schelpen gewonnen worden.

Ten slotte wordt ingegaan op de effecten van schelpenwinning op de morfologie en de sedimenthuishouding van het waddensysteem. Het beleid van sluiting van de oostelijk Waddenzee voor schelpenwinning, inclusief binnendelta's, moet voortgezet worden.

5.5.9 PUINGRANULAAT

BRBS maakt zich zorgen over de toekomstige ontwikkelingen aangaande puingranulaat. Puingranulaat is een secundaire, en schaarse grondstof. Marktconform leidt dit tot de economisch meest gunstige toepassing als funderingsmateriaal in de wegenbouw, waardoor andere – hoogwaardiger – toepassingen minder ver ontwikkeld zijn. In de toekomst zal de vraag naar puingranulaat afnemen, terwijl het aanbod aan puin blijft groeien. De vraag werpt zich op hoe de markt zal reageren op het resulterende overschot aan puingranulaat: wordt nu eindelijk de langverwachte toekomst als zand- en grindvervangend toeslagmateriaal in beton waargemaakt? Of zal het vooral toegepast worden voor ophogingen (niet zijnde wegfunderingen)? De voorkeur gaat uit naar hoogwaardige toepassing. Het SOD II zou hier instrumenten voor aan moeten reiken.

6 Taakstellingen

6.1 Algemeen

Van het totale aantal insprekers gaat 40% in op (één of meerdere aspecten van) de taakstellingen (bestuurlijke afspraken omtrent het winbaar maken van een bepaalde hoeveelheid oppervlaktedelfstof in een bepaalde periode). De provincie Limburg geeft aan dat de taakstellingen hard en juridisch afdwingbaar dienen te zijn en als beslissingen van wezenlijk belang gekwalificeerd moeten worden. Ook het IPO steunt het opnemen van gekwantificeerde taakstellingen, met name van zeezand en secundaire grondstoffen. Hierbij wordt benadrukt dat taakstellingen bestuurlijke afspraken zijn, voor primaire grondstoffen een maximum, voor secundaire grondstoffen een minimum. Er wordt gezocht het systeem van taakstellingen als sturingsconcept voor de toekomst te heroverwegen (actielijst SOD II). De FODI vindt het ontoelaatbaar er willens en wetens taakstellingen worden vastgesteld die ver achterblijven bij de geprognosticeerde behoefte.

6.2 Primaire grondstoffen

Het kabinet acht alleen taakstellingen nodig voor grind, beton- en metselzand en zilverzand. De FODI meent dat het onduidelijk blijft wat er concreet van lagere overheden verwacht wordt, zeker waar het gaat om primaire grondstoffen waar geen taakstellingen voor opgenomen zijn (zoals kalksteen, kalkzandsteen, klei en ophoogzand). Tevens wordt nergens in de nota uitgesproken dat het rijk verwacht dat provincies zich sterk zullen maken voor de continuïteit van de grondstofvoorziening en het realiseren van voldoende winningsmogelijkheden/ vergunningen hiervoor.

6.2.1 GRIND

Provincie Limburg stemt in met een taakstelling voor grind voor de nationale behoefte van 35 miljoen ton. Alles wat daarboven vrijkomt uit projecten in en langs de Maas is afhankelijk van de te kiezen uitvoeringsvarianten en behoort niet tot de taakstelling, aldus provincie Limburg. De provincie stemt niet in met de taakstelling regionale voorziening Limburg: de taakstelling voor de periode 1999-2008 en 2009-2018 moeten 6,5 mln ton per taakstellingsperiode bedragen.

Het KNGMG geeft aan dat de voorraden vallend onder de huidige vergunningen in 2004 reeds zijn uitgeput en acht bestuurlijke besluitvorming over het voorzien in grindbehoefte daarom gewenst.

Stichting Grind is verheugd te constateren dat de limiet van 35 miljoen ton naar boven is bijgesteld, maar maakt zich zorgen over of het Grensmaasproject wel tijdig van start kan gaan.

6.2.2 BETON- EN METSELZAND

30% van de insprekers staat stil bij de taakstelling voor beton- en metselzand.

De helft hiervan, waaronder het IPO, toont zich verheugd over de gezamenlijke taakstelling voor de provincies, die bepaalt dat de winning van beton- en metselzand uit landlocaties beperkt wordt tot 143 miljoen ton beton- en metselzand in de periode 1999 t/m 2008. Een hogere taakstelling wordt niet haalbaar geacht, vanuit oogpunt van politiek en maatschappelijk draagvlak. Ook wordt in dit kader gesteld dat de behoefte te hoog geprognosticeerd is. Provincie Overijssel vindt dat het voornemen in SOD II om provincies voor elkaar te laten inspringen, indien een provincie haar aandeel in de taakstelling niet kan leveren, beter geclausuleerd moet worden: er moet sprake zijn van buitengewone en onvoorziene omstandigheden. Provincie Limburg verzoekt om een verlaging van haar taakstelling, met het oog op de onzekerheden rondom de Maasprojecten.

Bovendien heeft Provincie Limburg in vorige taakstellingsperioden een teveel aan beton- en metselzand geleverd, wat verdisconteerd moet worden in de taakstelling voor de periode 1999-2008. Het wordt door de insprekende provincies betreurd dat de taakstelling van de rijksoverheid bijna gehalveerd is van 27 naar 15 miljoen ton en bij een

eventueel onverhoopt toekomstig tekort aan beton- en metselzand en een noodzakelijke primaire winning moet de rijksoverheid dit opvangen.

De andere helft van de 30% insprekers die ingaat op de taakstelling voor beton- en metselzand vindt dat de rijksoverheid haar verantwoordelijkheid, om de geprognosticeerde behoefte aan beton- en metselzand daadwerkelijk beschikbaar te laten komen, veronachtzaamt. Er wordt dan ook aangedrongen op een vangnetconstructie voor de taakstellingen van de provincies, voor het geval de voorziening stagneert. Het PIA-rapport van medio 1999 reeds uitgewezen dat er op afzienbare termijn nauwelijks alternatieven te creëren zijn en ook import biedt geen soelaas. Met het creëren van een tekort van 81 miljoen ton in de periode t/m 2008 onttrekt de overheid zich aan haar verantwoordelijkheid voor tijdige voorziening van de bouw en druist daarmee in tegen de beginselen van behoorlijk bestuur en tegen de afspraken die in 1997 zijn gemaakt.

De Nederlandse Vereniging van Regionale Industriezand- en Grindproducenten acht de argumenten om de winning van beton- en metselzand af te remmen (ruimtebeslag, duurzaamheid en schaarste), ondeugdelijk. Ruimtebeslag is namelijk slechts +/- 1% van het totale aan het buitengebied onttrokken hectares voor verstedelijking, infrastructuur en natuurbouw. Duurzaamheid dreigt te verworden tot een containerbegrip.

Stichting de Noordzee vraagt zich af of het in SOD II geformuleerde beleid ten aanzien van beton- en metselzandwinning in de Noordzee wel realistisch is. Vanwege de taakstelling voor beton- en metselzand uit de Noordzee en het knelpunt van ophoogzand bij beton- en metselzandwinning in de kustzone, wordt de vrees geuit dat de Klaverbank hier de dupe van wordt.

Het KNGMG meent dat de voorgestelde norm van 20 meter beneden zeeniveau voor de toegestane winningsdiepte op wetenschappelijke wijze onderbouwd dient te worden. Indien diepe winning plaatsvindt in zandgolven is het risico van verticale stratificatie verwaarloosbaar. Aanpassing van de norm voor winningsdiepte tot meer dan 20 meter kan een positieve invloed hebben op de potentieel winbare hoeveelheid beton- en metselzand.

6.2.3 ZILVERZAND

Provincie Limburg kan niet instemmen met de opgenomen taakstelling van 19 mln ton voor zilverzand, omdat deze een wensbeeld is en onzorgvuldig onderbouwd is. Lieben Minerals acht de taakstelling zilverzand te weinig richtinggevend, te zwak en te vrijblijvend geformuleerd. Aan de uitvoering van de winning van 19 mln ton wordt getwijfeld mede door de zienswijze van de provincie Limburg.

FODI dringt aan op afronding van het bestuurlijk overleg tussen rijk en provincie afronding voordat deel 3 van SOD II verschijnt, omdat de taakstelling van SOD II niet overeenstemt met de inzet van de provincie Limburg, zoals vastgelegd in het Limburgse Bouwgrondstoffenplan en het Provinciaal Omgevingsplan.

6.3 Secundaire en vernieuwbare grondstoffen

Provincie Noord Brabant stelt voor een taakstelling voor alternatieven vast te leggen op 20%. Terughoudendheid in vergunningverlening voor primaire winning en verlaging van taakstelling primaire grondstoffen creëert kansen voor alternatieve bronnen.

BRBS stelt dat het SOD II inconsequent is als het gaat om het onderscheid tussen de toepassing van granulaire bouwstoffen als fundering dan wel als ophoging. Gezien het kwantitatieve belang van puingranulaat als vervanger voor primaire grondstoffen kan deze onduidelijkheid gevolgen hebben voor de taakstellingen van zowel ophoogzand, beton- en metselzand als grind.

6.4 Nota taakstelling alternatieve bouwgrondstoffen

Het voornemen om de provincies, gemeenten en waterschappen te verplichten uiterlijk 2002 een beleidsnota op te stellen ter stimulering van de inzet van secundaire grondstoffen, het zuinig en hoogwaardig gebruik van bouwgrondstoffen etc., wordt door meerdere provincies toegejuicht.

7 Uitvoering

7.1 Verhouding rijksoverheid/ provinciale overheden

25% van de insprekers besteedt aandacht aan de huidige en toekomstige relatie tussen rijksoverheid en provinciale overheden. Het SOD II wordt onvoldoende sturend geacht: de meerderheid hiervan (met name bouwbedrijfsleven) vindt dat de rijksoverheid de lagere overheden te weinig kan aansturen, de overige insprekers (met name provincies en natuur- en milieuorganisaties) vrezen daarentegen dat de provincies met het vergunningeninstrument te zwak staat tegenover het ontgrondend bedrijfsleven.

De groep insprekers die vindt dat de rijksoverheid de lagere overheden onvoldoende kan binden geeft de reden hiervoor aan: de rijksoverheid heeft weliswaar formeel het wettelijk instrumentarium om beslissingen bij lokale overheden af te dwingen, maar in de praktijk wordt dat instrumentarium vooralsnog zelden tot nooit aangewend. Ten aanzien van het vaststellen van (daadwerkelijk te benutten) winlocaties en het tijdig en voldoende beschikbaar komen van winmogelijkheden wordt dit als zeer problematisch ervaren. Hiertoe wordt aangedrongen op een efficiëntere bestuurlijk besluitvorming, welke overigens niet ten koste mag gaan van een zorgvuldige belangenafweging. Dit is een vereiste om de taakstellingen te halen.

De overige insprekers menen dat het gebrek aan richtinggevendheid van het SOD II de rijksoverheid belemmert zich actief op te stellen ten aanzien van taakstellingen voor secundaire grondstoffen.

7.2 Coördinatie en overleg

Het IPO acht bredere beleidsfinanciering vanuit meerdere departementen – dus niet alleen vanuit V&W – gewenst, omdat delfstoffenwinning verstrekkende consequenties heeft voor economie, leefomgeving en natuur. Tevens moet bedrijven vooraf meer zicht worden geboden of investeringen rendabel zijn op locaties waar veel investeringen nodig zijn.

Meerdere insprekers geven aan dat de relatie tussen provincies en bouwbedrijfsleven op dit moment veel te wensen overlaat.

7.3 Taak bedrijfsleven

Het CUR heeft diverse partijen bereid gevonden hun kennis/ creativiteit in te zetten voor een 'zoekactie' naar nieuwe wegen in het spanningsveld tussen vraag en aanbod van bouwgrondstoffen. Hierbij kan de PORT 'Bouwgrondstoffen', opgezet door RWS/ DWW en de CUR een belangrijke rol spelen.

7.4 Draagvlak nieuwe winningen

15% van de insprekers gaat in op het belang van (vergroting van het) draagvlak van winningen. Bepalende factoren voor draagvlak zijn: schaal van de locatie, bestemming van de te winnen delfstoffen en de daarmee samenhangende omvang van vervoersstromen, de toekomstige herinrichting en functie van de te graven plas en de mate van compensatie. Ook wordt gesuggereerd winningen in het westen en op zee uit te voeren teneinde draagvlak te vergroten.

7.5 Bouwgrondstoffenbeheer in relatie tot ruimtelijke planning

BFBN dringt erop aan dat de mogelijkheid tot eventueel ontgronden voor gebieden waar oppervlaktedelfstoffen in de ondergrond voorkomen, ruimtelijk te vertalen door een ruimtelijke reservering in de afzonderlijke provinciale streekplannen.

De Provincie Limburg meent dat er onvoldoende rekening wordt gehouden met het vigerende provinciale grondstoffenbeleid en met het advies van de commissie mer.

Bijlage

Alfabetische lijst van ontvangen schriftelijke meningsuitingen

- 29 AKD Prinsen Van Wijmen, Breda (namens Gemeentebestuur der gemeente West Maas en Waal)
- 5 Ankerpoort NV, Maastricht
- 8 Bond van Fabrikanten van Betonproducten in Nederland, Woerden (mede namens: Vereniging van Ondernemingen van Betonmortelfabrikanten in Nederland)
- 31 BRBS breken, vereniging recycling bouw- en sloopafval, Houten
- 17 BV Gebr. Vergoossen, Swalmen
- 20 Civieltechnisch Centrum Uitvoering Research en Regelgeving, Gouda
- 35 Dienst Waterbeheer en Riolering, Hilversum
- 9 ENCI, Maastricht
- 1 Federatie van Oppervlaktedelfstoffenwinnende Industrieën klei, grind, zand, mergel e.d., De Klomp (mede namens: Alle bij FODI aangesloten branche-organisaties en ondernemingen)
- 32 Gemeente Margraten, Margraten
- 36 Interprovinciaal Overleg, Den Haag
- 27 Koninklijk Nederlands Geologisch Mijnbouwkundig Genootschap, Delft
- 22 Koninklijk Verbond van Nederlandse Baksteenfabrikanten, De Steeg
- 11 Lieben Minerals, Maastricht (mede namens: Sigrano Nederland)
- 30 Nedaco Vereniging van Dakpannenfabrikanten, Arnhem
- 21 Nederlandse Verbond Toelevering Bouw, 's-Gravenhage
- 10 Nederlandse Vereniging van Regionale Industriezand- en Grindproducenten NEVRIP, Arnhem
- 26 Provincie Flevoland, Lelystad
- 6 Provincie Limburg, Maastricht
- 2 Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch
- 3 Provincie Overijssel, Zwolle
- 16 Sanders en Geraedts BV, Swalmen
- 37 Schelpkalk Harlingen BV, Harlingen
- 19 Smals, Grind- en Zandexploitatie, Roermond
- 24 Stichting de Noordzee, Utrecht
- 23 Stichting Grind, Heel
- 18 Stichting Milieufederatie Limburg, Roermond
- 12 Stichting Natuur en Milieu, Utrecht (mede namens: de twaalf provinciale milieu-federaties)
- 13 Stichting Verontruste Plateaubewoners, Maastricht (mede namens: Milieufederatie Limburg)
- 33 Stichting Zand, Beuningen gld
- 25 Vereniging Industriële Bouwgrondstoffen, Veenendaal
- 34 Vereniging van Waterbouwers in Bagger, Kust- en Oeverwerken, Gouda
- 15 VNK Kalkzandsteenproducenten, Hilversum (namens: CVK kalkzandsteen, Anker Kalkzandsteenfabriek B.V., Steenfabriek Boudewijn B.V., Kalkzandsteenfabriek Harderwijk B.V., Kalkzandsteenfabriek De Hazelaar b.v., Van Herwaarden Hillegom B.V., Kalkzandsteenfabriek Hoogdonk B.V., Kalkzandsteenfabriek Loevestein B.V., Kalkzandsteenfabriek Roelfzema B.V., Klakzandsteenfabriek Rijsbergen B.V.)
- 14 Vogelbescherming Nederland, Zeist
- 7 Waddenvereniging, Harlingen
- 4 Werkgroep Geertjesgolf, Ewyk
- 28 Zilverzand Exploitatie Beaujean B.V., Heerlen

Verslag van de openbare hoorzitting

Verslag van de openbare hoorzitting met betrekking tot deel 1 van de PKB Tweede structuurschema Oppervlakedelfstoffen, gehouden op 2 november 2001 in Den Haag, aanvang 9.00 uur.

Aanwezigen T. Jansen onafhankelijk voorzitter
J.W.D. van Dijk Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat
H. 't Hoen Hoofdkantoor van de Waterstaat
B. de Jong Hoofdkantoor van de Waterstaat
Alsmede 5 insprekers en 2 toehoorders

De voorzitter opent om 9.00 uur de hoorzitting inzake deel 1 van de Planologische Kernbeslissing structuurschema Oppervlakedelfstoffen II (SOD II). Hij licht toe dat hij door de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat is verzocht op te treden als onafhankelijk voorzitter van deze hoorzitting, waarbij hij met name de taak heeft te zorgen voor een ordentelijk verloop van deze zitting. Hij benadrukt dat hij inhoudelijk niet betrokken is bij het SOD II. De heer Van Dijk werkzaam bij het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat, assisteert de voorzitter. Het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat, dat verantwoordelijk is voor het op juiste wijze doorlopen van de inspraakprocedure, heeft eveneens geen inhoudelijke betrokkenheid bij het project.

De voorzitter noemt de aanwezigheid van de heer De Jong en de heer 't Hoen van het Hoofdkantoor van de Waterstaat, afdeling Bouwgrondstoffen. Indien de voorzitter het voor het verloop van de zitting wenselijk acht, zal één van hen een toelichting geven of concrete vragen beantwoorden.

Alvorens over te gaan tot het horen van de insprekers, schetst de voorzitter de stand van zaken in de besluitvormingsprocedure. Het ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft, in samenwerking met het ministerie van VROM gezamenlijk het eerste structuurschema geactualiseerd en de bevindingen daarvan neergelegd in het SOD II.

De voorzitter wijst erop dat een ieder tot en met 1 oktober 2001 in de gelegenheid werd gesteld om schriftelijk op het SOD II te reageren. In totaal hebben 36 insprekers van deze gelegenheid gebruik gemaakt. De voorzitter meldt voorts dat de schriftelijke reacties en het verslag van de hoorzitting wordt opgenomen in de bundel 'Resultaten van de inspraak' die het Inspraakpunt aanbiedt aan onder meer de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat.

De voorzitter sluit zijn inleiding af en geeft het woord aan de eerste spreker, de heer Sigmund van de FODI.

1) **Federatie van Oppervlakedelfstofwinnende Industrieën (FODI), de heer G.J.A. Sigmund**

De heer Sigmund geeft aan dat hij zal ingaan op de algemene aspecten, waarna de NEVRIP, Stichting Zand en Stichting Grind ingaan op de specifieke problematiek voor betonzand-, metselzand- en grindwinning. De FODI is een overkoepelende organisatie, waarbij de meerderheid van de betonzand-, metselzand-, grind-, klei- en kalksteenwinnende bedrijven, meestal via brancheorganisaties, zijn aangesloten. De FODI houdt zich in de totale belangenbehartiging vooral bezig met beleidsvorming bij overheden op het gebied van milieu, ruimtelijke ordening, ontgroningen.

Er bestaat onvrede over de gevolgde procedure, ten aanzien van de publicatie van SOD II, deel I ten tijde van de zomervakantie (15 juli). Dit staat in schril contrast tot het interactieve planproces daaraan voorafgegaan. Wellicht een leermoment voor de toekomst. De hoofddoelstelling van SOD II is de continuïteit van de bouwgrondstoffenvoorziening te waarborgen. Er bestaan twijfels of SOD II deze ambitie kan waarmaken.

Een aantal veronderstellingen en doelstellingen van SOD II wordt wel gedeeld. Zo worden de prognoses aangaande de toekomstige behoefte aan bouwgrondstoffen realistisch geacht. Ook de genoemde mogelijkheden om primaire oppervlaktedelfstoffen te vervangen door alternatieven (secundaire grondstoffen, zand uit zee, zand uit rijkswateren, import) worden redelijk geacht. Het SOD II beoogt het huidige niveau van toepassen van secundaire grondstoffen – potentieel inzetbare reststoffen worden reeds voor 90 à 95% nuttig toegepast – te handhaven. Ten aanzien van zeezandwinning en diepwinning IJsselmeer wordt in het SOD II opgemerkt dat de mogelijkheden daartoe nog zeer onzeker zijn. In lijn met NMP4 ligt het in de bedoeling de huidige import/export-verhoudingen te handhaven, zodat onze milieuvraagstukken niet afgewenteld worden op het buitenland. In het SOD II wordt onderkend dat de winning van oppervlaktedelfstoffen een dominante rol zal blijven spelen in de totale voorziening van bouwgrondstoffen en deze conclusie wordt door de FODI gedeeld. Tot zover maakt het SOD II de continuïteitsdoelstelling volgens inspreker nog voldoende waar. Over de uitwerking van dit beleid bestaat echter grote ontevredenheid.

De heer Sigmond geeft aan dat de voorgenomen schaarstecreatie maatschappelijk onverantwoord is. Het creëren van schaarste is niet nieuw in het overheidsbeleid, maar de voorgestelde hoeveelheden zijn niet realistisch. Het zal zich eerst manifesteren op het niveau van de winningsbedrijven, die stil komen te liggen. Er zijn nu reeds gevallen bedrijven die stilvallen, omdat er geen winningslocaties meer zijn. Vervolgens komt de verwerkende industrie in de problemen, wat weer zal leiden tot stagnatie in de bouw.

De opgenomen taakstellingen voor beton- en metselzand zijn te laag. Het tekort lijkt ten opzichte van de ramingen op te lopen tot 100 miljoen ton over de taakstellingsperiode tot 2008. Ook voor grind dreigt er een gat in de voorziening te vallen al na 2003 in aansluiting op het winningsproject Stevol vanwege de vertraging van grindwinning in combinatie met realisatie van de Maaswerken. De voorziening van kalksteen dreigt na 2010 in gevaar te komen, omdat dan de vergunning afloopt. Hoewel SOD II uitgaat van continuïteit van deze vergunning tot circa 2025, is de vergunningverlening voor winning van oppervlaktedelfstoffen steeds moeilijker aan het worden, en kan dat in 2010 wellicht problemen opleveren.

Inspreker concludeert dat de continuïteit van de voorziening bij de meeste grondstoffen acuut in gevaar komt, ondanks de continuïteitsdoelstelling van SOD II.

De FODI heeft 6 voorstellen geformuleerd over hoe het anders zou moeten/ kunnen.

- 1 Er wordt nadrukkelijk gepleit voor het in overeenstemming brengen van de taakstellingen met de geraamde behoefte;
- 2 Voor zover het eerste voorstel niet (volledig) wordt gedeeld, en er toch de noodzaak wordt gevoeld opzettelijk schaarste te creëren om de ontwikkeling van alternatieven te stimuleren, dan mag die schaarste niet te groot zijn. Op dit moment spreekt SOD II van een schaarstecreatie bij beton- en metselzand van 40/50% van de geraamde behoefte. Hier wordt geen druk opgevoerd om alternatieven te ontwikkelen, maar er wordt aangestuurd op stagnatie van grondstofvoorziening, wat onverantwoord wordt geacht. Het creëren van – beperkte – schaarste wordt alleen verantwoord geacht als er een realistisch vangnet voor snel inzetbare, aanvullende winningsmogelijkheden wordt ingezet, mocht de voorziening stagneren. Gelet op de stroperigheid van procedures, is het in geval van stagnatie, een illusie te denken dat er snel aanvullende winningsmogelijkheden zijn.
- 3 Als peilmoment voor continuïteit mag niet uitsluitend gelden de vraag of de bouw dreigt te stagneren. Er dient ook zekerheid over de continuïteit te worden geboden aan ondernemingen in de winning, verwerking en toelevering van grondstoffen. Deze dienen over genoeg vergunde voorraad te beschikken om bedrijfseconomisch verantwoord te kunnen functioneren en hun nuttige rol in de totale bouw en bouwtoelevering te kunnen blijven vervullen.

- 4 Nederland is een klein land, waar vele belangen strijden om de schaarse oppervlakte. Ruimtevragende projectinitiatieven, niet alleen oppervlaktedelfstoffenwinning, roepen al gauw weerstand op en dat zal in de toekomst steeds meer het geval zijn. Het SOD II kan volgens inspreker niet volstaan met het uitspreken van wensen en het publiceren van onduidelijke zoekruimtekaartjes. Duidelijke en richtinggevende, ruimtelijk relevante uitspraken zijn absoluut noodzakelijk, in de vorm van concrete beleidsbeslissingen en wellicht zelfs de aanwijzing van winplaatsen op streekplanniveau, in elk geval voor beton- en metselzand en voor een overganglocatie voor grindwinning na afloop van Stevol.
- 5 De in SOD II voorgenomen secundaire winningen (winningen van grondstoffen in combinatie met werken die niet primair vanwege grondstofwinning geïnitieerd zijn) worden ondersteund. Voorwaarde die hierbij gesteld zou moeten worden is dat grondstofwinning expliciet als nevendoelelstelling wordt opgenomen in projecten, zodat projectleiders hier ook op afgerekend kunnen worden. De ervaring leert namelijk dat grondstoffenwinning anders tot een ondergeschikt belang verwordt. Vanuit SOD II moet in elk geval een duidelijkere aansturing van de grootschalige rivierverbeteringswerken op dit punt plaatsvinden.
- 6 In deel 1 van SOD II wordt gesteld dat in deel 3 teruggekomen wordt op de Belasting op Oppervlaktedelfstoffen (BOD), terwijl in deel 1 reeds uiteengezet wordt dat onderzoek heeft aangetoond dat deze belasting de door de overheid beoogde verschuivingseffecten niet teweegbrengt. Bovendien is onderzocht dat er niet-beoogde negatieve neveneffecten ontstaan voor het milieu (bijvoorbeeld ten gevolge van langere transportafstanden en ontzilten van zeezand) en voor de bedrijfseconomische positie van ondernemingen in de grensstreken. Gelet op bovenstaande, pleit de FODI er dan ook voor definitief af te zien van de BOD, in ieder geval in deel 3. Het bedrijfsleven heeft een alternatief stimuleringsfonds voorgesteld, wat, aldus FODI, alle steun van de overheid in deel 3 verdient.

Spreker rondt zijn algemene opmerkingen af en meldt dat de vertegenwoordigers van klei- en kalksteenwinning niet bij deze hoorzitting aanwezig zijn, maar wel aangesloten zijn bij de FODI. Namens hen zal de heer Sigmond nog enkele specifieke opmerkingen maken.

Spreker stelt dat kleiwinning voor de dakpannen- en baksteenindustrie is een relatief kleinschalige winning. Overwegend wordt niet meer dan gemiddeld een bovenlaag vergraven van 1,5 à 2 meter. Hierdoor kan in combinatie met kleiwinning elke gewenste nabestemming worden gerealiseerd. Kleiwinning wordt inmiddels gezien als de 'groene motor' bij uitstek voor natuurontwikkeling in de uiterwaarden van de grote rivieren. Kleiwinning leent zich hierdoor tevens uitstekend voor secundaire winning. Toch komt hiervan in de praktijk heel weinig terecht. Bij grote projecten, bijvoorbeeld HSL en Betuwelijn, gaan grote hoeveelheden goede keramische klei onnodig verloren, omdat zij door een verkeerde behandeling voor baksteenproductie ongeschikt worden. De opdrachtgevers voor deze projecten achten het grondstoffenbelang kennelijk ondergeschikt. Hierbij wordt verwezen naar het punt genoemd onder 5, waarbij het FODI benadrukt dat het, ook vanuit het oogpunt van kleiwinning, van belang is grondstofwinning als nevendoelelstelling bij secundaire winningen te formuleren. Ook vanuit perspectief van kleiwinning is de BOD ongewenst: de BOD zal natuurontwikkeling bij kleiwinning financieel onhaalbaar maken.

Spreker meldt voorts dat de ENCI in Maastricht momenteel onderzoek verricht naar de mogelijkheden van diepere winning in de groeve van de Pietersberg. Op deze wijze wil het bedrijf door menging van geschikte en voor cementproductie in beginsel ongeschikte – diepere – kalksteenlagen er naar streven om per saldo meer in cement verwerkbaar grondstoffen te winnen. Derhalve zou de levensduur van de groeve verlengd kunnen worden. Een mooi voorbeeld van het zo efficiënt en duurzaam mogelijk produceren van grondstoffen, wat aansluit bij de doelstellingen van SOD II. Om die reden, pleit de FODI voor het mogelijk maken/ faciliteren van dit onderzoek in deel 3 van het SOD II.

De voorzitter dankt de heer Sigmund voor zijn inbreng en geeft het woord aan de heer Van Roekel.

2) **Nederlandse vereniging van regionale industrie zand- en grindproducenten (NEVRIP), de heer H.G.J. van Roekel**

De NEVRIP is aangesloten bij de FODI. De mondeling en schriftelijk ingebrachte zienswijze van FODI wordt door de NEVRIP onderschreven en maakt onderdeel uit van hun standpunt.

De NEVRIP is de brancheorganisatie voor de regionale industriezand- en grindproducenten. De aangesloten bedrijven leveren hun producten in de regel per as (per vrachtwagen) aan vaste afnemers in de regio, met andere woorden, zij voorzien in de regionale behoefte. Het gaat hier bovendien over relatief kleinschalige locaties, waarvoor altijd, in nauw overleg met de overheid en andere belanghebbenden, van tevoren een herinrichtingsplan wordt opgesteld, zodat tot een goede afstemming van wensen en mogelijkheden kan worden gekomen. De regionale producenten ondervinden dan ook maar weinig problemen waar het gaat om maatschappelijke acceptatie en landschappelijke inpassing. Zij zijn daarmee in de loop der jaren uitgegroeid tot een factor die in bijna 40% van de binnenlandse behoefte aan industriezand voorziet.

Het concentratiebeleid van de overheid met als resultaat zeer grootschalige projecten, heeft tot een algemene oppositie tegen grondstofwinning en taakstellingen geleid en tot een beeld dat winning in het algemeen niet langer wenselijk is. De oplossing ligt bij een minder grootschalige aanpak, met grote aandacht voor omwonenden, ontsluiting, afwerking en natuurwaarden. Dat is nu net de wijze waarop de leden van de NEVRIP wensen te opereren. De regionale bedrijfstak ziet zichzelf dan ook –in alle bescheidenheid– als een deel van de oplossing van de grondstoffenproblematiek, niet als een deel van het probleem. Benadrukt wordt dat de overheid 15/20 jaar geleden concentratie sterk heeft gestimuleerd, waardoor zandwinners nu in de problemen komen.

Het raakt het NEVRIP diep te constateren dat met het creëren van een tekort van 81 miljoen ton over 10 jaar op de geschatte behoefte, de Rijksoverheid en de Provinciale overheid zich niet aan de gemaakte afspraken houden: het principe van de communicerende vaten, wat in 1997 door de toenmalige minister is geaccordeerd. Waar deze afspraken de basis vormden voor het gezamenlijk zoeken naar alternatieven, voelt het NEVRIP zich als actieve participant misbruikt.

Het baart het NEVRIP grote zorgen dat de overheid het risico durft te nemen van stagnatie en grote economische schade, als gevolg van het stagneren van de behoefte aan grondstoffen voor de bouw. Dit in de kennelijk rotsvaste overtuiging dat als de nood aan de man komt, deze met een vangnetconstructie snel kan worden opgevangen. De NEVRIP meent dat een vangnet alleen kan werken als aan vier voorwaarden wordt voldaan. Ten eerste moet de medewerking van de provincies niet vrijblijvend, maar afdwingbaar zijn. Ten tweede moet gegarandeerd kunnen worden dat procedures voor het vervroegd aan snee brengen tijdig en snel worden doorlopen. Ten derde moet de continuïteit gewaarborgd worden, door maatregelen die de voorziening ook na 2008 zeker stellen. Ten slotte moet de Rijksoverheid voorkomen dat procedures gefrustreerd worden door andere partijen.

Het NEVRIP constateert dat het Rijk en enkele provincies, zonder rekening te houden met het specifieke bedrijfskarakter van de regionale winners, uitsluitend naar de voorziening van de markt in haar geheel kijken. Daar zou mee te leven zijn als het Rijk en vooral provincies, de betrokken ondernemers dan ook de gelegenheid gaven om de voorziening zelf in de markt op te lossen. Nu ondervinden zij, in een aantal provincies, tegenwerking en belemmeringen en wel op een zodanige wijze dat een deel van hen in hun voortbestaan wordt bedreigd.

In dit verband wijst het NEVRIP met nadruk op de inconsistentie in de wijze waarop in SOD II met de bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) wordt omgegaan. Enerzijds wordt gesteld dat beschermde gebieden niet als zoekruimte voor primaire winning in aanmerking komen, anderzijds wordt de voorkeur gegeven aan winning binnen de Ecologische Hoofdstructuur in de grote rijkswateren ten opzichte van win-

ning in de landlocaties daarbuiten. Daarnaast is er veel te weinig aandacht voor de mogelijk positieve effecten van mede op natuurontwikkeling gerichte ontgrondingen op het land binnen de EHS.

Ten slotte wordt opgemerkt dat, wanneer het in de toekomst haalbaar blijkt beton- en metselzand in de Noordzee of IJsselmeer te winnen, dit zand grotendeels zal worden afgezet in die provincies waar geen of nauwelijks beton- en metselzand wordt gewonnen. Het zou immers zowel logistiek als economisch onverstandig zijn dit zand af te zetten in provincies die zelf in hun behoeften kunnen voorzien met regionale winningen. Het NEVRIP stelt dan ook voor om in die provincies waar dat mogelijk is, zodanig in concessies voor de regionale industriezand- en grindproducenten te voorzien, dat van daaruit in ieder geval – tijdig – in de eigen provinciale behoefte kan (blijven) worden voorzien.

De voorzitter geeft het woord aan de volgende inspreker.

3) Stichting Zand (landelijke organisatie van het zandwinnend bedrijfsleven), de heer F. Fokke

Stichting Zand sluit zich aan bij het standpunt van FODI. Deelnemende bedrijven aan stichting Zand bevinden zich in een ongemakkelijke positie. Deze bedrijven nemen de landelijke voorziening van industriezand voor hun rekening en opereren rondom grote rivieren, vanwaar transport plaatsvindt per schip naar plaatsen waar een tekort aan industriezand bestaat. Deze bedrijven zijn door de overheid in het kader van concentratiebeleid in een bepaald stramien gedrongen en voelen zich nu in de kou gezet door het feit dat de provinciale overheden dit beleid loslaten. De alternatieven die aangedragen worden zullen volgens stichting Zand het gat niet kunnen dichten. Het voortbestaan van aangesloten bedrijven wordt bedreigd. Het ondernemers- en investeringsklimaat wordt gefrustreerd door het ontbreken van duidelijke lijnen in SOD II. Van een PKB zouden meer richtinggevende en duidelijke lijnen mogen worden verwacht. Van deze bedrijven worden er inspanningen in vele richtingen verwacht (Ruimte voor de Rivier, Maasprojecten, Markerwaard, Winnen op de Noordzee, internationale projecten). Willen de bedrijven aan alle eisen voldoen dan is de kans op faillissement vrijwel verzekerd. Stichting Zand vindt dat de overheid zo niet kan omgaan met de bedrijfstak. Dat leidt tot de volgende zienswijzen:

- het bewust creëren van schaarste en bijbehorend vangnet is niet verantwoord, ook gelet op de traagheid van procedures, mocht de schaarste onverantwoorde gevolgen hebben.
- Het vertrouwen in de ontwikkeling van alternatieven is niet genoeg. Er moet een scenario op de plank liggen als het tekort aan bouwstoffen niet te dichten blijkt.

4) Stichting Grind, de heer P. van der Veeken

De heer Van der Veeken zal ingaan op de zienswijze op SOD II vanuit specifieke grindbelangen. Hierbij wordt aangesloten bij het algemene standpunt van FODI.

Het belang van de bestuursovereenkomst tussen de minister van Verkeer en Waterstaat en de Provincie Limburg van juni 1990, wordt onderstreept. In SOD II wordt deze overeenkomst aangemerkt als een beslissing van wezenlijk belang. De bestuursovereenkomst gaat over de vermindering, en – op lange termijn – stopzetting van de grindwinning voor de landelijke voorziening in de provincie Limburg. In deze overeenkomst is bepaald dat de beëindiging van de grindwinning verantwoord zou moeten voorlopen, zowel in tijd en in verband met de geleidelijke afbouw van activiteiten.

Stichting Grind meent dat in paragraaf 55 als beslissing van wezenlijk belang wordt aangegeven (de PKB in de omkadering) dat de provincie Limburg op korte termijn een gebied aanwijst voor de grindwinning zodanig dat ten minste voldoende grind kan worden gewonnen voor de overload van de winning in het Grensmaasproject. Het streven moet zijn dat die grindwinning uiterlijk 2003 kan starten. Het ligt voor de hand dat dit aan te wijzen gebied is gelegen binnen de contouren van het Grensmaasproject, maar het zou ook Natuurplan Lateraal Kanaal kunnen zijn. Voorts wordt opgemerkt dat de in de bestuursovereenkomst van 1990 genoemd de winning van 35 miljoen ton grind is

bedoeld als een primaire winning. De winning van grind in het Grensmaasgebied lijkt nu een afgeleide te worden van het Grensmaasproject.

De voorzitter dankt de heer Van der Veeke voor zijn inbreng en merkt op dat 'afdwingbaarheid' een veelgebruikt begrip is in het kader van SOD II. Hij vraagt aan de heer De Jong wat de afdwingbaarheid is van concrete beleidsbeslissingen van rijksoverheid naar provincies, van provincies naar gemeenten.

De heer De Jong geeft aan dat overheden over wettelijk vastgelegde instrumenten beschikken om zaken af te dwingen van lagere overheden. Zowel de Ontgrondingenwet als de Wet op de ruimtelijke ordening biedt hier de mogelijkheid toe. Zo kan de staatssecretaris in het kader van de Ontgrondingenwet de provincie verplichten een aanvraag tot een vergunning te verlenen. De Wet op de ruimtelijke ordening biedt een provincie de gelegenheid een gemeente een aanwijzing te geven. Het Rijk kan ook bij een provincie afdwingen dat zij ruimtelijk een ontgroning mogelijk maakt. Tevens biedt het NIMBY-instrument (binnen de wet op de ruimtelijke ordening) de minister van VROM en provincies de mogelijkheid afdwingbare eisen te stellen aan respectievelijk provincie en gemeente. De instrumenten zijn er wel, maar worden in de praktijk nauwelijks gebruikt.

De heer Sigmond is van mening dat het SOD II te weinig richtinggevend is om deze harde instrumenten toe te passen. De staatssecretaris had de taakstelling ook liever hoger gezien dan in het SOD II, maar de provincies stellen zich star op en ontnemen bedrijven daarmee de mogelijkheid om op de markt in te spelen.

De voorzitter stelt dat het geraamde tekort 81 miljoen ton is (239 miljoen ton (totale behoefte) – 143 miljoen ton (afgesproken met IPO)). Procedures zijn langdurig en vallen wel eens van de haak. De vraag wordt opgeworpen of de prognoses niet wat hoger gesteld kunnen worden, zodat vanuit praktijkervaring bijstelling plaats kan vinden.

De heer De Jong geeft aan dat het beleid, gesteund door rijk en provincies, erop gericht is andere (water)locaties, secundaire winningen en alternatieven te benutten. De zoektocht naar alternatieven moet bovendien onder druk worden gezet door creëren van schaarste. Het gat van 81 miljoen ton wordt geaccepteerd, omdat verwacht wordt dat de druk op het ontwikkelen van alternatieven zeer hoog wordt. Tijdelijk extra import wordt daarbij ingecalculiseerd, omdat op hele korte termijn geen grootse ontdekkingen worden verwacht. Dit wordt gemeld aan het buitenland.

De druk wordt verhoogd. Het creëren van schaarste is niet nieuw. De heer De Jong ziet kansen, maar geen zekerheden dat er alternatieven komen, met name in de Noordzee en het IJsselmeer.

5) Vereniging van Ondernemingen van Betonmortelfabrikanten (VOBN) en de Bond van Fabrikanten van Betonproducten in Nederland (BFBN), de heer M.D.J. Oltheten

De heer Oltheten geeft aan dat de aangesloten bedrijven, in de rol van afnemer van beton- en metselzand, al jaren naarstig op zoek zijn naar alternatieven, omdat zij de druk op de grondstoffenvoorziening zien toenemen. Er bestaat ook begrip voor de problemen die grondstoffenvoorziening in de ruimtelijke ordening met zich brengt. Het is reeds van levensbelang om alternatieven beschikbaar en inzetbaar te krijgen. Er bestaat een grote maatschappelijke behoefte aan de producten die deze industrie levert.

Het SOD II zou hout snijden, wanneer het kabinet een aantal reële opties zou schetsen voor de alternatieven en tot de conclusie komt dat de industrie niet bereid of in staat is om die alternatieven in te zetten. De overheid wil primaire winning om begrijpelijke redenen beperken, maar heeft zelf geen zicht op de hoeveelheid secundair materiaal of alternatieven. De overheid voert de druk op door schaarste te creëren, in de hoop dat de industrie/de markt hetgeen zal vinden, waartoe zij zelf niet in staat is gebleken.

De maatschappelijke en economische gevolgen van SOD II voor deze industrie zullen allereerst voelbaar worden in de vorm van prijsstijgingen van grondstoffen, en dus ook prijsstijgingen van te bouwen objecten. De kostprijs wordt kunstmatig verhoogd door het creëren van schaarste zonder dat er zicht is op alternatieven. Import en het naar voren halen van winningen kunnen het gat in het tweede deel van de planperiode weliswaar verkleinen, maar daarmee wordt het gat in de toekomst aanzienlijk groter. (Petrus met Paulus betalen). Daarna zullen de prijsstijgingen ophouden, simpelweg omdat er geen grondstoffen beschikbaar meer zijn. Omdat er op dit moment nog gebouwd wordt, kan de sector niet manifest maken naar de politiek, dat de situatie uit de hand loopt. Pas op de dag dat het bouwen stopt, wordt de hypotheek die nu op de toekomst wordt afgelegd zichtbaar. Vervolgens moet er 8-10 jaar geprocedeerd worden om het probleem op te lossen. In deze periode zal een onherstelbare beschadiging en vernietiging van economische en kennisbasis onder de bouw plaatsvinden. Niet alleen bouwend Nederland, maar de gehele maatschappij zal hierdoor getroffen worden, omdat in maatschappelijke behoeften niet meer voorzien kan worden.

Het overheidsbeleid is gebaseerd op de veronderstelling dat er maatschappelijke weerstand tegen grootschalige winlocaties bestaat. Het gevoel bestaat bij insprekers dat deze veronderstelling oneigenlijk is, omdat deze vooral geënt is op een tweetal grootschalige beoogde winlocaties in Gelderland, waar al 20 jaar over gesproken wordt, maar waar de eerste schep nog de grond in moet. In Oost-Brabant in de gemeente Cuijk is de grootschalige winlocatie bovendien een succes. Tenslotte zijn de bedrijven 15-20 jaar gelden zelf in grootschalige winlocaties 'geduwd' om versnippering te voorkomen, en nu lijkt het weer beleidsmode om kleinschalig te winnen vanuit maatschappelijke wenselijkheid.

De heer De Jong reageert hierop. Tegen kleinschalige winningen bestaat over het algemeen minder weerstand dan tegen grootschalige winningen. Vanuit de ruimtelijke ordening is er de afgelopen decennia een beleid gevoerd om grootschalige winlocaties te stimuleren, wat maatschappelijke weerstand heeft opgeroepen.

De voorzitter vraagt of de bestuursovereenkomst van 1990 tussen provincie Limburg en de minister over grind vatbaar is voor bezwaar en beroep. Is dit in een procedure vervat? Van wezenlijk belang in SOD II

De heer De Jong antwoordt hierop dat eind jaren 80 het maatschappelijk draagvlak voor grindwinning nihil was. Tussen de provincie Limburg en het rijk is toen overeengekomen om op termijn de grindwinning voor de landelijke voorziening in Limburg te stoppen, met een geleidelijke lijn en de grindwinning voor de provincie Limburg zelf moest doorgaan. Na het Stevol-project zouden er nieuwe winlocaties voor in totaal 35 miljoen ton worden aangewezen. De provincie Limburg veronderstelde dat deze 35 miljoen ton uit het zogenaamde Grensmaas project zou komen. Door vertraging in dit Grensmaasproject komt de geleidelijkheid in problemen. Na 2003 is het Stevolproject afgelopen en dan valt er geen grind meer te winnen.

De heer De Jong vraagt aan de heren van Roekel en Fokke of de uitspraak dat sommige bedrijven reeds in hun voortbestaan bedreigd worden nader geadstrueerd kan worden met aantallen bedrijven en op welke termijn dit zou plaatsvinden.

De heer van Roekel geeft aan dat een aantal regionale bedrijven in Noord Brabant kampen met problemen. Binnen enkele jaren loopt de concessie af en de vergunningaanvragen bij de provincie worden waarschijnlijk niet gehonoreerd. In het streekplan wordt niet de gelegenheid voor nieuwe winningen geboden, waarmee de provincie Brabant verwijst naar een convenant met de provincie Gelderland en de taakstelling zoals afgesproken met het IPO. De heer De Jong wordt hier na de hoorzitting nader over geïnformeerd door de heer van Roekel en de heer Fokke.

De heer Oltheten focust in op voorziening van beton- en metselzand. SOD II schetst een cumulatief tekort van meer dan 80 miljoen ton en deze schets wordt kwantitatief realistisch geacht. De overheid neemt hierbij een uitermate groot economisch risico, wat *doorwerkt op de gehele bouwkolom (ook het uitvoerend bouwbedrijfsleven)*. De totale bouwkolom produceert 12-14% van het Bruto Nationaal Product. Tevens is er een groot maatschappelijk risico. De overheid heeft als hoeder van maatschappelijke belangen veel bouw wensen, ook private personen hebben bouwbehoeftes en er wordt van de industrie verwacht dat zij daaraan voldoen. In het SOD II wordt een aantal zaken gemist:

- er ontbreekt een samenhangende analyse van de maatschappelijke en economische gevolgen van genoemd risico: wat gebeurt er als die 81 miljoen ton niet beschikbaar komt?. Het kabinet is aan maatschappij en politiek verplicht een analyse van de omvang van dit risico te maken; het gaat tenslotte om een planologische kernbeslissing (pkb) en om een dergelijk besluit te nemen moet de informatie waarop deze gebaseerd is volledig en helder zijn.
- Er is geen reëel vangnet in het SOD II. Met de lengtes van de huidige procedures is het risico onbeheersbaar. Er wordt aan de sector gevraagd naar niet bestaande grondstoffen te zoeken die het kabinet kennelijk ook nog niet voor ogen heeft. Betonindustrie heeft een grote bereidheid getoond en veel geïnvesteerd om alternatieven in te zetten. Project Implementatie Alternatieven (PIA) Beton- en metselzand is een gezamenlijk project van rijksoverheid, provincies en bedrijfsleven waarvoor de betonindustrie grote inspanningen heeft geleverd. Het inventarisatierapport dat hieruit voortgevloeid is geeft een helder zicht op de realiteitswaarde van wat er op dit moment mogelijk is op het terrein van alternatieven en uitwijkmogelijkheden. Dit komt niet in de buurt van de opvulling van de 81 miljoen ton tekort dat gaat ontstaan.
- Import wordt gezien als de escape voor het bedrijfsleven om toch in de maatschappelijke vraag naar bouwstoffen te kunnen voorzien. Dan rijzen er twee vragen. Namelijk of het kabinet de politieke bereidheid heeft gepolst in Duitsland, België en Groot-Brittannië om een dergelijk omvangrijk tekort, waarvan wij kennelijk de maatschappelijk problemen van ruimtelijke ordening in Nederland niet meer willen dragen, in het buitenland voor ons op te lossen. De heer de Jong heeft aangegeven dat dit 'gemeld zal worden', maar dat is politiek zeer zwak. De problemen zijn immers niet uniek voor Nederland. Het SOD II is in die zin strijdig met het NMP⁴, waarin staat dat milieuproblematiek niet afgewenteld mag worden op het buitenland.
- Het instrumentarium om het vangnet te effectueren is formeel beschikbaar, maar aan de politieke bereidheid om dit instrumentarium aan te wenden, ontbreekt het. Het kabinet is intern verdeeld over de inzet van dit instrumentarium en de minister van VROM geeft uiteindelijk de doorslag. Alle coördinatie en overleg ten spijt blijft over het beleid en de besluitvorming ten aanzien van de winning van oppervlaktedelfstoffen in ons land primair een aangelegenheid van de betreffende vergunningverlenende instanties, de provincies voor de landlocaties en V&W voor de rijkswateren. Juridisch bindende besluitvorming in de planvorming ontbreekt.
- Met betrekking tot de winning van beton- en metselzand geeft het SOD II aan dat een adviescommissie taakstellingen- en flankerend beleid zal worden ingesteld. Geformuleerd is dat tussen V&W en het IPO is afgesproken dat dit adviescollege bestaande uit drie personen, jaarlijks zal rapporteren over de invulling van de taakstellingsafspraken. Deze rapportage zal dan worden toegezonden aan de Tweede Kamer en zal tevens als basis dienen voor het door de commissie op te stellen advies. Daar de commissie geen verdere bevoegdheden heeft en de discussies tussen Rijk en provincies tot nu toe geen enkel inzicht bieden op een echt integrale afweging van landelijke en provinciale belangen, kunnen de werkzaamheden van de commissie niet gezien worden als een geloofwaardig vangnet. Er bestaat dus twijfel of deze commissie de politieke bereidheid om het instrumentarium in te zetten wel kan genereren.

Er wordt gepleit voor meer realiteitszin en een heldere afweging tussen nationaal en regionaal/ lokaal belang. Schrijnend voorbeeld is de grootschalige winningslocatie in Gelderland, Maasbommel, waarbij het rijk niet bereid is knopen door te hakken in de tegenstrijdige lokale en nationale belangen. Er is 18 jaar geprocedeerd, onder maatschappelijke druk gekozen voor een grootschalige locatie, en nu haalt het project de eindstreep niet om een juridisch-technisch probleem en vanwege de onwil van een provincie om het probleem dat zij zelf heeft veroorzaakt weer op te lossen. Provincie Gelderland pretendeert nu dat er voldoende zicht op alternatieven is, terwijl zij tegelijkertijd de conclusie van het rapport PIA onderschrijven. Red dit project van de ondergang en maak gedane toezeggingen waar.

Gepleit wordt verder voor meer realiteitszin in de taakstelling. De industrie wordt door het kabinet in een onmogelijke positie gemanoeuvreerd doordat enerzijds verwacht wordt dat zij alternatieven ontwikkelen, terwijl daar nog geen enkel zicht op is, en anderzijds hiermee uitlokt dat er onverantwoord of verontreinigd materiaal wordt aangevend.

Er is een strakkere coördinatie nodig om de instrumenten uit de wet op de ruimtelijke ordening, nimby instrument en de ontgrondingenwet tot een geloofwaardig vangnet te maken. Gepleit wordt de coördinerende bevoegdheid op het gebied van ruimtelijke ordening dan ook bij één departement neer te leggen, namelijk Verkeer en Waterstaat. De juridische basis om het instrumentarium in te zetten moet harder in het SOD II omschreven worden. Voor alle duidelijkheid: inspreker is van mening dat instrumentarium niet te pas en te onpas ingezet moet worden, alleen als het echt niet anders meer kan. Aanbevolen wordt om tot een landelijk ontgrondingsplan (vergelijk het nationale afvalstoffenplan) te komen, goed te keuren door minister van V&W en Tweede Kamer.

De heer De Jong beaamt dat de economische en maatschappelijke risicoanalyse in het SOD II ontbreekt.

De heer Oltheten geeft aan dat niet alleen de economische gevolgen voor de bouw, maar ook de omvang van het maatschappelijke risico en de maatschappelijke gevolgen hiervan moeten in beeld gebracht worden.

De heer Sigmond geeft aan dat de winners zich gesteund voelen door het pleidooi van de verwerkers. Nut- en noodzaakdiscussie: bouwstoffenwinning wordt als een noodzakelijk kwaad gezien. Ruimtevragende initiatieven roepen nu eenmaal weerstand op. Winners worden gezien als boeman, maar winning is een maatschappelijke noodzaak en leidt bovendien vaak tot natuurontwikkeling. In het kader van 'Veiligheid rivieren' wordt er gekeken naar mogelijkheden rivieren meer ruimte te geven binnen hun stroomgebieden. In dat kader zouden er potentieel veel grondstoffen gewonnen kunnen worden.

De voorzitter concludeert dat een ieder die het woord wilde voeren de gelegenheid hier toe gekregen heeft en dankt de aanwezigen voor hun bijdragen en sluit de hoorzitting.

IPO-reactie deel 1

Tweede structuurschema

Oppervlaktedelfstoffen

3 OKTOBER 2001

M/S/SG:

Dienst:

RWS

Gook de geboden
verzoeken te
en export. W
getoonveerd

Hoofdkantoor van de Waterstaat

N°. 2001/9353

10 OKT 2001

Aan mevrouw drs. J.M. de Vries
staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat
Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

12 OKT. 2001

Behandeling:

 en/of advies amateisj afdoen ter kennisneming

Afdiening voor:

Afd. A10000

Interprovinciaal Overleg

ip^o

Vraag nr.

Volg nr.

uw brief van

uw kenmerk

ons kenmerk

datum

60108/2001

03-10-2001

onderwerp

IPO-reactie op deel 1 van de Planologische Kernbeslissing
Tweede Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen

Geachte mevrouw De Vries,

Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid om te reageren op de Planologische Kernbeslissing Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen.

In deel 1 van dit SOD II is een tweeledige hoofddoelstelling opgenomen: enerzijds de noodzaak om te voorzien in grondstoffen en anderzijds het streven om de noodzakelijke winning van deze grondstoffen maatschappelijk verantwoord te laten plaatsvinden. De provincies onderschrijven deze tweeledige hoofddoelstelling. In de uitwerking van het SOD II is volgens de provincies het accent echter te sterk gelegd op de voorziening met primaire grondstoffen. De belangrijke opdracht om een aanzet te geven naar een duurzame en maatschappelijk verantwoorde winning komt daardoor onvoldoende uit de verf.

Bij het uitwerken en uitvoeren van bovengenoemde hoofddoelstelling nemen de betrokken provincies een zeer bijzondere plaats in. Zij zijn een belangrijke vergunningverlenende instantie voor ontgrondingen. Daarnaast zijn zij ook verantwoordelijk voor een integrale planvorming en belangenafweging op provinciaal niveau. Vanuit deze specifieke combinatie van verantwoordelijkheden bezien, zijn er onderdelen uit het SOD II waarop de provincies gezamenlijk nader willen ingaan.

De reactie van het IPO beperkt zich tot de hoofdlijnen van het SOD II, voor zover die alle provincies betreffen. Daarnaast zal een aantal provincies in een eigen reactie zenden. Deze reacties zijn wel afgestemd op de IPO-reactie en betreffen een nadere uitwerking en aanvulling, gebaseerd op de specifieke omstandigheden in de betreffende provincie.

Doorkijk naar de toekomst

Bij het berekenen van de behoefte wordt in het SOD II gekozen voor een bepaald economisch scenario. De keuze van het scenario en de wijziging ten opzichte van het SOD II wordt ons inziens onvoldoende onderbouwd.

Ook de gebruikte methodiek voor het maken van behoefteprognoses en de daarbij benodigde gegevens vertonen tekortkomingen. Een voorbeeld van dit laatste is de beschikbaarheid van gegevens over import en export. Wij achten het dringend noodzakelijk dat de behoefteprognose qua scenariokeuze beter wordt gemotiveerd en op de aangegeven punten verbeterd.

In dit SOD II is in de laatste fase van de voorbereiding een visie voor de lange termijn in de toelichting opgenomen als doorkijk naar de toekomst. De provincies zijn van mening dat een dergelijke visie de basis zou moeten zijn voor het beleid in het SOD II, maar dat deze nog onvoldoende is uitgekristalliseerd en dat andere partijen onvoldoende gelegenheid hebben gehad om een inbreng te leveren. Wij vragen u om in overleg met de provincies alsnog te komen tot een adequate visie voor de lange termijn. Het is daarbij van groot belang te komen tot een integrale visie waarin zowel de relatie tussen de diverse bouwgrondstoffen met de daarbij relevante alternatieven wordt betrokken als de relatie met andere beleidsterreinen. Ook de internationale context en de rol van de overheid zijn essentiële onderdelen van een dergelijke visie.

Alternatieve grondstoffen

Om alternatieven voor primaire grondstoffen daadwerkelijk aantrekkelijk te maken is beïnvloeding van de prijsverhouding tussen primaire en secundaire (en vervangende) grondstoffen nodig. Wij vragen u daartoe het instrument van 'schaarste' in te zetten. Ook de inzet van een financieel instrument is in dit licht noodzakelijk. Wij verzoeken u zo snel mogelijk een besluit te nemen tot invoering van een dergelijk instrument, waarbij de mogelijkheden om de door delfstofwinning getroffen gebieden te compenseren via een doeluitkering nader onderzocht moeten worden.

Ook het beleid dat is opgenomen in het NMP4 geeft aanleiding tot een herbezinning op het prijsbeleid voor bouwgrondstoffen. In het NMP4 is immers opgenomen dat de prijs van grondstoffen een reële weerspiegeling dient te zijn van alle kosten, dus ook die voor het milieu en de sociaal-maatschappelijke kosten. Wij vragen u om het SOD II op dit punt beter te laten aansluiten bij het NMP4.

Taakstellingen

Voor de provincies is een gezamenlijke taakstelling van 143 miljoen ton beton- en metselzand opgenomen in het SOD II. De provincies zijn bereid deze afspraak uit het verleden te continueren. Wij betreuren het echter ten zeerste dat het Rijk haar onderdeel van de afspraak uit het verleden, een taakstelling van 27 miljoen ton, eenzijdig heeft verlaagd naar 15 miljoen ton en daarmee haar inspanningen bijna halveert. De provincies gaan er vanuit dat, als er onverhoopt een tekort aan beton- en metselzand ontstaat en primaire winning noodzakelijk is, het Rijk de eerstaangewezen instantie is om in dit tekort te voorzien. Ook kan en mag meer worden vertrouwd op het marktmechanisme. Het zelfvoorzieningsprincipe op nationaal en regionaal niveau dient minder strikt te worden gehanteerd. Het onderscheid tussen landelijke en regionale winningen kan meer worden losgelaten. Overheden concentreren zich op het winbaar maken (via ruimtelijk beleid en vergunningverlening), de productie en afzet van beton- en metselzand is een verantwoordelijkheid voor het bedrijfsleven. Verder is het invullen van de individuele provinciale taakstellingen voor beton- en metselzand onder meer afhankelijk van de inspanningen en de snelheid waarmee het Rijk rivierverruiming mogelijk maakt. Wij vragen u daarom het beleid inzake rivierverruiming duidelijker vorm te geven en daarin zelf ook een actieve rol te vervullen. Als dit onvoldoende gebeurt, wordt het voor sommige provincies (met name Gelderland) onmogelijk om aan de voorlopige taakstelling voor de volgende periode te kunnen voldoen.

De provincies zijn voorstander van het opnemen van gekwantificeerde taakstellingen voor zeezand en secundaire grondstoffen. Overigens willen wij benadrukken dat taakstellingen bestuurlijke afspraken zijn. Voor secundaire grondstoffen zijn taakstellingen een minimum. Voor primaire grondstoffen zijn taakstellingen een maximum. Verder willen wij het Rijk vragen in de actielijst van dit SOD II op te nemen dat het systeem van taakstellingen als sturingsconcept voor de toekomst heroverwogen wordt.

Zoekruimte

De provincie weegt af waar winning van grondstoffen aanvaardbaar is, zowel via haar rol als integrale omgevingsplanner als via haar bevoegdheid als vergunningverlenende instantie. Daarom vinden de provincies dat het principe van de zoekruimten een handreiking is, die geen meerwaarde biedt bij de uitvoering van hun taken. Deze meerwaarde ontbreekt omdat de zoekruimtes in het SOD II onvoldoende onderbouwd en afgewogen zijn en niet het juiste schaalniveau hebben.

Flexibel beleid

Maatschappelijk gedragen (functionele) winningen zijn het doel, hier kan zowel binnen- als buitendijks sprake van zijn. De koppeling van zandwinningen aan rivierversuiming is een logische, maar wij kunnen ons voorstellen dat er buitendijks in sommige gevallen ook andere functionele koppelingen mogelijk zijn die maatschappelijke meerwaarde opleveren (bijvoorbeeld zandwinning als nevendoeel bij natuurontwikkeling). Wij rekenen erop dat u hier in het beleid rekening mee houdt en vragen u de beleidsuitspraak over koppeling tussen rivierversuiming en zandwinningsmogelijkheden een meer richtinggevend en minder absoluut karakter te geven.

Flankerend beleid

Om de uitdagingen van het SOD II te realiseren is een flankerend beleid onontbeerlijk. De provincies ondersteunen de aanzet die daartoe wordt gegeven in het SOD II. Wij willen ons in de komende maanden inzetten om in het projectteam 'ontwikkeling flankerend beleid' gezamenlijk met de andere partners bij het Rijk dit flankerend beleid gestalte te geven en uit te laten groeien naar het kader dat noodzakelijk is om een duurzame voorziening van grondstoffen gestalte te geven. Hierbij zal ook de kennis en ervaring van fase 2 van het 'Implementatieplan alternatieven beton- en metselzand' (PIA) moeten worden benut om dubbel werk te voorkomen en moeten wegen worden bewandeld om de kennis en ervaring uit het bedrijfsleven in te zetten. Daarbij zal de verhouding tussen het werkteerrein van het projectteam en de Stuurgroep Implementatie Alternatieven beton- en metselzandwinning (SIA) nader verhelderd moeten worden.

Financiering

In het SOD II wordt in tegenstelling tot het SOD I alleen uitgegaan van financiering van het beleid door Verkeer en Waterstaat. Gezien de verstrekkende consequenties van de delfstoffenwinning voor de economie, de leefomgeving en de natuur lijkt ons een sterke betrokkenheid van andere departementen bij deze financiering gewenst.

Ook de financiële zekerheid speelt een rol bij het stimuleren van bedrijven om te investeren in nieuwe technologie. Hierbij is van belang de mogelijkheid om investeringen terug te verdienen. Dit speelt bijvoorbeeld een rol bij het mogelijk maken van winning van beton- en metselzand op zee en in het IJsselmeer. Naar onze mening is het hierbij zeer belangrijk om het bedrijfsleven meer zicht op continuïteit te geven indien zij bereid zijn over te gaan tot winning op deze locaties waarvoor veel investeringen vooraf noodzakelijk zijn. Wij vragen u zo spoedig mogelijk na te gaan welke mogelijkheden daartoe bestaan en deze vervolgens ook concreet toe te passen.

Voorbeeldfunctie

Het Rijk en met name de 'bouwdepartementen' van de ministeries van VROM en Verkeer en Waterstaat hebben een belangrijke rol om de nieuwe trend te zetten naar de invoering van duurzame bouwen. Hierbij mag niet het streven naar zo laag mogelijke beheerskosten leidend zijn omdat dit leidt tot het aanboren van goedkope maar niet duurzame bronnen van grondstoffen. De provincies vinden dat het Rijk in deze zijn voorbeeldfunctie helder moet aangeven en aanspreekbaar moet zijn op het inzetten van een ombuiging naar een nieuwe trend.

Wij zijn graag bereid om op korte termijn met u de uitdagingen van het SOD II in een bestuurlijk overleg te bespreken en daarbij ook stil te staan bij de bijdrage die de provincies willen leveren aan de realisatie van een duurzame winning van grondstoffen.

Deze brief is tevens gezonden aan de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Met vriendelijke groet,
namens het dagelijks bestuur van het
INTERPROVINCIAAL OVERLEG,

J. Franssen
voorzitter

drs. G. Beukema
secretaris

Adviezen

commissie voor de milieueffectrapportage

Hooftkenmerk van de Wa
2001/999
BSG-nr.
1-11-2001

Aan de Staatssecretaris van Verkeer en

Overlegorganen Verkeer en Waterstaat
Overlegorgaan Oppervlaktedelfstoffen

Voegen bij
B.O. SOP II *A AKO Best*

M/SG: Dienst: *RWS*
BSG-nr.:
NOV 2001
Behandeling:

201/6346
ark
/vE/hb
r 2001

ouw de Staatssecretaris,

bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de
enheid een toetsingsadvies uit te brengen over de behandeling van de milieuaspecten in
weede structuurschema oppervlaktedelfstoffen. In het verlengde van artikel 7.26 van de

Toetsingsadvies van de
Commissie voor de
Milieueffectrapportage over de
milieuaspecten
**deel 1 Tweede Structuurschema
Oppervlaktedelfstoffen**

29 OKTOBER 2001

commissie voor de milieueffectrapportage

Hoofdkantoor van de Waterstaat	
2001/9995	
BSD nr:	
1 - 11 - 2001	
A ALO Best	
Volg nr:	
2001/6346	

Aan de Staatssecretaris van Verkeer en
Waterstaat
Postbus 20906
2500 EK DEN HAAG

uw kenmerk
HKW/AKO 2001/6346

uw brief
31 augustus 2001

ons kenmerk
1106-182/vE/hb

onderwerp
Toetsingsadvies over de milieuaspecten
Tweede structuurschema oppervlakte-
delfstoffen

doorkiesnummer
(030) 234 76 25

Utrecht,
29 oktober 2001

Mevrouw de staatssecretaris,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een toetsingsadvies uit te brengen over de behandeling van de milieuaspecten in het Tweede structuurschema oppervlakedelfstoffen. In het verlengde van artikel 7.26 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

Het Tweede structuurschema oppervlakedelfstoffen (SOD II) is getoetst aan de hand van een toetsingskader dat een werkgroep van de Commissie voor de milieueffectrapportage in juli 2000 heeft opgesteld na lezing van een ambtelijk voorconcept van het SOD II uit september 1999.

De Commissie vindt dat bij het nu voorliggende SOD II, nog sterker dan bij het ambtelijke voorconcept, het milieubelang expliciet in beeld is gebracht. Zo is er een goede algemene vergelijking opgesteld van de milieuaspecten van diepe en ondiepe winning in de Noordzee, het IJsselmeer/Markermeer en op het land. In verband met de beschermde status van de rijkswateren in het kader van het Structuurschema Groene Ruimte en de Vogel/Habitat-richtlijn en de noodzaak beschermingsformules te doorlopen zijn de resultaten van deze vergelijking nuttige aanvullende informatie. Voor een verdere beoordeling van deze vergelijking en enkele kanttekeningen verwijs ik naar bijgevoegd advies.

De Commissie merkt op dat bij het opstellen van de taakstelling voor beton- en metselzand geen (referentie)alternatief is ontwikkeld waarbij het milieubelang expliciet is gemaakt en de meeste nadruk heeft gekregen. De Commissie meent dat een dergelijk alternatief een rol kan spelen in de nog niet afgeronde en moeilijke discussies over die taakstelling. Zij geeft daarom in overweging daaraan alsnog aandacht te besteden.

In het voorliggende SOD II wordt (in afwijking van het ambtelijke voorconcept) voor de periode tot 2025 de winning van zilverzand in de ecologische hoofdstructuur niet toegestaan. Bezien vanuit het streven om aantasting van de EHS te vermijden is dit een positieve ontwikkeling.

Dat het ook inderdaad haalbaar is om buiten de EHS voldoende zilverzand te winnen, gegeven de ligging en omvang van de voorkomens, zou in het SOD II beter moeten worden uitgewerkt. Daarbij moet verder worden bedacht dat niet alleen delfstoffenwinning in, maar ook delfstoffenwinning in de omgeving van de ecologische hoofdstructuur bijvoorbeeld via het grondwater tot aantasting kan leiden.

In het voorliggende SOD II wordt (behalve voor de rijkswateren) winning van alle delfstoffen uitgesloten in de EHS, in Vogel/Habitatrichtlijngebieden en in de groene contourgebieden. Ook dat kan als een milieuwinst worden beschouwd ten opzichte van het ambtelijke concept, waarin alleen de EHS-gebieden werden ontzien. Uit de zoekruimtekaarten in de Pkb deel 1 wordt dat echter onvoldoende duidelijk. De Commissie adviseert daarom deze kaarten in de Pkb deel 3 beter te onderbouwen, controleerbaar te maken en toe te lichten mede op basis van de gegevens uit de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening.

In haar advies over het toetsingskader vroeg de Commissie voor schaarse delfstoffen om een (milieu)analyse van mogelijke alternatieven voor de toekomstige voorziening, waaronder voor grind. Deze vergelijking is in het voorliggende SOD II uitgewerkt, maar blijkt – zoals ook in het SOD staat – niet toereikend om een eenduidige voorkeur voor een bepaalde keuze te onderbouwen. In verband met de binnenkort te nemen beslissing over eventuele zand- en grindwinning op de Klaverbank acht de Commissie het gewenst dat er daartoe een uitgebreidere analyse komt met name voor de aspecten natuur en landschap. Als enige stuk zeebodem op het Nederlandse Continentale Plat waar grof materiaal aan de oppervlakte komt, vormt de Klaverbank een unieke habitat voor vele soorten bodemfauna en vissen. Daarom dienen de voor- en nadelen van mogelijke alternatieve oplossingen goed in beeld te komen.

Terecht staat zuinig en hoogwaardig gebruik van bouwgrondstoffen als eerste onderdeel van de hoofddoelstellingen in het SOD II. Uit het SOD II blijkt duidelijk dat op dit punt tot op heden al veel is bereikt. Daar waar nog groeimogelijkheden zijn in de toepassingsmogelijkheden van secundaire grondstoffen, bijvoorbeeld voor baggerspecie, lijkt een duidelijke sturing van de overheid nodig om dit tot stand te brengen.

Hiermee zijn de belangrijkste punten uit het toetsingsadvies van de Commissie over het SOD II weergegeven. Voor een verdere uitwerking en toelichting verwijs ik naar het advies.

Het uitvoeren van een vorm van milieueffectrapportage bij het SOD II was een experiment met de toepassing van m.e.r. voor strategische besluiten. De resultaten zijn positief: in een relatief korte tijd is nuttige aanvullende informatie beschikbaar gekomen voor de milieuonderbouwing van bepaalde besluiten in het SOD II.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te hebben geleverd. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie in ieder geval graag het definitieve besluit krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,
dr. ir. G. Blom,
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
over de milieuaspecten tweede structuurschema Oppervlakedelfstoffen

Toetsingsadvies over de milieuaspecten Tweede Structuurschema Oppervlakedelfstoffen (SOD II)

**Advies op grond van artikel 7.26 van de Wet milieubeheer
over de milieuaspecten Tweede structuurschema
Oppervlakedelfstoffen (SOD II),**

uitgebracht aan de staatssecretaris van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat door de
Commissie voor de milieueffectrapportage, namens deze

de werkgroep m.e.r.

Tweede structuurschema Oppervlakedelfstoffen (SOD II)

de secretaris

drs. M. van Eck

de voorzitter

dr. ir. G. Blom

UTRECHT, 29 OKTOBER 2001

Inhoudsopgave adviezen

- 1 Inleiding** 65
- 2 Oordeel van de commissie** 657
 - 2.1 Vergelijking zandwinning op land, in zoet en zout water 67
 - 2.2 Taakstelling beton- en metselzand 68
 - 2.3 Diepe versus ondiepe winningen 69
 - 2.4 Zoekruimten 69
 - 2.5 Beleid bescherming natuur en cultuurhistorische waarden 70
 - 2.6 Alternatieven toekomstige grindvoorziening 71
 - 2.7 De toekomstige voorziening van zilverzand 72
 - 2.8 Toekomstige voorziening van kalksteen 72
 - 2.9 Schelpenwinning 72
 - 2.10 Zuinig omgaan met bouwgrondstoffen 73

Bijlagen

- 1 Brief van het bevoegd gezag d.d. 31 augustus 2001 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen. 75
- 2 Kennisgeving van de terinzagelegging van deel I van de Planologische kernbeslissing (PKB) in Staatscourant nr. 133 d.d. 13 juli 2001. 77
- 3 Projectgegevens. 79
- 4 Lijst van inspraakreacties en adviezen. 81
- 5 Opmerkingen bij de vergelijking van winning op land, in de Noordzee en in het IJsselmeer/Markermeer. 83
- 6 Overzicht van lopend en gepland geologisch onderzoek in opdracht van de overheid. 85

1 Inleiding

Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft, in samenwerking met het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, het beleid uit het Eerste structuurschema Oppervlaktedelfstoffen geactualiseerd en neergelegd in het Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen (SOD II), Pkb deel 1 (Beleidsvoornemen).

Op grond van de wettelijke regelgeving is het vaststellen van een structuurschema Oppervlaktedelfstoffen geen besluit waarbij milieueffectrapportage (m.e.r.) verplicht is. Aangezien het structuurschema echter een belangrijk afwegingskader vormt voor besluitvorming over ontgrondingen waarvoor wel een m.e.r.-plicht geldt, is besloten de Commissie voor de m.e.r. bij de procedure in te schakelen.

Bij brief van 20 april 2000 is de Commissie in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over een toetsingskader voor de beschrijving van milieuaspecten bij het Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen (SOD II). Dat advies¹ is op 10 juli 2000 uitgebracht.

Bij het opstellen van het 'Toetsingskader Milieuaspecten Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen' heeft de Commissie de volgende werkwijze gevolgd. Aan de hand van het ambtelijk voorconcept van het Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen van 8 september 1999 heeft zij nagegaan welke besluiten het SOD II gaat bevatten met mogelijk belangrijke milieugevolgen en in beschouwing te nemen alternatieven. Voor bepaalde besluiten adviseerde de Commissie alternatieven in beeld te brengen en het voorgenomen beleid aan de hand van een vergelijking van (milieu)gevolgen te motiveren. Voor andere besluiten adviseerde zij nog iets uitgebreider in te gaan op de milieuaspecten in het SOD II. De hoofdpunten uit het toetsingskader staan in hoofdstuk 2 in tekstkaders opgenomen.

Bij brief van 31 augustus 2001² heeft de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat de Commissie in de gelegenheid gesteld het voorliggende SOD II te toetsen aan het opgestelde toetsingskader en daarover een advies uit te brengen. Het SOD II is op 13 juli ter inzage gelegd³. Tot 1 oktober 2001 is de mogelijkheid geboden om mondeling of schriftelijk in te spreken. De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel in verband staat met de punten waarover de Commissie advies uitbrengt.

Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.⁵ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

Bij de toetsing staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij het besluit over het SOD II. De Commissie beperkt zich in het advies tot hoofdzaken en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang. De hoofdpunten uit het toetsingsadvies staan in de aanbiedingsbrief bij het toetsingsadvies.

1 Toetsingskader Milieuaspecten Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen, Commissie voor de milieueffectrapportage, 10 juli 2000

2 Zie bijlage 1

3 Zie bijlage 2

4 Zie bijlage 4 voor een lijst hiervan.

5 Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.

2 Oordeel van de Commissie

In haar advies over het toetsingskader constateerde de Commissie reeds dat in het ambtelijk concept Tweede structuurschema oppervlaktedelstoffen (SOD II) het milieu op veel plaatsen duidelijk een rol speelt.

Op bepaalde punten heeft de Commissie om meer informatie gevraagd. De hoofdpunten uit het toetsingskader zijn hieronder in tekstboxen aangegeven.

In reactie op deze vragen zijn in het voorliggende SOD II passages ten opzichte van het ambtelijke voorconcept gewijzigd en aangevuld en zijn resultaten van aanvullend onderzoek in bijlagen opgenomen⁶. In relatief korte tijd is interessante aanvullende informatie beschikbaar gekomen. Hiermee is de milieuonderbouwing van het beleid in het SOD II op onderdelen zonder meer verbeterd. (Zie bijvoorbeeld §2.1, 2.5 en 2.7).

Sommige aanbevelingen van de Commissie hebben niet geleid tot de gevraagde nadere uitwerking. Deels acht de Commissie de motivering daarvoor toereikend. Op andere punten adviseert zij om de gegevens alsnog te leveren, ofwel bij de Pkb deel 3, ofwel in het kader van voortschrijdend onderzoek dat in de komende periode wordt uitgevoerd.

Met deze kanttekening vindt de Commissie dat het milieubelang een volwaardige plaats heeft gekregen in het SOD II. Dit oordeel wordt hieronder uitgewerkt en toegelicht.

2.1 Vergelijking zandwinning op land, in zoet en zout water

De keuze om meer zand te gaan winnen in de rijkswateren moet worden onderbouwd met een vergelijking van de milieueffecten van winning op land, in zout en in zoet water met inachtneming van de beschermingsformules uit het structuurschema Groene Ruimte en de Habitatrichtlijn.

In het verlengde daarvan moet men nagaan of er realistische technische mogelijkheden zijn om selectieve winningen van beton- en metselzand in de Noordzee uit te voeren.

Tevens moet er gedegen onderzoek komen naar de mogelijke functies van de Noordzee en de conflicten daartussen tegen de achtergrond van de natuurwaarden in het gebied.

In bijlage 5-1 van het SOD II staat een algemene vergelijking van de milieuaspecten van diepe en ondiepe winning van zand in de Noordzee, in het IJsselmeer en Markermeer en op het land.

Beoordeling vergelijking

De Commissie is van mening dat deze milieuvergelijking in grote lijnen goed is doordacht en consistent is uitgewerkt. De labelling en waardering van de effecten is verdedigbaar evenals de gekozen methodiek van multicriteria-analyse. De berekeningen zijn navolgbaar, zodat ook andere invoergegevens zijn door te rekenen. Bij controle blijken de berekende scores te kloppen.

Natuurlijk zijn er bij een zo moeilijke vergelijking als deze altijd opmerkingen en kritische kanttekeningen te maken. Een illustratie hiervan staat in bijlage 5 van dit toetsingsadvies. De beoordeling van het verschil tussen diepe en ondiepe winning hangt sterk samen met de keuze om bij ondiepe winning een correctiefactor van 1,5 toe te passen. Variatie in deze correctiefactor of invoeren van andere uitgangspunten kan al snel tot andere uitkomsten leiden, vooral voor de Noordzee. De Commissie kan de (voorzichtige) conclusie dat in algemene zin winning in de Noordzee gunstiger is dan respectievelijk winning in het IJsselmeer/Markermeer en op het land, wél onderschrijven. Uit het uitvoeren van een gevoeligheidsanalyse blijkt dat de resultaten bij enige variatie in de invoergegevens niet significant wijzigen.

⁶ Zoals oorspronkelijk ook was afgesproken is er geen apart document gemaakt met informatie over de milieuaspecten, maar zijn deze in de teksten van het SOD II zelf verwerkt.

In verband met de beschermde status⁷ van de rijkswateren in het kader het SGR en de Vogel/Habitatrichtlijn en de noodzaak de beschermingsformules te doorlopen is dit relevante aanvullende informatie voor de beleidsmatige keuze over een eventuele accentverschuiving van winning op land naar rijkswateren.

Wel dient benadrukt te worden dat de uitkomsten van de vergelijking niet veralgemeend mogen worden en slechts van kracht zijn bij de aannamen zoals die in bijlage 5-1 van het SOD II zijn gedaan. Ook doet het niets af aan de noodzaak iedere voorgenomen winning op een zo zorgvuldig mogelijke wijze uit te voeren en bij locatiekeuzen goed rekening te houden met gebiedspecifieke verschillen⁸.

De Commissie wijst er op dat in de vergelijking voor gebruik van zand uit zee nog zou moeten worden ingegaan op de nadelen van zeezout, zoals die naar voren komen uit een levenscyclusanalyse hierover⁹.

In bijlage 5-1 van het SOD II is gesteld dat de transportkosten na aanlanding niet worden meegewogen.

Dat kan terecht zijn voor gebruik van zeezand in de provincies Zuid- en Noord-Holland, maar is niet houdbaar bij toepassing van zeezand in bijvoorbeeld Overijssel, Drenthe of Limburg. Ook zijn de milieueffecten van ontzilting niet meegewogen. Tot slot is niet in beeld gebracht dat bepaalde ecosystemen schade¹⁰ zullen kunnen ondervinden van restzout dat ook na ontzilting overblijft.

- De Commissie adviseert deze kanttekeningen in de Pkb deel 3 te verwerken.

Tot slot

De Commissie constateert dat de resultaten van de uitgevoerde vergelijking nog niet doorwerken in de taakstelling voor het rijk. Zij gaat ervan uit dat dit wordt gecorrigeerd na afronding van de milieueffectrapportages voor zandwinning in de Noordzee en in het IJsselmeer/Markermeer.

Mede ook in verband met een mogelijke keuze tot accentverschuiving van zandwinning naar de rijkswateren, blijft de in het tekstkader op pagina 4 aangegeven aanbevelingen tot onderzoek inzake de Noordzee en selectieve winningen onverkort gehandhaafd.

2.2 Taakstelling beton- en metselzand

De criteria en afwegingen die een rol spelen bij het vaststellen van de taakstellingen per provincie voor de winning van beton- en metselzand moeten expliciet worden gemaakt met inbegrip van de milieuaspecten. Aanbevolen wordt voor de taakstelling een meest milieuvriendelijk alternatief te ontwikkelen.

In het SOD II worden voorstellen gedaan over de wijze waarop de taakstelling voor beton- en metselzand door het rijk en de provincies onderling wordt verdeeld.

Als leidraad geldt daarbij de in bijlage 6-1 van het SOD II beschreven verdelingsmethodiek. In die methodiek wordt ervan uitgegaan dat iedere provincie zoveel mogelijk voorziet in de eigen behoefte. Daarnaast speelt de 'relatieve inspanning' een belangrijke rol. *Bij het bepalen van de relatieve inspanning wordt onder andere gekeken naar het oppervlak winbare delfstoffen voor zover deze niet zijn gelegen in natuurgebieden, stedelijke gebieden of waardevolle uiterwaarden. Hierbij zijn de natuurgebieden en de waardevolle uiterwaarden ontleend aan het structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud uit 1986¹¹.*

In het eerder door de Commissie opgestelde Toetsingskader is een methode aangereikt om het milieu meer expliciet te betrekken bij de verdeling van de taakstellingen. In deze methode speelt de milieukwaliteit van de potentieel aan te tasten gebieden een belangrijke rol. Daarnaast wordt niet op voorhand uitgegaan van provinciale zelfvoorziening.

Deze zelfvoorziening zou eventueel de uitkomst kunnen zijn van de analyse in plaats van het startpunt¹².

⁷ Bij het doorlopen van de beschermingsformules concludeert het SOD II dat vooralsnog geen zekerheid bestaat dat er geen sprake is van onomkeerbare aantasting van waarden in de rijkswateren waarvoor de beschermingsformules gelden (stap 1). Tevens zijn er alternatieve winmogelijkheden in gebieden waarvoor de beschermingsformules niet van toepassing zijn (stap 2). Hier stopt de beschouwing niet met de conclusie dat die winmogelijkheden dan ontwikkeld moeten worden. Immers het SOD II stelt vervolgens dat de planologische inpassing van die alternatieven steeds meer problemen oplevert, waardoor er een zwaarwegend maatschappelijk belang ontstaat om in gebieden (de rijkswateren) die wel onder de beschermingsformules vallen te winnen (stap 3). Voor mitigerende en compenserende maatregelen (stap 4) wordt verwezen naar de concrete vergunningen.

⁸ Zie ook 52.6, waarin zand- en grindwinning op de Klaverbank aan de orde komt en de inspraakreactie nummer 24 hierover.

⁹ Dit onderzoek 'Voorkomen van beton- en metselzand, Locatie uitbreiding

Beers-Oost' wordt uitgevoerd door de TU Delft in opdracht van de provincie Noord-Brabant en zal naar verwachting begin volgend jaar verschijnen.

¹⁰ Dat maakt dergelijk zand ook niet vrij opneembaar en transporteerbaar naar

andere gebieden, in ieder geval niet zolang het restzout niet is uitgespoeld.

¹¹ De Commissie neemt aan dat deze gegevens inmiddels zijn geactualiseerd.

¹² Deze mening wordt gedeeld door de provincie Noord-Brabant.

De Commissie constateert dat van de aangereikte methode geen gebruik is gemaakt. De daartoe in bijlage 6-2 van het SOD II beschreven argumenten worden weinig overtuigend geacht.

Gesteld wordt dat doordat zandwinning in EHS-gebieden wordt uitgesloten, het milieuaspect al zoveel mogelijk is meegenomen. De Commissie wijst er in dit verband op dat ook buiten de EHS-gebieden zeer waardevolle (natuur)waarden kunnen voorkomen, terwijl aantasting van de EHS-gebieden ook plaats kan vinden bij winning in aangrenzende gebieden met een hydrologische relatie. Daarnaast mist de Commissie in de argumentatie nadrukkelijk het aspect van de milieuvoordelen die kunnen worden bereikt door de winning te concentreren in enkele grootschalige locaties. Verder deelt de Commissie de mening niet dat het werken volgens de methode MER VINAC vooral consequenties heeft voor de toch al beschermde gebieden waar winning slechts 'onder voorwaarden' is toegestaan. De voorgestelde methode kan in beginsel voor alle gebieden tot een betere afweging vanuit het milieu leiden.

- De Commissie geeft dan ook in overweging om in de komende periode de voorgestelde methodiek uit werken¹³, zodat deze bij de eerstvolgende actualisering van de taakstellingen kan worden gebruikt als referentie. Wellicht kunnen de provincies hiervoor de informatie aanleveren.

Over het voornemen van het rijk om mogelijk beton- en metselzand te winnen op de Klaverbank staan in §2.6 enkele opmerkingen.

2.3 Diepe versus ondiepe winningen

Er dient een duidelijke afweging te komen van de (milieu)voor- en nadelen van diepe versus ondiepe winningen, zowel op land als in water. Beperkingen die het SOD II bevat voor maximale winningdiepten dienen mede vanuit milieuoverwegingen te worden onderbouwd.

Omdat een afweging van ondiepe versus diepe winningen is meegenomen in de afweging tussen zout water, zoet water en land, heeft de Commissie in §2.1 hierover reeds enkele opmerkingen gemaakt. De belangrijkste conclusie is dat de constatering dat 'winning in diepe putten gunstiger is dan winning in ondiepe putten' in ieder geval voor de Noordzee niet hard kan worden gemaakt. (Zie ook bijlage 5 bij dit advies.) Zij acht het daarom van belang dat, voordat tot grootschalige diepe winning in de Noordzee wordt overgegaan, een proefwinning wordt uitgevoerd, begeleid door een adequaat meerjarig monitoringsprogramma. Zeker gegeven de voorlopige resultaten van onderzoek waaruit blijkt dat de effecten van vertroebeling bij grootschalige winning een onverwacht grote reikwijdte hebben (zie bijlage 5).

De Commissie heeft geconstateerd dat dit SOD II geen maximale winningdiepten meer aangeeft. De belangrijkste motiveringsverplichting verschuift zo naar de vergunningverlening. Dat heeft als voordeel dat een gebiedsspecifieke aanpak mogelijk is.

2.4 Zoekruimten

Waar het in het SOD II nodig wordt geacht om zoekruimten aan te geven dient de ruimtelijke begrenzing te worden onderbouwd op grond van duidelijke criteria en een navolgbare toepassing daarvan. Tevens dient duidelijk te zijn waarom voor bepaalde stoffen wel en voor andere geen zoekruimten worden aangegeven.

De Pkb deel 1 bevat kaarten met zoekruimtes voor beton- en metselzand, grind, zilverzand en schelpen.

Op pagina 26 wordt gesteld dat alleen voor deze oppervlaktedelstoffen sprake is van *knelpunten in het kader van de ruimtelijke ordening die het landelijke beleid voor de bouwgrondstoffenvoorziening raken*. Een deel van de onderbouwing voor deze kaarten is te vinden in de toelichting op de Pkb waar (op pagina 272 – 276) kaarten staan met geologische voorkomens. Doordat deze kaarten (met uitzondering van de kaart voor grind) op een andere schaal zijn afgedrukt, is een onderlinge vergelijking niet goed mogelijk.

¹³ Deze aanbeveling sluit overigens aan bij het onderzoekspunt G, op pagina 145 van het SOD II.

Niettemin zijn, naar het oordeel van de Commissie, de zoekruimtekaarten in ieder geval een goede vertaling van de kaarten van geologische voorkomens, voor zover over geologische voorkomens gegevens beschikbaar zijn¹⁴.

Voor wie wil nagaan welke gebieden op welke gronden buiten de zoekruimtekaarten zijn gehouden en of deze selectie correct is uitgevoerd, zijn de kaarten een 'zoekplaatje'.

Achtergrondinformatie over deze criteria ontbreekt in het SOD II. De tekstpassage dat de *Ecologische Hoofdstructuur op land, de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en de Groene Contourgebieden uit de Vijfde Nota buiten de zoekruimten zijn gehouden*, is daardoor niet goed te controleren¹⁵. Hoogstens kan worden geconstateerd dat smalle stroken langs de Duitse grens, die gerekend worden tot de ecologische verbindingzone uit het SGR niet buiten de zoekruimte zijn gehouden.

De reden voor het niet presenteren van deze informatie is wellicht dat genoemde gegevens versnipperd zijn opgeslagen of bij een totaalweergave weinig gedetailleerd zijn vastgelegd. Juist dat maakt het voor de vergunningverleners zo moeilijk om zeker te zijn dat het rijks- en Europese natuurbeleid op een correcte wijze wordt verwerkt. Goede basisgegevens, waaronder kaarten zijn hiervoor een eerste vereiste.

- De Commissie adviseert daarom bij de Pkb deel 3 de voorkomens- en zoekruimte kaarten te verbeteren: zodanig dat de schaal onderling is afgestemd, de ondergrond herkenbaarder is en de diverse typen belemmeringen duidelijk en expliciet (bijvoorbeeld met transparanten) zijn weergegeven.

Het is namelijk ook van belang te weten waar zoekruimten aan beschermde gebieden grenzen, omdat de hydrologische uitstraling van een zand- of grindwinning de grenzen van het wingebied in de meeste gevallen zal overschrijden. Direct naast een zoekruimte voor grind ligt bijvoorbeeld het Bunderbosgebied met de mooiste bronbossen van Nederland en naast de zoekruimte voor zilverzand de Brunsummerheide. Een betere uitwerking van dit soort informatie acht de Commissie noodzakelijk en haalbaar gegeven de mogelijkheden van toepassing van GIS-systemen.

Tot slot merkt de Commissie op dat niet controleerbaar is gemaakt, dat binnen de zoekruimten voldoende ruimtelijke mogelijkheden aanwezig zijn om minimaal de aangegeven hoeveelheden delfstoffen binnen de planperiode te winnen. Er ontbreekt in het SOD II bijvoorbeeld een beeld van resterende winmogelijkheden in bestaande winningen en in wingebieden die in voorbereiding zijn.

2.5 Beleid bescherming natuur en cultuurhistorische waarden

In het SOD II moet staan welke randvoorwaarden en beperkingen uit het vigerend rijks- en Europees beleid van belang zijn met speciale aandacht voor de 'beschermingsformules' en het beleid dat in ontwikkeling is ter bescherming van archeologische, aardkundige en cultuurhistorische waarden.

Het SOD II bevat in bijlage 1 – II en bijlage 5 – II heldere¹⁶ en informatieve uiteenzettingen over de Vogel- en Habitatrichtlijn en de beschermingsformules bij deze richtlijnen en bij het structuurschema Groene Ruimte. Ook in het beleidsdeel zelf blijkt met deze aspecten redelijk rekening¹⁷ te zijn gehouden, met uitzondering van het presenteren van goed kaartmateriaal en het in acht nemen van de effecten van ingrepen buiten de EHS op de EHS (zie hiervoor).

Daar waar in het SOD II wordt verwezen naar het structuurschema Groene Ruimte komt echter alleen de Ecologische Hoofdstructuur aan de orde. De Commissie meent dat ook voor andere gebiedscategorieën, zoals recreatie- en bosgebieden en gebieden met bijzondere landschapskwaliteiten (zie kaart 7, 11 en 12 uit de Pkb deel 4) de beschermingsformules uit het SGR van toepassing zijn en dat dit gegeven in het SOD II zou moeten worden toegevoegd. Tot slot verdient het aanbeveling een expliciete vermelding toe te voegen van de Ruimtelijke Beleidspunten C11, C24 en E15 en kaart 22 uit de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening.

¹⁴ Uit bijlage 6 van dit advies blijkt hoeveel onderzoek op dit moment nog loopt en is voorzien.

¹⁵ In diverse inspraakreactie wordt benadrukt dat de kaarten een veel te rooskleurig beeld geven van de werkelijke winmogelijkheden. Het IPO, bijlage 4 reactie nummer 36, geeft aan dat de zoekruimtekaarten onvoldoende onderbouwd en afgewogen zijn en niet het juiste schaalniveau hebben.

¹⁶ Vogelbescherming Nederland wijst er terecht op dat bepaalde juridische formuleringen niet een-op-een zijn overgenomen uit de regelgeving. De Commissie adviseert dit te verbeteren.

¹⁷ Voor zover in het SOD II aan de orde. Het moet immers duidelijk zijn dat de inhoudelijke afweging vooral plaats moet vinden bij de vergunningverlening.

2.6 Alternatieven toekomstige grindvoorziening

Voor de meest schaarse delfstoffen, waaronder grind, dient een analyse te komen van alternatieve mogelijkheden voor de toekomstige voorziening. Voor grind zou een vergelijking moeten komen van de (milieu)effecten van de winning en toepassing van natuurgrind uit verschillende herkomstgebieden, zoals Limburg, Duitsland, de Klaverbank (Noordzee), de Engelse continentale wateren, secundair grind en mogelijke grindvervangende alternatieven, zoals geïmporteerde gebroken steenslag, betongranulaat, slakken, vlieg-as en kunstgrind).

In bijlage 5-III van het SOD II staat een vergelijking van milieueffecten van de winning van grind en mogelijk alternatieven daarvoor.

De Commissie vindt deze vergelijking te globaal van aard, aangezien alleen energie- en landgebruik, emissies en inwonerhinder als milieueffecten zijn meegewogen. (Ook zijn niet alle genoemde suggesties in de vergelijking opgenomen.) De hardheid van de conclusies is daarmee echter in overeenstemming gebracht. De belangrijkste conclusie is dat de gebruikte methodiek niet toereikend is om een eenduidige voorkeur voor een bepaalde keuze goed te onderbouwen. Mede om die reden zou het gewenst zijn verdere verfijningen aan te brengen in de toegepaste vergelijkingsmethode. Vooral het aspect natuur en landschap moet naar de mening van de Commissie bij de ruimtelijke alternatieven (beter) in de beschouwing worden meegenomen. In het SOD II staat dat er geen breed geaccepteerde, praktisch bruikbare methode daarvoor beschikbaar is, terwijl er sprake was van een korte tijd waarbinnen resultaten gepresenteerd moesten worden. De Commissie wijst erop dat in hetzelfde SOD II in bijlage 5-1 voor de vergelijking van zandwinning op het land en in de rijkswateren een goed bruikbare beoordelingsmethodiek is ontwikkeld die tevens voor de vergelijking van grindalternatieven met een belangrijke ruimtegebruikscomponent kan worden toegepast¹⁸.

Door de te grote globaliteit is de vergelijking zeker niet geschikt om een eventuele keuze voor zand- en grindwinning in de Klaverbank te onderbouwen. Intussen is er een milieueffectrapportage gestart over de winning van zand en grind in de Klaverbank¹⁹. Dit is op het Nederlands continentale plat het enige stuk zeebodembodem waar grof materiaal aan de oppervlakte komt en dat daardoor een unieke habitat vormt voor vele soorten bodemfauna en vissen.

- *Zeker gegeven de hoge bestaande en potentiële natuurwaarden die in dit gebied aanwezig zijn en de relatief kleine hoeveelheden winbaar grof zand en grind, adviseert de Commissie in deze milieueffectrapportage gedetailleerder dan in genoemde bijlage in te gaan op een vergelijking met de alternatieve mogelijkheden voor grindvoorziening.*

Zij heeft dergelijke aanbevelingen ook opgenomen in haar advies voor richtlijnen voor dit project. Wanneer een dergelijke vergelijking in dat milieueffectrapport op een bevredigende wijze wordt uitgewerkt, kan in het SOD II met een samenvatting daarvan worden volstaan.

Op termijn zal het voor grind, maar ook voor andere delfstoffen, nodig worden de effecten van winning in Nederland en in het buitenland concreter en locatiespecifieker met elkaar te vergelijken op het punt van natuur en landschap. De keuze om grondstoffen uit het buitenland te importeren, omdat de milieueffecten van winning in Nederland maatschappelijk onaanvaardbaar zijn, of in Nederland te winnen omdat in het NMP4 staat dat 'milieudruk niet op elders mag worden afgewenteld' moet op deze wijze beter worden onderbouwd²⁰.

Waarschijnlijk ten overvloede wijst de Commissie erop dat de gegevens over zand- en grindwinning in het kader van de Maaswerken zullen moeten worden afgestemd op de meest recente ramingen over de te winnen hoeveelheden.

¹⁸ Zoals ook wordt geconstateerd in de reactie van de Stichting De Noordzee

¹⁹ In afwijking van hetgeen de Commissie heeft gevraagd is de winning van grind op de Klaverbank niet als apart alternatief in de vergelijking in bijlage 5-III meegenomen.

²⁰ Dit wordt ook gesteld in de reactie bijlage 4, nummer 1.

2.7 De toekomstige voorziening van zilverzand

Voor de meest schaarse delfstoffen, waaronder zilverzand, dient een analyse te komen van de mogelijkheden voor de toekomstige voorziening. Er moet een normering komen voor de kwaliteit van onbehandeld zilverzand, dat kan worden opgewerkt. Aan de hand van zo'n normering moet gezocht worden naar potentiële aanvullende winplaatsen buiten de EHS.

In het SOD II staat de toekomstige behoefte aan zilverzand aangegeven. De verwachting wordt uitgesproken dat er buiten de EHS voldoende mogelijkheden voor zilverzandwinning zijn voor de periode tot 2025. Uit de tekst op pagina 32 en 33 valt af te leiden dat ten minste voor die periode zilverzandwinning binnen de EHS niet wordt toegestaan. Dat is een duidelijke milieuwinst ten opzichte van eerdere (ambtelijke) versies van het SOD II, waar deze mogelijkheid nog wordt opgehouden.

Verder wordt onderzoek aangekondigd naar mogelijke (eventueel laagwaardiger) zilverzandvoorkomens op andere plaatsen in Nederland.

Voor de aanpak van zilverzand gelden in de ogen van de Commissie in het bijzonder de kanttekeningen, die zij vermeldt in §2.4 van dit advies. Er ontbreekt een duidelijk beeld van resterende winmogelijkheden²¹ en van de ligging van de wingebieden ten opzichte van gebieden waarvoor de beschermingsformules van toepassing zijn. Daardoor is niet te controleren of winning van de benodigde hoeveelheden zonder nadelige gevolgen op beschermde natuurgebieden tot 2025 mogelijk is. Uit de inspraak blijkt dat hierover twijfel en discussie is²². Zeker omdat het geografisch gebied waar voorkomens aanwezig zijn voor hoogwaardig zilverzand beperkt van omvang is, zou een gedetailleerdere aanpak goed mogelijk zijn geweest.

- De Commissie adviseert dit punt ten behoeve van de Pkb deel 3 beter uit te werken in relatie met het aangekondigde onderzoek naar andere voorkomens van (laagwaardiger) zilverzand in Nederland. Daarbij zou tevens een regeling passen waarmee wordt bewerkstelligd dat hoogwaardig zilverzand alleen wordt gebruikt voor de meest hoogwaardige toepassingen.

2.8 Toekomstige voorziening van kalksteen

Er moet een analyse komen van de milieuaspecten van alternatieve oplossingen voor kalksteenwinning.

In het SOD II staat dat de vergunde voorraad kalksteen voldoende is voor de planperiode van het structuurschema. De Commissie wijst erop dat de grootste producent van Nederland, de ENCI, weliswaar een vergunde concessie (hoeveelheid) heeft voor een periode tot 2030, maar dat de milieuvergunningen voor het winnen daarvan voor 2010 moeten worden verlengd. Eventuele ontwikkelingen op dit punt zouden nauwlettend moeten worden gevolgd.

2.9 Schelpenwinning

Met betrekking tot de schelpenwinning dient onderzoek te worden geprogrammeerd.

In het 'Eindrapport Vervolgonderzoek Schelpenwinning' (RWS, Directie Noord-Nederland, rapport nr DNN826/2001) staat: 'De waarde van schelpenbanken als ecotoop lijkt vooralsnog beperkt. Voor de vestiging van soorten op schelpenbanken lijkt een relatief lange ongestoorde ontwikkeling nodig. Deze situatie komt momenteel niet voor in de Waddenzee onder meer ten gevolge van garnalenvisserij'. Het oogsten van schelpen verlaagt de hoeveelheid die potentieel een hardsubstraat in het Nederlandse kustgebied kunnen vormen, nu en in de toekomst. Naar de mening van de Commissie is bij schelpenwinning dus nog steeds sprake van een leemte in kennis die in dit SOD II nader aan de orde gesteld zou moeten worden. Daarmee blijft de eerdere aanbeveling tot onderzoek gehandhaafd.

²¹ Voor welke hoeveelheden en locaties al winningvergunningen zijn verleend en in hoeverre die al zijn benut en voor welke hoeveelheden en locaties winningvergunningen in voorbereiding zijn.

²² Zie bijvoorbeeld ook de inspraakreacties nummer 6, 11.

2.10 Zuinig omgaan met bouwgrondstoffen

Er moeten nadere beschouwingen komen over zuinig en hoogwaardig gebruik, waaronder bijvoorbeeld over de mogelijkheden en voor- en nadelen van inzet van secundaire materialen.

Het SOD II moet taakstellingen geven voor hergebruik aan de hand van uit te voeren onderzoek naar voor- en nadelen van toepassing van baggerspecie.

Er moet een nadere analyse komen van de omvang van de besparing voor verschillende toepassingsmogelijkheden van vernieuwbare grondstoffen en een presentatie van de (milieu)voor- en nadelen van de alternatieven.

Terecht staat het zuinig en hoogwaardig gebruik van bouwgrondstoffen als eerste onderdeel van de hoofddoelstellingen in het SOD II.

In relatie hiermee vroeg de Commissie in haar advies onder andere aandacht voor de voor- en nadelen van:

- gebruik van secundair zand;
- toepassing van fijn zand in beton;
- hergebruik van bouw- en sloopafval.

Deze aspecten zijn het SOD II afdoende behandeld. Kwantitatief blijkt de bijdrage van dit soort toepassingen niet spectaculair, terwijl er in milieupzicht ook nadelen zijn. Een werkelijk substantiële toename van gebruik van secundaire grondstoffen ten opzichte het huidige gebruik kan daarom niet worden verwacht. Wel kan er nog winst worden geboekt door grondstoffen zo hoogwaardig mogelijk toe te passen, zie ook de aanbeveling bij 'sturingsinstrumenten' in zake gebruik van de dynamische ladder en in §2.7.

Baggerspecie

Deze conclusie geldt niet voor hergebruik van baggerspecie, waar de belangrijkste belemmeringen van financieel-economische aard blijken te zijn. Het streven tot hergebruik van baggerspecie is bovendien soms strijdig met andere doelstellingen van het rijk in relatie tot 'Ruimte voor de rivier' en 'Actief Bodembeheer', getuige de onderstaande praktijkvoorbeelden. Dat noopt tot duidelijke keuzen²³.

In het kader van het Grensmaasproject wordt bij Meers (na winning van grind en zand) een kleiberging ingericht voor de specie die vrijkomt bij verruimingswerkzaamheden met een capaciteit van 4.000.000 m³.

Uit het opgestelde milieueffectrapport blijkt dat hoewel een deel van de te bergen specie reinigbaar is, hiervoor niet wordt gekozen. Als argument tegen zandscheiding wordt aangevoerd, dat de dan resulterende slibfractie niet rechtstreeks in de kleiberging kan worden gestort, maar vanwege de slechte consolidatie-eigenschappen moet worden gemengd met zand. Hoewel de zandfractie na zandscheiding qua korrelverdeling zou voldoen aan de civieltechnische eisen voor metselzand, zouden de kosten van zandscheiding niet opwegen tegen de opbrengst van het zand. En tot slot moet de zand- en grindopbrengst een deel van de verruiming financieren.

Ook bij de specie die vrijkomt bij het verruimen van de Zandmaas wordt geen zandscheiding toegepast en zal waarschijnlijk ontheffing worden gegeven voor de belastingheffing op stort van reinigbare specie. Redenen zijn:

- er zal gescheiden moeten worden ontgraven gericht op een hoge zandfractie, dat is omslachtig
- er is weinig geschikte ruimte voor aanleg van sedimentatiebekkens
- er is extra transport nodig (van en naar de sedimentatiebekkens)
- de restfractie is geen gebiedseigen specie meer en moet dus worden afgevoerd (Slufter)
- het afgescheiden zand is laagwaardig, brengt te weinig op en verstoort de markt.

²³ Zoals ook staat aangegeven in inspraakreactie nummer 34.

Gegeven deze problematiek acht de Commissie een realistische, specifiekere taakstelling voor hergebruik van baggerspecie gewenst, waarbij onderscheid wordt gemaakt naar verontreinigingsklasse. Immers naarmate de kosten voor verantwoorde berging groter zijn (bij sterk verontreinigde specie dient afvoer naar de Slufter plaats te vinden), loont het meer de moeite het te bergen volume te beperken door bijvoorbeeld zandscheiding. Dat laat onverlet dat een substantieel hergebruik van baggerspecie slechts dan goed van de grond zal komen wanneer het verschil in kosten van toepassing van gewonnen zand en klei minder groot geworden is, dan wel door fiscaal beleid minder groot gemaakt is.

Fiscaal beleid (BOD)

In verband met de wenselijkheid tot het voeren van fiscaal beleid heeft de Commissie bij de toetsing ook gekeken naar het rapport Belasting van Oppervlakedelfstoffen, mei 2000. In dit rapport zijn de milieuaspecten op verschillende plaatsen duidelijk in beeld gebracht. Echter ook in het rapport Belasting van oppervlakedelfstoffen is natuur en landschap slechts meegewogen als oppervlakte grondgebruik, waarmee deze waarden en de verschillen daarin onvoldoende tot hun recht komen.

Nu een van de uitkomsten uit het rapport is dat de belasting niet of nauwelijks stimuleert tot zuinig gebruik, zou het interessant zijn geweest na te gaan bij welke hoogte een omslag plaats vindt, als ook in hoeverre een grondstofspectifieke belasting beter zou werken. Ook zou meer inzicht in de effecten van ingevoerde belasting in andere landen nuttig zijn geweest. Het rapport is op dat punt vrij summier. Wanneer zou worden overwogen een belasting op oppervlakedelfstoffen in te voeren, zijn dat punten van aandacht.

Sturingsinstrumenten

Stimulering van zuinig en hoogwaardig gebruik kan ook gerealiseerd worden door prestatienormen op dat punt vast te leggen en sturingsinstrumenten voor te schrijven. Op verzoek van de Commissie is in het SOD II ingegaan op de instrumenten 'design for recycling', 'design for dis-assembly' en de 'dynamische Delftse ladder'. Deze instrumenten zijn in het SOD II duidelijk beschreven, doch daarmee wordt volstaan.

- Het verdient aanbeveling dat stappen worden aangekondigd om deze instrumenten verder te ontwikkelen, te operationaliseren en daadwerkelijk te gebruiken.

Vernieuwbare grondstoffen

In verband met de toepassing van vernieuwbare grondstoffen vroeg de Commissie naar een nadere analyse van de omvang van de besparing voor verschillende toepassingsmogelijkheden van vernieuwbare grondstoffen en een presentatie van de (milieu)voor- en nadelen van de alternatieven.

Het SOD II geeft een goed beeld van de stand van zaken op dit punt en van de initiatieven om toepassing van vernieuwbare grondstoffen te stimuleren. Een analyse van milieuvor- en nadelen wordt echter niet gegeven²⁴. Een mogelijke reden is dat het SOD II aangeeft dat de keuze van constructiemateriaal door een reeks van aspecten wordt bepaald, waarbij de mogelijkheden voor de overheid om op deze keuze invloed uit te oefenen relatief beperkt zijn.

²⁴ In enkele inspraakreacties wordt vermeld dat de productie van hout gepaard gaat met een groot ruimtebeslag. Hoe dit zich verhoudt tot het ruimtegebruik van zand- en grindwinning is niet duidelijk.

Bijlage 1

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

BRIEF VAN HET BEVOEGD GEZAG D.D. 31 AUGUSTUS 2001 WAARIN DE
COMMISSIE IN DE GELEGENHEID WORDT GESTELD OM ADVIES UIT TE BRENGEN.

Aan
Commissie voor de Milieueffectrapportage
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Contactpersoon

Doorkiesnummer

Datum

31 augustus 2001

Ons kenmerk

HKW/AKO 2001/6346

Bijlage(n)

1

Uw kenmerk

Onderwerp

Ontwerp Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen.

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij bericht ik u dat de ontwerp Planologische Kernbeslissing van het Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen. Dit deel 1 (Beleidsvoornemen) van het SOD II eind juni 2001 door het kabinet is vastgesteld.

Met uw brief van 10 juli 2000 bracht u advies uit over het Toetsingskader Milieuaspecten Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen. Dit advies voor een toetsingskader is een notitie waarin is aangegeven aan welke hoofdpunten naar uw mening in elk geval aandacht moet worden besteed in deel 1 van het SOD II om de milieuaspecten volwaardig in de besluitvorming te kunnen betrekken. Nu deel 1 gereed is verzoek ik u advies uit te brengen over de milieu-informatie zoals die daarin is opgenomen.

De milieu-informatie is niet separaat opgenomen in een milieueffectrapport, maar geïntegreerd in de tekst van deel 1. Voor een nadere toelichting hierop en een overzicht van de belangrijkste plaatsen in het rapport waar de milieu-informatie te vinden is verwijs ik u naar de Toelichting op de ontwerp PKB (zie § 1.2.5. - Inschakeling Commissie MER). Ik zou het op prijs stellen uw advies te ontvangen voor 1 november 2001.

Ter informatie omtrent de inspraakprocedure is bijgevoegd een afschrift van de advertentie zoals deze op 13 juli 2001 in de Staatscourant is verschenen. Deel 1 van het SOD II wordt u separaat toegezonden.

Hoogachtend,

DE STAATSSCRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT,

Drs. J.M. de Vries.

Bijlage 2

KENNISGEVING VAN DE TERINZAGELEGGING VAN DEEL I VAN DE
PLANOLOGISCHE KERNBESLISSING (PKB) IN STAATSCOURANT NR. 133
D.D. 13 JULI 2001.

Inspraak deel I SOD II

Gedurende de periode 16 juli tot en met 3 september 2001 ligt deel I van de Planologische kernbeslissing (PKB) Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen II (SOD II) ter inzage. Het SOD II doorloopt een inspraakprocedure overeenkomstig de wet op de Ruimtelijke Ordening. Op grond daarvan kunt u tot en met 1 oktober 2001 uw zienswijze op de inhoud van deel I van de PKB SOD II kenbaar maken.

Het SOD II

Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft, in samenwerking met het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, het beleid uit het Eerste Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen geactualiseerd. Dit beleid is ontwikkeld met het oog op de toenemende spanning tussen de behoefte aan bouwgrondstoffen en de mogelijkheden om daarin door middel van winning van oppervlaktedelfstoffen in ons land in belangrijke mate te voorzien.

Het geactualiseerde beleidsvoornemen is neergelegd in het Tweede Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen (SOD II).

Het SOD II is behalve ruimtelijke beleidsnota, tevens grondstoffennota voor de bouw. In hun onderlinge samenhang zijn in het SOD II aan de orde:

- de voorziening voor de bouw van de grondstoffen zand, grind, klei, etc., en de import en export van deze primaire grondstoffen;
- het zuinig omgaan met grondstoffen, het bevorderen van het gebruik van vernieuwbare grondstoffen en van hergebruik in de bouw (toepassen van secundaire bouwstoffen);
- de ruimtelijke aspecten van de winning van oppervlaktedelfstoffen in ons land.

Waar kunt u deel I PKB SOD II inzien?

Deel I van de PKB SOD II kunt u gedurende de reguliere openingstijden inzien op de volgende locaties:

- de provinciehuizen van alle provincies;
- de gemeentehuizen van Alkmaar, Almelo, Amsterdam, Apeldoorn, Bergen op Zoom, Eindhoven, Emmen, Enschede, Heerenveen, Heerlen, Maasbracht, Nijmegen, Roermond, Rotterdam, Sittard, Tiel, Tilburg, Venlo, Winschoten en Winterswijk;
- de (hoofd)vestiging van de openbare bibliotheek in alle provinciale hoofdsteden;
- de bibliotheken van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat alsmede het Ministerie van VROM, beide in Den Haag;
- de bibliotheek van het Hoofdkantoor van de Waterstaat in Den Haag.

Hoe kunt u inspreken?

U kunt zowel mondeling als schriftelijk op deel I van de PKB SOD II inspreken. Uw schriftelijke inspraakreactie dient u uiterlijk 1 oktober 2001 te sturen naar:

Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat
SOD II
Kneuterdijk 6
2514 EN Den Haag

Uw inspraakreactie kunt u ook via internet versturen:
www.inspraakpuntvenw.nl
Indien u dat wenst, kunt u verzoeken om vertrouwelijke behandeling van uw persoonlijke gegevens.

Indien u van de gelegenheid gebruik wilt maken mondeling te reageren, wordt u verzocht dit vóór 1 september 2001 aan het *Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat kenbaar te maken*, telefoon (070) 361 87 78. Indien daar behoefte aan blijkt te bestaan zullen een of meerdere voorlichtingsbijeenkomsten worden gehouden. Hebt u daar belangstelling voor belt u dan z.s.m. doch uiterlijk 1 september 2001, naar het Hoofdkantoor van de Waterstaat, afdeling Bouwgrondstoffen, telefoon (070) 351 83 85/93 66.

Wat gebeurt er met uw reactie?

Het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat bundelt alle reacties en stuurt deze onder andere naar de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM). De resultaten van de *inspraak zullen samen met de uitkomsten van bestuurlijk overleg* en advisering verschijnen als deel II van de PKB ('inspraak en advies'). Mede op basis van de adviezen en inspraakreacties stelt de Ministerraad vervolgens zijn Standpunt vast (deel III PKB). Na behandeling door de Tweede Kamer en instemming door de Eerste Kamer is de PKB SOD II definitief geworden.

Zo spoedig mogelijk na afloop van de inspraaktermijn kunt u de door het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat ontvangen reacties inzien op de locaties waar momenteel deel I PKB SOD II ter inzage ligt.

Nadere informatie

Voor nadere informatie over de inhoud van het SOD II of voor het verkrijgen van een exemplaar van de samenvatting of de gehele nota, kunt u contact opnemen met het Hoofdkantoor van de Waterstaat, afdeling Bouwgrondstoffen, telefoon (070) 351 93 66. Het SOD II en relevante achtergrondinformatie kunt u ook vinden op internet: www.waterland.net/sodII.

Voor inlichtingen over de inspraakprocedure kunt u zich wenden tot het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat, telefoon (070) 361 87 78, of via internet: www.inspraakpuntvenw.nl.

Inspraakpunt
Verkeer en Waterstaat

Bijlage 3

PROJECTGEGEVENS

Initiatiefnemer staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, Minister van VROM

Bevoegd gezag Ministerraad

Besluit Planologische kernbeslissing over het Tweede structuurschema
Oppervlaktedelfstoffen (SOD II)

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994 - (advisering op vrijwillige basis)

Activiteit vaststellen van het landelijke oppervlaktedelfstoffenbeleid

Procedurele gegevens advies over het toetsingskader uitgebracht: 10 juli 2000
toetsingsadvies uitgebracht: 29 oktober 2001

Bijzonderheden Het vaststellen van een structuurschema Oppervlaktedelfstoffen is een besluit waarbij milieueffectrapportage (m.e.r.) niet verplicht is. Aangezien het structuurschema echter een belangrijk afwegingskader vormt voor besluitvorming over ontgroningen waarvoor wel een m.e.r.-plicht geldt, is besloten bij het opstellen van het tweede structuurschema de Commissie voor de m.e.r. in te schakelen. Aan de hand van het ambtelijk voorconcept van het Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen heeft de Commissie nagegaan welke besluiten het SOD II gaat bevatten met mogelijk belangrijke milieugevolgen. Voor die besluiten adviseert de Commissie alternatieven in beeld te brengen. Het voorgenomen beleid zou aan de hand van een vergelijking van (milieu)gevolgen moeten worden gemotiveerd. De Commissie wijst in het advies in het bijzonder op het belang van milieuanalyses voor de toekomstige duurzame voorziening bij schaarse delfstoffen, de behandeling van de milieugevolgen van een accentverschuiving van zandwinning naar de rijkswateren, de milieuonderbouwing van de provinciale taakstelling voor beton- en metselzand en de verdere uitwerking van richtlijnen voor de vergunningverlening.

De Commissie vindt dat bij de Pkb deel 1 SOD II, nog sterker dan bij het eerdere ambtelijke voorconcept, het milieubelang expliciet in beeld is gebracht. In een relatief korte tijd is nuttige aanvullende informatie beschikbaar gekomen voor de milieuonderbouwing van bepaalde besluiten in het SOD II.

Samenstelling van de werkgroep

dr. ir. G. Blom (voorzitter)

prof. dr. ir. Ch.F. Hendriks

ing. F.D. de Lang

dr. H.J. Lindeboom

drs. R.H.J. Mooren

P. Nijhoff

ir. R. Rense

dr. N.P.J. de Vries

dr. E. H. ten Winkel

Secretaris van de werkgroep drs. M. van Eck.

Bijlage 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

NR	DATUM	PERSOON OF INSTANTIE	PLAATS	DATUM VAN ONTVANGST CIE. M.E.R.
1	20010830	Federatie van Oppervlaktedelfstoffenwinnende Industrieën klei, grind, zand, mergel e.d. (FODI)	Veenendaal	20010917
2	20010818	Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant	Den Bosch	20010917
3	20010903	Gedeputeerde Staten van Overijssel	Zwolle	20011004
4	20010922	Werkgroep Geertjesgolf	Ewijk	20011004
5	20010925	Ankerpoort N.V.	Maastricht	20011004
6	20010925	Gedeputeerde Staten van Limburg	Maastricht	20011004
7	20010926	Waddenvereniging	Harlingen	20011004
8	20010926	Vereniging van ondernemingen van betonmortelfabrikanten in Nederland (VOBN) en Bond van fabrikanten van betonproducten in Nederland (BFBN)		20011004
9	20010926	ENCI-Maastricht B.V.	Maastricht	20011004
10	20010926	20010926 Nederlandse vereniging van regionale industriezand- en grindproducenten (NEVRIP)	Arnhem	20011004
11	20010927	Lieben Minerals B.V. en Sigrano Nederland B.V.	Maastricht en Heerlen	20011004
12	20010927	Stichting Natuur en Milieu	Utrecht	20011004
13	20010926	Stichting Verontruste Plateaubewoners	Maastricht	20011004
14	20010927	Vogelbescherming Nederland	Zeist	20011004
15	20010928	Vereniging van Nederlandse Kalkzandsteenproducenten (VNK)	Hilversum	20011004
16	20010928	Sanders en Geraedts B.V.	Swalmen	20011004
17	20010928	Gebrs. Vergoossen B.V.	Swalmen	20011004
18	20010928	Stichting Milieufederatie Limburg	Roermond	20011004
19	20010928	Grint- en zandexploitatie maatschappij v/h Gebrs. Smals	Roermond	20011004
20	20010927	Civieltechnisch centrum uitvoering research en regelgeving (CUR)	Gouda	20011004
21	20010928	Nederlands verbond toelevering bouw (NVTB)	Den Haag	20011004
22	20010928	Koninklijk verbond van Nederlandse baksteenfabrikanten (KNB)	De Steeg	20011004
23	20011001	Stichting Grind	Heel	20011004
24	20011001	Stichting De Noordzee	Utrecht	20011004
25	2001	Vereniging industriële bouwgrondstoffen (VIB)	Veenendaal	20011004
26	20011001	Gedeputeerde Staten van Flevoland	Lelystad	20011004
27	20010928	Koninklijk Nederlands geologisch mijnbouwkundig genootschap (KNGMG)	Delft	20011004
28	20010927	Zilverzand exploitatie Beaujean B.V.	Heerlen	20011004
29	20011001	AKD Prinsen van Wijmen Advocaten - Notarissen, namens het Gemeentebestuur van de gemeente West Maas en Waal	Breda	20011004
30	20010926	Nedaco Vereniging voor dakpannenfabrikanten	Arnhem	20011010
31	20010928	Breken Vereniging recycling bouw- en sloopafval	Houten	20011010
32	20011002	College van Burgemeester en Wethouders gemeente Margraten	Margraten	20011010
33	20011003	Stichting Zand	Beuningen	20011010
34	20011009	Vereniging van waterbouwers in bagger- kust- en oeverwerken (VBKO)	Gouda	20011017
35	20010925	Gemeente Amsterdam / Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, dienst Waterbeheer en Riolering (DWR)	Hilversum	20011019
36	20011003	Interprovinciaal Overleg (IPO)	Den Haag	20011019

Bijlage 5

OPMERKINGEN BIJ DE VERGELIJKING VAN WINNING OP LAND, IN DE NOORDZEE EN IN HET IJSSELMEER/MARKERMEER

De vergelijking in bijlage 5-1 van het SOD II is gebaseerd op een groot aantal effectscores. Daarnaast is voor een aantal hoofdcriteria een correctiefactor 1,5 gehanteerd. De Commissie zet bij een aantal van de gebruikte effectscores vraagtekens over de juistheid ervan en is daarnaast van mening dat de correctiefactor niet helemaal juist is gehanteerd. Om de consequenties van andere invoergegevens te toetsen heeft de Commissie een aanvullende berekening uitgevoerd. In deze bijlage wordt aangegeven welke invoergegevens zijn aangepast en welke consequenties dat heeft voor de resultaten. De gewijzigde invoergegevens zijn in cursief aangegeven.

Het betreft daarbij de volgende effectscores:

- 1 Bij diepe winning in het IJsselmeer/Markermeer wordt stratificatie als een vrij zwaar wegend effect meegenomen (score 5). In het concept-toetsingsadvies voor Zand Boven Water 2 geeft de Commissie m.e.r. echter aan dit aspect voor het IJsselmeer/Markermeer minder belangrijk te vinden. *De score voor stratificatie is gewijzigd in score 0.*
- 2 Bij ondiepe winning in het IJsselmeer/Markermeer lijkt het effect door kwel duidelijk kleiner dan bij diepe winning. De effectscore 6 voor grondwaterkwantiteit zou bij ondiepe winning dan ook wat lager moeten zijn. *Er wordt in deze analyse een score 5 gebruikt.*
- 3 Bij diepe en ondiepe winningen in het IJsselmeer/Markermeer wordt aangegeven dat er geen effecten op het landschap zijn. Naar het oordeel van de Commissie zijn er ook bij dit type zandwinning wel degelijk (visueel)landschappelijke effecten. *Er wordt in deze analyse voor het IJsselmeer/Markermeer uitgegaan van een score 4 en voor de Noordzee van een score 5.*
- 4 Bij diepe en ondiepe winningen in het IJsselmeer/Markermeer wordt aangegeven dat er geen effecten op geluid en trillingen zijn. Naar het oordeel van de Commissie zijn er ook bij dit type zandwinning wel degelijk effecten, aangezien de winning en het transport in de nabijheid van recreatie en/of woongebieden kan plaatsvinden. *Er wordt in deze analyse voor de diepe en ondiepe winningen in het IJsselmeer/Markermeer uitgegaan van een score 3.*
- 5 In de score tabel (pag. 250) is ten aanzien van de effecten op de flora een groot verschil tussen de Noordzee en het IJsselmeer/Markermeer aangegeven. Dit wordt vooral veroorzaakt door het niet van toepassing zijn van effecten op kranswieren en waterplanten in de Noordzee. De Commissie is evenwel van mening dat er in essentie geen wezenlijke verschillen zijn tussen de Noordzee en het IJsselmeer/Markermeer in de mate waarin er effecten optreden op de flora. *Er wordt in deze analyse daarom voor zowel de Noordzee als voor het IJsselmeer/Markermeer van dezelfde effectscore (4,2) uitgegaan.*
- 6 Ook bij winning in het IJsselmeer/Markermeer zullen effecten optreden op het hoofdcriterium ecologische relaties. In de huidige scoretabel is dat niet opgenomen. *Er wordt in de analyse in voor deze bijlage uitgegaan van een effectscore van 3 voor winning in het IJsselmeer/Markermeer.*

Wat betreft de toepassing van de correctiefactor van 1,5 voor de ondiepe winningen is in tabel 2 IV op pagina 251 van het SOD II met een code V aangegeven voor welke hoofdcriteria deze correctiefactor wordt toegepast. Hiervan is sprake wanneer het effect sterk bepaald wordt door het te ontgronden oppervlak. De Commissie is van mening dat dat niet alleen het geval is bij de in de betreffende tabel aangegeven hoofdcriteria, maar ook bij de hoofdcriteria 'vogels' resp. 'zoogdieren'. Hiervoor zou ook deze correctiefactor toegepast moeten worden. *In de hier uitgevoerde analyse is ook voor de hoofdcriteria 'vogels' en 'zoogdieren' de correctiefactor 1,5 gebruikt.*

Doorrekening van de aangepaste scores en gewijzigde correctiefactor leveren het volgende beeld op:

- 1 De hoofdconclusie dat de negatieve effecten het grootst zijn op land, gevolgd door het IJsselmeer/Markermeer en daarna de Noordzee, blijft in alle vier visies staan.
- 2 Voor het IJsselmeer/Markermeer en op land blijft in alle vier visies staan dat diepe winning gunstiger scoort dan ondiepe winning.
- 3 Bij winning in de Noordzee verandert in drie van de vier visies de voorkeur. In alle gevallen scoort diepe winning nu (iets) beter dan ondiepe winning.

Naar het oordeel van de Commissie valt hieruit op te maken dat uit de vergelijking geen algemene conclusies kunnen worden getrokken omtrent het verschil tussen diep en ondiep winnen. Dit is temeer het geval aangezien variatie in de correctiefactor van 1,5 al vrij snel een omslag geeft.

De (voorzichtige) conclusie dat winning in de Noordzee gunstiger scoort dan resp. IJsselmeer/Markermeer en op land lijkt wel wat steviger te zijn.

Tot slot merkt de Commissie op dat recente modelberekeningen voor grootschalige zeezandwinning aangeven dat de effecten van vrijkomend slib op doorzicht en algenproductie over grote afstanden aanzienlijk kunnen zijn (Flyland, concept Overkoepelende Eindrapportage Fase 1, Thema mariene Ecologie en Morfologie). Deze effecten zijn mogelijk zo omvangrijk dat zelfs een maximale score van 6 in de scoringstabel een onderschatting zou betekenen. Nader onderzoek hiernaar is gewenst.

Bijlage 6

OVERZICHT VAN LOPEND EN GEPLAND GEOLOGISCH ONDERZOEK IN OPDRACHT VAN DE OVERHEID

Lopend onderzoek

- 1 Verbeteren van de methoden voor de bepaling van de kwantiteit, kwaliteit en winbaarheid met inzet van geostatistische rekentechnieken.
- 2 Verbeteren van de seismische waarnemingstechnieken en mogelijke koppeling met korrelgrootte, specifiek voor toepassing in ondiepe oppervlaktewateren en voor verkenning van diepere zandvoorkomens van grind en betonzand op het land.
- 3 Onderzoek naar grofzand voorkomens tot een diepte van 20 - 25 m in het Nederlandse deel van de Noordzee ten behoeve van beton- en metselzandwinning.
- 4 Onderzoek naar de normen waaraan natuurlijke zandsoorten moeten voldoen om te kunnen dienen voor de productie van zilverzand.
- 5 Onderzoek naar aanwezigheid van eventuele voorkomens waaruit zilverzand kan worden geproduceerd buiten Zuid-Limburg.
- 6 Integrale Verbetering Benedenrivieren (IVB). Hierbij worden de effecten van ingrepen onderzocht, waarbij de opbrengsten aan delfstof een duidelijke rol spelen.
- 7 Ruimte voor Rijntakken. Onderzoek naar de mogelijkheden voor de verruiming van de rivier. Bij de financiering hiervan speelt delfstoffenwinning een belangrijke rol.
- 8 Onderzoek Panneredensche Kop en Onderzoek Boven- en Niederrhein, morfologische studie met gebruik van geofysische technieken. Hierbij krijgt men met behulp van een 3D korrelverdelingsmodel ook inzicht in het voorkomen van delfstoffen.
- 9 Onderzoek naar zandvoorkomens Markerwaard Vaargeulen tot 30 m diep.
- 10 Onderzoek naar grindvoorkomens op het land en in het NCP tot 150 m diep.
- 11 Geostatistische interpretatie van conuswaarden en trends hierin en koppeling hiervan aan laageigenschappen. Hierdoor kunnen naast boringen ook grondmechanische sonderingen gebruikt worden voor delfstoffeninventarisatie.
- 12 Inventarisatie zandvoorkomens tot 60 m diep in de provincie. Noord-Holland.

Nog uit te voeren onderzoek

- 1 Testen in bepaalde gebieden van het onder 1 en 2 genoemde lopende onderzoek.
- 2 Onderzoek naar de mogelijkheden om zilverzand te winnen als nevenproduct bij de winning van mineralen.*
- 3 Inventarisatie van delfstoffen binnen EHS en verbindingzones als men b.v. ingrepen wil toepassen ten behoeve van de vergroting van natuurwaarden. Een voorbeeld hiervan is het vernatten van gebieden in Flevoland door verwijderen van bovenliggend zandpakket.
- 4 Onderzoek naar petrografische en geochemische eigenschappen van grind en beton- en metselzand. Hierdoor is het mogelijk dat de kwaliteit van grind, beton- en metselzand niet alleen door de korrelgrootte wordt bepaald, maar ook door bovengenoemde eigenschappen. Dit kan leiden tot een zorgvuldiger delfstoffengebruik.
- 5 Onderzoek naar grofzand voorkomens dieper dan 2,5 m in het Nederlandse deel van de Noordzee ten behoeve van beton- en metselzandwinning.
- 6 Onderzoek van uitvoeringstechnieken bij diepere winningen met name in het IJsselmeer en de Noordzee.
- 7 Integreren van grondonderzoek en risicoanalyse.
- 8 Inventarisatie zandvoorkomens tot 60 m diep in de andere provincies met uitzondering van Zuid-Holland en Drenthe, waar dit reeds is uitgevoerd.

* TNO-NITG voert op dit moment een onderzoek uit voor Dupont om titaanvoorkomens in Nederland te inventariseren. Bij winning van titaan uit een der titaanvoorkomens is het waarschijnlijk mogelijk dat er door scheiding met behulp van de zwaartekracht zeezand met een zilverzandkwaliteit als nevenproduct gewonnen kan worden.

Rapport van Bevindingen inzake het Tweede Structuur- schema Oppervlakedelfstoffen, deel 1, ontwerp planologische kernbeslissing

11 NOVEMBER 2001

Voeger 09
B.O. SOP II

M/SYG: Dienst: RWS

BSG-nr.:

16 NOV 2001

Behandeling:

- eindtraaf
- advies
- ambtelijk afdoen
- ter kennisgeving

16/11

Afdoening voor:

Aan
De staatssecretaris van Verkeer en
Waterstaat
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Contactpersoon
mr M. Rikmenspoel
Datum
11 november 2001
Ons kenmerk
OOD-2001/58

Doorkiesnummer
3618730
Bijlage(n)
1 ✓
Uw kenmerk

Onderwerp
Rapport inzake het Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen II, deel 1

Geachte mevrouw De Vries,

Het Overlegorgaan Oppervlaktedelfstoffen (OOD) heeft een rapport van Bevindingen uitgebracht over het Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen (OOD-2001157). Hierbij doe ik u dit rapport toekomen.

Hoogachtend,

mr. J.l. van Elk,

secretaris

Inhoudsopgave Rapport van bevindingen

Overlegaanvraag	93
Behandeling in het OOD	93
Korte samenvatting	93
Doelstellingen en probleemstelling	93
Algemeen	93
Afweging winning op land en zee	94
Bevoegdheidsverdeling rijk-provincies-gemeenten	96
Conclusie	96
Beleidsinstrumenten	97
Effectiviteit instrumenten	97
Belasting op Oppervlaktedelfstoffen (BOD)	98
Onafhankelijke adviescommissie	98
Beleid winning oppervlaktedelfstoffen	98
Noodzaak richtlijnen vergunningverlening	98
Invulling begrip zoekruimten	99
Grensmaas	99
Taakstellingen	99
Taakstellingen algemeen	99
Beton- en metselzand	100
Uitvoering	101
Betekenis winning van breed maatschappelijk belang	101
Lange termijnperspectief	101
Conclusie	102

Overlegaanvraag

Bij brief van 31 augustus 2001 (HKW/AKO 2001/6346) heeft de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat het Overlegorgaan Oppervlaktedelfstoffen gevraagd naar zijn bevindingen met betrekking tot het Tweede structuurschema Oppervlaktedelfstoffen, deel 1 (hierna te noemen SOD II).

Behandeling in het OOD

Het OOD heeft dit beleidsvoornemen besproken in zijn vergaderingen van 24 augustus, 28 september en 26 oktober 2001.

Hierbij waren, naast de vertegenwoordigers van de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en van de Ministers van Economische Zaken, van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu, de volgende organisaties aanwezig:

- Interprovinciaal Overleg
- Vereniging van Ondernemingen van Betonmortelfabrikanten in Nederland/Bond van Fabrikanten van Betonprodukten in Nederland
- Vereniging voor Industriële Bouwstoffen
- Federatie van Oppervlaktedelfstoffenwinnende Industrieën
- Nederlandse Vereniging van Zandwinners
- Belangenvereniging Recycling Bouw- en Sloopafval
- Stichting Natuur en Milieu

Tevens waren als gast aanwezig vertegenwoordigers van de volgende organisaties:

- Koninklijk Nederlands Geologisch Mijnbouwkundig Genootschap
- Nederzand BV
- Stichting Grind
- Stichting de Noordzee

De Vereniging van Waterbouwers in Bagger-, Kust en Oeverwerken heeft schriftelijk laten weten zich achter de conclusies van dit rapport te kunnen scharen. Van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten is geen reactie ontvangen.

De belangrijkste bevindingen treft u hieronder aan.

Korte samenvatting

Het SOD II is zowel een ruimtelijke beleidsnota als een grondstoffennota voor de bouw. In hun onderlinge samenhang zijn hierin aan de orde:

- zuinig omgaan met bouwgrondstoffen en bevorderen van hergebruik in de bouw en van vernieuwbare grondstoffen;
- de bouw tijdig voorzien van de grondstoffen zand, grind klei etc. en de import en export van deze primaire grondstoffen;
- de ruimtelijke aspecten van de winning van oppervlaktedelfstoffen in Nederland.

Hierbij wordt beleidsmatig prioriteit gegeven aan winmogelijkheden uit secundaire ontgrondingen en in het Nederlands deel van het Continentaal Plat van de Noordzee met als doelstelling de tijdige winbaarheid van een voldoende aandeel oppervlaktedelfstoffen uit Nederlandse bodem in de totale bouwgrondstoffenvoorziening.

Doelstellingen en probleemstelling

ALGEMEEN

Het OOD acht het van groot belang dat het SOD II wordt uitgebracht.

De bovengenoemde doelstellingen dienen immers regelmatig op de actualiteit en praktische uitvoering te worden bezien. Het OOD spreekt zijn waardering uit voor de helderheid en grondigheid waarmee het beleid is verwoord.

Een meerderheid in het OOD uit zijn grote bezorgdheid over de uitwerking van de doelstelling van de tijdige beschikbaarheid van bouwgrondstoffen. Naar zijn mening wordt beleidsmatig onvoldoende onderkend dat zich een tekort aan met name beton- en metselzand en grind zal voordoen.

De meerderheid in het OOD wijst er in de eerste plaats op, dat weliswaar wordt ingezet op nieuwe methoden van winning en op winning in zee, maar dat de uitkomsten daarvan nog zeer onzeker zijn. In de tweede plaats leidt de brede belangafweging rond vergunningverlening ertoe, dat in de praktijk projecten soms geen doorgang vinden of lang uitstel ondervinden. De proceduretijden worden stelselmatig onderschat. In de derde plaats wekt het bevreemding dat de rijkstaakstelling voor beton- en metselzand naar beneden is bijgesteld.

Dit betekent, naar opvatting van de meerderheid van het OOD, dat reeds op korte en middellange termijn daadwerkelijk sprake zal zijn van tekorten in de voorziening van bepaalde bouwgrondstoffen.

Deze meerderheid is daarom van mening dat het beleid in dit SOD ondersteuning vereist van meer concrete uitvoeringsmaatregelen. Deze maatregelen dienen in deel 3 te worden opgenomen.

De Stichting Natuur en Milieu neemt hiervan uitdrukkelijk afstand.

Het IPO kan zich in het verwoorde meerderheidsstandpunt ook niet vinden. De gezamenlijke provincies zijn immers vergunningverlenende instantie en verantwoordelijk voor een integrale planvorming en belangenafweging op provinciaal niveau. Het IPO is van mening dat de behoefteprognoses aan granulaire grondstoffen veel te hoog zijn ingeschat en dat volstaan kan worden met de prognoses uit vorige taakstellersperioden. Van een dreigend tekort zal dan ook niet snel sprake zijn.

Het IPO stelt zich op het standpunt dat zij bij de invulling van haar verantwoordelijkheden deels afhankelijk is van de wijze waarop de rijksoverheid invulling geeft aan haar eigen verantwoordelijkheden. Dit betekent enerzijds dat de rijksoverheid zelf voor een groter aandeel in de winning garant zou moeten staan. De oorspronkelijke taakstelling van 27 miljoen ton beton- en metselzand is immers bijgesteld naar 15 miljoen ton. Anderzijds zijn de provincies afhankelijk van de inspanningen en snelheid waarmee het rijk invulling geeft aan flankerend beleid, bijvoorbeeld dat inzake rivierverruiming en financiële instrumenten.

Het IPO en de Stichting Natuur en Milieu hebben een verdergaande stimulering van secundaire winning en secundaire bouwgrondstoffen voor ogen. Het IPO spreekt zich ook uit voor meer winning op zee dan nu wordt voorgestaan.

De BRBS merkt aanvullend op dat zij de doelstellingen van het SOD II kan onderschrijven, maar dat zij twijfelt aan de effectiviteit van de doelstelling inzake secundaire grondstoffen. *Net als primaire grondstoffen zijn deze een schaars goed. Dit geldt met name voor puingranulaat. Onder de huidige marktwerking en bij ontbreken van gericht beleid dreigt puingranulaat voornamelijk als ophoogzand gebruikt te gaan worden in plaats van als toeslagmateriaal in beton. Om de voorgestane hoogwaardige toepassing in de toekomst te kunnen bereiken is gericht beleid nodig.*

De BRBS is van mening dat in het SOD II onvoldoende maatregelen opgenomen zijn om die dreigende ontwikkeling af te remmen.

Afweging winning op land en zee

Het beleid van de rijksoverheid met betrekking tot de grondstoffenvoorziening heeft tot doel, om op een maatschappelijke verantwoorde wijze tijdig te voorzien in de behoefte van particulieren, bedrijven en overheid. Hierbij is onder meer sprake van prioriteit voor winmogelijkheden in het Nederlands deel van het Continentaal Plat van de Noordzee.

Het OOD heeft in zijn rapport inzake het Regionaal Ontgrondingenplan Noordzee 2 (OOD-2001/ 35 d.d. 28 juni 2001) gesteld dat niet een voldoende inzichtelijke afweging wordt gemaakt tussen argumenten voor en tegen winning van oppervlaktedelstoffen op het land of in de rijkswateren. Van de zijde van het ministerie is terzake aangegeven dat deze vraag in het SOD I reeds aan de orde is geweest en dat daarop in het SOD II, deel 1 nader zou worden ingegaan.

In het SOD II, deel 1, is nu een bijlage 5.1. opgenomen, waarin de uitkomsten van een integrale vergelijking van de milieueffecten van diepe en ondiepe winning worden behandeld. Dit onderzoek is uitgevoerd door het expertisecentrum van het Ministerie van Landbouw en Natuurbeheer in samenwerking met diverse specialistische diensten van Rijkswaterstaat (DWW, RIZA en RIKZ). De conclusie is dat in volgorde van voorkeur winning in de Noordzee, winning in IJssel- en Markermeer en winning op land zou moeten plaatsvinden.

Een meerderheid in het OOD is van mening dat bij de uitkomsten van dit onderzoek een aantal kanttekeningen dient te worden geplaatst. Zo is bij het onderzoek geen rekening gehouden met de milieubelasting als gevolg van het transport na aanlanding. Ook de milieugevolgen van ontzilten van het zeezand zijn niet meegenomen.

Een meerderheid van het OOD is daarom van mening dat de uitkomsten van dit onderzoek, dat namelijk van algemene aard is, in het beleid een te zwaar gewicht krijgen. In een specifiek geval moet immers alsnog een afweging van belangen gemaakt worden. De effecten van een voorgenomen winning, op bijvoorbeeld de Klaverbank, worden beoordeeld aan de hand van een aparte mer-procedure.

Tevens hadden de deelnemers in het OOD graag in een eerder stadium betrokken willen worden bij het opstellen en uitvoeren van de multicriteria-analyse om discussie over de methodiek te ondervangen.

Ook vanuit beleidsmatig oogpunt valt volgens het OOD af te dingen op de tendens om meer te willen gaan winnen in de rijkswateren, met name in de Noordzee. In de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening worden beperkingen opgelegd aan activiteiten in kwetsbare natuurgebieden.

Tevens is winning in de Noordzee in beginsel niet te verenigen met de aanwijzing van de gehele Noordzee als EHS-gebied. Winning op de Klaverbank is daarom in principe niet toegestaan (nee, tenzij)-beginsel). Er dient ook rekening gehouden te worden met het recent door Nederland geratificeerde OSPAR-verdrag. In dit verband kan tot slot gewezen worden op de noodzaak tot anticiperen op het structuurschema Groene Ruimte 2.

Een meerderheid in het OOD oordeelt aldus dat de beleidsdoelstelling om bij voorkeur in de Noordzee te winnen nu te summier is onderbouwd. Het OOD is dan ook van mening dat nader vergelijkend wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van winning op land en in zee gewenst is. Hierbij dient niet alleen een vergelijking van primaire winning ter zee en op land te worden onderzocht, maar dient ook secundaire winning op het land te worden betrokken.

Het OOD spreekt tevens de wens uit dat in een vroeg stadium over dit onderzoek met het OOD wordt gecommuniceerd.

Het IPO is evenwel van mening dat vervolgonderzoek op de Noordzee toekomstige winningen niet verder mag vertragen. Het IPO wijst er daarbij op dat het niet gaat om óf landlocaties óf locaties op zee, maar om èn èn situaties. De 'pijn' van primaire winningen in Nederland moet beter verdeeld worden. Ook primaire winningen op landlocaties zijn immers zeer bezwaarlijk. Het standpunt van een meerderheid van het OOD om eerste meer onderzoek in de Noordzee te gaan verrichten zou betekenen – indien dezelfde consequente houding zou worden ingenomen – dat ook met (nieuwe) primaire landlocaties moet worden gewacht.

Bevoegdheidsverdeling rijk-provincies-gemeenten

In het huidige beleid zijn de regionale directies van Rijkswaterstaat (rijkswateren) en de provincies (landlocaties) verantwoordelijk voor de vergunningverlening voor winning van oppervlaktedelstoffen.

Naar opvatting van een meerderheid van het OOD zou de rijksoverheid aanwijzingen moeten kunnen geven aan de provincies en gemeenten met betrekking tot winlocaties. Het SOD II maakt zijn status als Planologische Kernbeslissing nu niet waar omdat er geen ruimtelijk relevante uitspraken worden gedaan. Beslissingen op grond van de discretionaire bevoegdheid van lagere overheden in de vergunningverlening frustreren immers in de praktijk het landelijke beleid. De ruimtelijke reservering van locaties om oppervlaktedelstoffen te winnen is daardoor nu onvoldoende 'hard'. De praktische consequentie hiervan is dat met name op de korte termijn grote risico's voor voldoende en tijdige voorziening in de behoefte aan beton- en metselzand en grind bestaan.

Het OOD is om die redenen in meerderheid de opvatting toegedaan dat de doorwerking van het beleid onvoldoende gewaarborgd is. Het wijst in dit verband op de mogelijkheid die de WRO biedt tot het opnemen van concrete beleidsbeslissingen. In dit verband zou dan een volledig afgewogen winplaats worden aangewezen. Deze moet als zodanig in de tekst of op de kaart benoemd en herkenbaar aangegeven worden (art.1 WRO / art. 3.1 BRO). Concrete beleidsbeslissingen uit een PKB dienen door de decentrale overheden in acht genomen te worden bij de vaststelling van een streekplan dan wel bestemmingsplan.

Het IPO is evenwel van mening dat het SOD zich niet leent voor concrete beleidsbeslissingen. Immers, de concrete belangenafweging die de rechtszekerheid van derdebelanghebbenden moet waarborgen ligt besloten in de Ontgrondingenwet. Een structuurschema kan die belangenafweging op locatieniveau niet waarborgen resp. overnemen. Het IPO ziet dan ook meer heil in een evenwichtiger flankerend beleid en een betere marktwerking tussen winningen op zee, secundaire grondstoffen en winningen op land.

Conclusie

Op grond van het bovenstaande meent het OOD dat aan de volgende concrete eisen moet worden voldaan als voortvarende aanpak om op het dreigende tekort aan beton- en metselzand te anticiperen. Over de invulling hiervan wordt door de diverse deelnemers op punten wel verschillend gedacht.

- Ten eerste dient de rijksoverheid duidelijker waarborgen te geven voor de winning van beton- en metselzand voor de komende vijf jaar. Het is naar de mening van alle deelnemers noodzakelijk, dat er een noodscenario voorhanden is, op het moment dat sprake blijkt van een worst-case-situatie. Op het moment van een noodsituatie zijn ad hoc-maatregelen immers niet meer mogelijk.

Volgens het bedrijfsleven betekent dit dat het zeer wenselijk is om de doorwerking van de tussen rijk en provincies gemaakte afspraken te verzekeren door in het SOD II concrete beleidsbeslissingen op te nemen ten aanzien van het halen van de taakstellingen in bepaalde gebieden (bijvoorbeeld in de zoekruimtes). Duidelijk moet daarbij zijn hoeveel hectare op welke locatie voor winning gebruikt kan worden. Binnen PIA was het overigens nadrukkelijk de afspraak dat het bedrijfsleven actief zou meedenken over mogelijke alternatieven voor beton- en metselzand, met als tegenafpraak dat de overheid voor voldoende, tijdige winbare hoeveelheden beton- en metselzand zou zorgdragen.

Naar de mening van het bedrijfsleven in het OOD doet een noodsituatie zich nu reeds voor.

Zij verlangt dan ook dat de rijksoverheid in deel 3 van het SOD II project F3B (Watergoed) aanwijst als winlocatie voor beton- en metselzand.

De milieu-organisaties hechten eraan de kanttekening te plaatsen, dat hoewel zij moeite hebben met winning op deze locatie, zij de voorkeur geven aan winning in dit project boven winning buitendijks.

Het IPO distantieert zich nadrukkelijk van de concrete aanwijzing van F3B als winlocatie in het SOD.²⁵

Het IPO garandeert voor deze taakstellingsperiode de winning van 143 miljoen ton beton- en metselzand en een eventueel tekort zou eerst door het rijk moeten worden aangevuld om op haar taakstelling van 27 miljoen uit te komen.

- Ten tweede is het volgens het OOD van belang dat in het SOD II sprake is van een stevige planmatige aanpak met tijdstermijnen en deadlines. Afspraken dienen 'hard' te worden vastgelegd. Dit bevordert het inzicht in en de 'monitoring' van de behoefte. Tevens worden afspraken controleerbaar en risico's beheersbaar.

Beleidsinstrumenten

EFFECTIVITEIT INSTRUMENTEN

Zowel rijksoverheid als provincies (als vergunningverlenende instanties) beschikken over instrumenten om de beleidsdoelstellingen in het SOD II te beïnvloeden. Er is sprake van een aantal bestaande, van in voorbereiding zijnde en van nieuwe instrumenten.

Het OOD is van mening dat diverse regulerende maatregelen niet voldoende effectief zijn.

De moeizame uitvoering en handhaving van het Bouwstoffenbesluit, waarvoor door het OOD reeds aandacht is gevraagd met betrekking tot de daarin gehanteerde sulfaatnorm²⁶, is hiervan een duidelijk voorbeeld. Knelpunten in het Bouwstoffenbesluit verhinderen een hoogwaardig hergebruik van granulaire secundaire grondstoffen.

De BRBS merkt in dit verband verder op dat de 'nota alternatieve bouwgrondstoffen' in geval van moeilijk afzetbare secundaire bouwstoffen (bijv. baggerspecie) mogelijk kan bijdragen aan een toename van inzet als alternatief voor primaire bouwgrondstoffen. In het geval van schaarse secundaire bouwgrondstoffen (zoals puingranulaat) verwacht zij echter een averechts effect vanwege een marktverstorende werking.

Er is behoefte aan een heldere, eenduidige richtlijn ter voorkoming van onbedoelde neveneffecten.

Het OOD noemt in dit verband ook het belang van het daadwerkelijk invulling geven aan de doelstelling om prioriteit te geven aan secundaire ontgrondingen. Bij de afweging tussen de varianten van het Zandmaasproject is nauwelijks aandacht besteed aan de hoeveelheid beton- en metselzand, die hierbij gewonnen zou kunnen worden.

De rijksoverheid zou om hieraan tegemoet te komen een meer actieve rol moeten spelen en meer oog moeten hebben voor de consequenties voor de grondstoffenvoorziening. Zij heeft, samen met andere departementen, een grote rol in het bevorderen van duurzaam bouwen en inzet van secundaire grondstoffen in de bouw.

Het OOD doet verder de suggestie om bij de plannen in het kader van 'Ruimte voor Rijntakken' de winning van oppervlaktedelstoffen expliciet als doelstelling op te nemen.

Het per 1 januari 2002 gaan gelden van de belasting op de verwijdering van afvalstoffen voor ook de reinigbare baggerspecie zal bij onzorgvuldige invoering in plaats van meer hergebruik het tegengestelde bewerkstelligen. Hierbij is van belang dat aanvullende maatregelen worden getroffen, zoals verhoging van het budget voor regulier onderhoudsbaggerwerk en verhoging van de sanering van waterbodems.

Het IPO merkt daarbij nog op dat, nu feitelijk alle baggerspecie reinigbaar is, het vanuit de grondstoffenvoorziening wenselijk zou zijn dat de WBM-heffing op alle baggerspecie wordt geheven.

²⁵ Zie ook de brief over zandwinlocatie Watergoed OOD-2001/9 d.d. 15 februari 2001.

²⁶ Bij brief betreffende de sulfaatsnormering, OOD 2001/38 d.d. 11 juli 2001.

Bovenstaande voorbeelden maken duidelijk dat beleidsinstrumenten om werkelijk effectief te kunnen zijn vergezeld dienen te gaan van aanvullende maatregelen en een zorgvuldige en integrale inbedding behoeven binnen het gehele beleid.

Het OOD dringt hier dan ook op aan en wijst uitdrukkelijk op het belang van een goede handhaving.

BELASTING OP OPPERVLAKTEDELFSTOFFEN (BOD)

Het kabinet heeft in september 1999 het voornemen bekend gemaakt te komen tot de invoering van een belasting terzake van de in Nederland gewonnen en geïmporteerde oppervlakte-delfstoffen.

Het OOD dringt er op aan dat inzake de BOD in deel 3 een heldere beslissing wordt genomen.

Het bedrijfsleven is tegen invoering van de BOD, omdat deze in zijn ogen ondoelmatig is. Invoering ervan zal namelijk niet leiden tot substantiële verschuivingseffecten of tot toepassing van meer secundaire of vernieuwbare grondstoffen.

Stichting Natuur en Milieu en IPO zijn voor invoering hiervan.

De voorkeur van het bedrijfsleven in het OOD gaat uit naar een alternatieve maatregel. Het IPO en Stichting Natuur en Milieu zien een dergelijke maatregel als *aanvullend* op een eventuele BOD.

Het OOD denkt aan een vorm van een stimuleringsfonds (voor duurzame bouwgrondstoffen-voorziening), waarbij uiteraard de wettelijke en EU-regelgeving in acht genomen moeten worden.

ONAFHANKELIJKE ADVIESCOMMISSIE

Het ligt in de bedoeling om een onafhankelijke adviescommissie in te stellen ter rapportering en advisering inzake beton- en metselzand.

Het IPO kan zich hierin vinden, maar een meerderheid van het OOD is niet gelukkig met deze nieuwe instelling.

Het heeft er de schijn van dat de staatssecretaris de last van de problematiek wil neerleggen bij een onafhankelijke partij, die echter geen beslissingsbevoegdheid heeft. Het advies van een adviescommissie als nu voorgesteld, zal om effectief te kunnen zijn bindende kracht moeten krijgen. Tevens zal zij toekomstgerichte uitspraken moeten doen, waarbij sprake is van noodscenario's in situaties van dreigende tekorten.

Het OOD vraagt zich af waarom niet getracht wordt deze onderwerpen te behandelen in het kader van het Implementatieplan alternatieven winning beton- en metselzand (PIA), waarin het bedrijfsleven ook betrokken is. Ook natuurorganisaties zouden graag een inbreng hebben.

Het OOD is van mening dat de mogelijkheden van PIA onvoldoende worden benut en spreekt de wens uit hierbij betrokken te blijven.

Beleid winning oppervlakte-delfstoffen

NOODZAAK RICHTLIJNEN VERGUNNINGVERLENING

Als onderdeel van beantwoording van de doelstellingen acht het kabinet het gewenst een aantal algemene richtlijnen te geven aan de vergunningverlenende instanties, de regionale directies van Rijkswaterstaat en de provincies. Een aantal richtlijnen is onderling tegenstrijdig.

Het OOD is van mening dat het voor de lagere overheden in voorkomende gevallen tamelijk lastig kan zijn een afgewogen keuze te maken tussen de diverse richtlijnen.

Naar opvatting van het OOD moet in het SOD II worden benadrukt dat hier sprake is van zowel beleidsrichtlijnen als van richtlijnen voor de vergunningverlening.

Tevens behoeven de richtlijnen aanpassing, omdat zij vooral gericht zijn op winning op landlocaties. Zij dienen tevens toepasselijk te zijn voor winning in rijkswateren.

Volgens het SOD II (pagina 26) houdt het begrip zoekruimte in 'dat het rijk (zo nodig primaire winning) van oppervlakedelfstoffen binnen dat gebied en binnen de plantermijn van dit tweede structuurschema (2000-2025) aanvaardbaar acht.'

Het OOD is van mening dat deze terminologie onvoldoende duidelijkheid biedt of daadwerkelijk gewonnen mag worden. Daadwerkelijke toestemming tot winnen is in de praktijk immers afhankelijk van vergunningverlening en de daarmee gepaard gaande belangenafweging.

Tevens is het de (voor-) vraag of winning technisch en economisch²⁷ op een aantal aangegeven locaties momenteel haalbaar is.

Het principe van zoekruimten biedt nu een te rooskleurig beeld. De term heeft tevens geen werkelijke meerwaarde, omdat deze ruimtelijk niet bindend is.

Hier wordt verder verwezen naar hetgeen hierboven is gezegd over de bevoegdheidsverdeling tussen rijk en lagere overheden.

GRENSMAAS

Met de recente ontwikkelingen rond de Grensmaas is in het SOD II deel 1 geen rekening gehouden.

Medio september is een alternatief plan, het zogeheten rompplan, ontwikkeld met betrekking tot de beveiliging, ontgrinding en natuurontwikkeling van de Grensmaas (de Maas tussen Maastricht en Maasbracht). In plaats van de oorspronkelijke 55 miljoen ton grind, gaat men uit van 51 miljoen ton. De 1385 hectare natuurontwikkeling is teruggebracht naar 1150 hectare. Het plan gaat nog steeds uit van kostenneutraliteit. Over een aantal varianten moet nog overeenstemming worden bereikt.

Een meerderheid in het OOD vraagt nadrukkelijk aandacht voor het eveneens op korte termijn dreigend tekort in de voorziening van grind. Er is overigens ook een afgeleid effect op de hoeveelheid van beton- en metselzand. Vertraging in de uitvoering van het project, ontstaan door de lengte van procedures, dient te worden opgevangen door aanwijzing van een tussentijds winproject. Dit dient uiterlijk 2003 aan snee te zijn. Als oplossing hiervoor wordt dringend gesuggereerd het Natuurplan Lateraal kanaal (bij Heel).

Stichting Natuur en Milieu is evenwel tegenstander van winning in dit project, met name vanwege de diepe putten die daardoor zullen ontstaan.

Het IPO is van mening dat er in het geheel geen sprake kan zijn van een dreigend tekort aan grind.

De provincie Limburg heeft voor deze periode een taakstelling van 35 miljoen ton aan grind. De hoeveelheden te winnen grind uit de Grensmaas komen hier nog een bovenop. In plaats van een tekort van 4 miljoen is dan ook sprake van een surplus van 51 miljoen ton.

Taakstellingen

TAAKSTELLINGEN ALGEMEEN

Het SOD II doet richtinggevende uitspraken over de omvang van in streekplannen toe te stane winning van een oppervlakedelfstof en de ruimtelijke reservering daarvoor indien:

- de winmogelijkheden beperkt zijn;
 - er sprake is van een voor de landelijke voorziening van belang zijnde oppervlakedelfstof;
 - en het beleidscoördinatieoverleg tussen rijk en provincies daartoe aanleiding geeft.
- Er is een taakstelling afgesproken voor beton- en metselzand, grind en zilverzand.

²⁷ Met name de economische, in mindere mate ook de technische, haalbaarheid van winning is uiteraard afhankelijk van conjuncturele omstandigheden en maatschappelijke ontwikkelingen.

Afhankelijk van de mate van schaarste aan een bepaalde oppervlakedelfstof kan de opvatting hierover dus aan verandering onderhevig zijn.

De taakstellingen zoals opgenomen in het SOD II kennen binnen het OOD onvoldoende draagvlak. In het algemeen kan gesteld worden dat de weg die nu wordt ingeslagen, vroeg of laat tot grote problemen zal leiden.

Een meerderheid in het OOD maakt zich zeer grote zorgen over tijdige voorziening van met name voldoende beton- en metselzand en grind.

In het licht van investeringen in nieuwe win- en verwerkingstechniek, is het OOD, met uitzondering van Stichting Natuur en Milieu, van mening dat het bedrijfsleven meer zicht dient te krijgen op continuïteit. Het verwijst hiervoor naar het gestelde onder het kopje doelstellingen. Het SOD II deel 3 zal op dit punt moeten worden aangepast.

Het IPO en Stichting Natuur en Milieu zijn voor het overige voorstander van het afspreken van taakstellingen, zijnde inspanningsverplichtingen, voor ook zeezand en secundaire grondstoffen, waarbij er geen automatisme is van 'communicerende vaten'.

BETON- EN METSELZAND

In het OOD bestaat er overeenstemming dat schaarste een prikkel kan vormen om beleidsdoelstellingen na te streven. De gedachte achter het bewust creëren van een (dreigend) tekort is, dat dit marktpartijen kan aanzetten tot het zoeken naar (goedkopere) alternatieve bouwgrondstoffen. Het bedrijfsleven is van mening dat schaarste echter nooit tot te grote risico's in de voorziening mag leiden (zie hetgeen hierboven is gesteld over noodscenario en planmatige aanpak).

De deelnemers in het OOD beoordelen de risico's rond beton- en metselzand voor de periode van de komende vijf jaar wél verschillend.

Het bedrijfsleven in het OOD is van oordeel dat bewust een veel te groot tekort wordt gecreëerd en wel van 81 miljoen ton. Dit tekort is ook te groot, indien de behoefte lager zou zijn geprognosticeerd. Dit is zelfs nog zo, als de behoefte niet hoger is dan in SOD I is aangehouden (220 miljoen ton over de periode 1999-2008). De uitkomsten van een inventariserend onderzoek in het kader van PIA (project implementatie alternatieven beton- en metselzand) naar inzet van secundaire grondstoffen en inzet van Noordzeezand wijzen in zijn opvatting uit, dat de verlaging van de taakstelling uit 1997 voorbarig en ongegrond is. In plaats van een verhoging van de taakstelling wordt nu genoeg genomen met handhaven van de 143 miljoen ton voor de provincies en zelfs van een verlaging naar 15 miljoen ton voor Rijkswaterstaat.

Gelet op de problematiek van belangenafweging rond winning in de rijkswateren (natuurwaarden), de onzekerheid van technische en economische haalbaarheid van winning op zee en de onzekerheid met betrekking tot tijdige beschikbaarheid van winlocaties (procedures vergunningverlening) is de situatie in zijn optiek absoluut nijpend. Het bedrijfsleven dringt dan ook aan op aanvullende maatregelen onder verwijzing naar de conclusies zoals hierboven onder het kopje algemeen staan geformuleerd.

Het IPO en de milieuorganisaties stellen zich in deze op een ander standpunt. Zij betwijfelen of de situatie werkelijk zo kritiek is. Zij zijn de mening toegedaan dat de methodiek van berekening van behoefteprognoses tekortkomingen kent en dat de behoefte beter gemotiveerd moet worden. Zij verschillen dus van mening met het bedrijfsleven over de mate van nijpendheid van de dreigende tekorten in de voorziening.

Het IPO is daarbij van mening dat het rijk eerst flankerend beleid zou moeten invoeren, alvorens gesproken kan worden over de taakstelling. Het IPO kan zich dan ook goed vinden in de resultaten van het bestuurlijk overleg van 22 januari 2001, waarbij de in 1997 afgesproken taakstellingen zijn gehandhaafd en bij een eventueel tekort bij het rijk geen bezwaren bestaan tegen een tijdelijke verhoging van de import.

Het IPO is van mening, dat indien toch sprake zou zijn van een onverhoopt tekort aan beton- en metselzand, het rijk hiervoor verantwoordelijk is. Er is immers sprake van een negatieve bijstelling van de RWS-taakstelling.

Uitvoering

BETEKENIS WINNING VAN BREED MAATSCHAPPELIJK BELANG

In het SOD II wordt gesteld (pagina 39/40) dat het een maatschappelijke taak is van het bouwbedrijfsleven om mede uitvoering te geven aan het beleid in dit SOD. Het SOD stelt tevens dat het beleid gericht moet zijn op het rekening houden met bedrijfsbelangen vanwege de belangrijke rol van het bedrijfsleven (pagina 22). Tevens benadrukt het SOD II het belang van voldoende draagvlak voor nieuwe winningen.

In de praktijk blijkt echter dat de rechter de belangen van bedrijven c.q. winners, als zij opkomen tegen beschikkingen (vergunningverlening, bedrijf stil leggen), enkel in privaatrechtelijk kader beoordeelt.

Bij een dergelijke benadering wordt voorbijgegaan aan het feit dat het bedrijfsleven een belangrijke rol heeft in de voorziening van oppervlaktedelstoffen als publieke zorg. Het bedrijfsleven binnen OOD is van mening dat hieraan in het SOD II meer aandacht zou kunnen worden besteden, zodat in een juridische kwestie hiernaar verwezen kan worden.

Ook in dit verband acht het bedrijfsleven zeer wenselijk dat het, in de lijn van het PIA, meer betrokken wordt bij de beleidsvorming.

Lange termijnperspectief

De overheid stuit op veel en uiteenlopend en tamelijk fundamenteel commentaar op het SOD II.

Het is naar opvatting van het OOD wenselijk is om vroegtijdig draagvlak te verwerven over de *beleidsdoelstellingen*. Het voordeel hiervan is dat grote verschillen van opvatting in een veel eerder stadium aan het licht komen, zodat daarop tijdig kan worden ingespeeld, en waar nodig bijgestuurd. Dit vergt veelvuldig en stapsgewijs overleg en uitwisseling van zienswijzen op een hoger abstractieniveau dan (enkel bij het uitkomen) van een concrete beleidsnota.

Een voorbeeld is de behoefte aan tussentijdse communicatie over de MCA-analyse over de milieueffecten van diepe en ondiepe winning als hierboven aan de orde. Hierop is immers een belangrijke beleidsdoelstelling gebaseerd.

Tevens kan gewezen worden op de fundamenteel verschillende perceptie over de accenten in het beleid. Het bedrijfsleven benadrukt de tijdigheid van de voorziening. Het IPO en milieuorganisaties leggen een sterker accent op de duurzaamheid en maatschappelijke meerwaarde van winning.

Er zou dan ook meer gezamenlijk gezocht kunnen worden naar een mogelijke *invulling* van de geformuleerde doelstellingen. Waar in de praktijk het bedrijfsleven een rol heeft in de publieke taak van de grondstoffenvoorziening, moet dat ook bij de totstandkoming van het beleid tot uitdrukking komen.

Naar de mening van het OOD betekent dit concreet dat alle in het OOD betrokken partijen reeds bij de totstandkoming van de hoofdlijnen van het beleid betrokken zouden kunnen c.q. moeten worden en dat steeds *per fase* overleg nodig is.

Hierbij is van belang dat gekozen wordt voor een centrale aanpak, zonder dat een nieuwe institutie aan het reeds bestaande spectrum wordt toegevoegd.

Hierbij dient overigens te worden benadrukt, dat het niet de bedoeling is te streven naar consensus door middel van compromis. Het uitgangspunt is van essentiële betekenis. Indien namelijk meer stapsgewijs, *gefaseerd*, getracht wordt aan alle betrokken belangen recht te doen en gezamenlijke doelstellingen worden geformuleerd, kan draagvlak van het beleid geleidelijk worden bereikt met creatieve oplossingen. *Achteraf* draagvlak verwerven over een beleidsnota van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat is in dit krachtenveld van sterk verdeelde belangen niet mogelijk. Indien immers verschillende belangen en daarmee doelstellingen niet als een gezamenlijk probleem worden opgevat en benaderd, zal sprake blijven van fragmentatie bij de uitvoering van het beleid. Dan blijft het moeizaam om de beleidsdoelstellingen te effectueren.

Bij alle deelnemers van het OOD is sterk de bereidheid tot meedenken aanwezig. Het OOD is zich ervan bewust dat hiermee sprake is van een wezenlijk andere benadering en zal hierover in de komende periode ook zelf nader overleg voeren.

Conclusie

Naar de opvatting van het OOD is het SOD II deel 1 op onderdelen voor verbetering vatbaar.

Het OOD doet, waar in zijn opvatting noodzakelijk, concrete suggesties voor maatregelen die op de korte termijn vereist zijn en dus in SOD II, deel 3 vastgelegd moeten worden. Met name betreft dit het nemen van maatregelen om tekorten aan beton- en metselzand te voorkomen. Voor het overige is het van belang dat sprake is van integraliteit van beleid, uitvoering en handhaving.

De deelnemers in het OOD zijn van harte bereid aan de beleidsvorming hun medewerking te verlenen en verwachten van de rijksoverheid daarbij ook een actieve houding

Het overlegorgaan oppervlakedelfstoffen

drs. M.A.J. Knip
voorzitter

mr J. I. van Elk
secretaris

Aan
de voorzitter van het Overlegorgaan
Oppervlakedelfstoffen
Kneuterdijk 6
2514 EN DEN HAAG

Contactpersoon	Doorkiesnummer
Datum	Bijlage(n)
31 augustus 2001	1
Ons kenmerk	Uw kenmerk
HKW/AKO 2001/6344	

Onderwerp
Ontwerp Tweede structuurschema Oppervlakedelfstoffen.

Geachte voorzitter,

Hierbij bericht ik u dat de ontwerp Planologische Kernbeslissing van het Tweede structuurschema Oppervlakedelfstoffen, het deel 1 (Beleidsvoornemen) van het SOD II eind juni 2001 door het kabinet is vastgesteld.

Dit structuurschema gaat in op de voorziening in de behoefte in ons land aan oppervlakedelfstoffen of vervangende materialen daarvoor, voor met name de bouw. Ook wordt ingegaan op de ruimtelijke mogelijkheden in ons land en het Nederlands deel van de Noordzee voor winning van oppervlakedelfstoffen.

Deze PKB heeft betrekking op de periode tot het jaar 2025. Het geformuleerde beleid heeft zowel betrekking op de korte termijn, de middellange termijn (de komende 10 à 15 jaar) als op de lange termijn.

Ik zou het op prijs stellen om uw bevindingen met betrekking tot dit beleidsvoornemen te mogen ontvangen voor 1 november 2001.

Ter informatie omtrent de inspraakprocedure is bijgevoegd een afschrift van de advertentie zoals deze op 13 juli 2001 in de Staatscourant is verschenen.

Deel 1 van het SOD II wordt u separaat toegezonden.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT,

Drs. J.M. de Vries.

Overlegorgaan Oppervlaktedelfstoffen (OOD)

Deelnemende organisaties, hun vertegenwoordigers (vert.) en plaatsvervangers (plv.), en overige betrokken ministeries. (overzicht bijgewerkt t/m 6 november 2000; geprint 6 december 2001)

drs. M.A.J. Knip Voorzitter
Burgemeester gemeente Almelo
p/a Gemeentehuis Almelo
Stadhuisplein 1
7607 EK Almelo

Nog te benoemen plv. Voorzitter

Deelnemers

MINISTERIE VAN VERKEER EN WATERSTAAT

ir. B. de Jong
p/a Rijkswaterstaat;
Hoofdkantoor van de Waterstaat
Postbus 20906
2500 EX Den Haag

VERENIGING VAN NEDERLANDSE GEMEENTEN

mr. H.J.S. Janssen
p/a Gemeente Stein
Raadhuisplein 1
6171 JB Stein

Drs. M. Geltink (plv)
Nassaulaan 9-15
2500 GK Den Haag

INTERPROVINCIAAL OVERLEG (IPO)

ir. F.P. van Schagen
p/a Provincie Noord-Brabant,
afdeling Bodem en Afvalstoffen
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

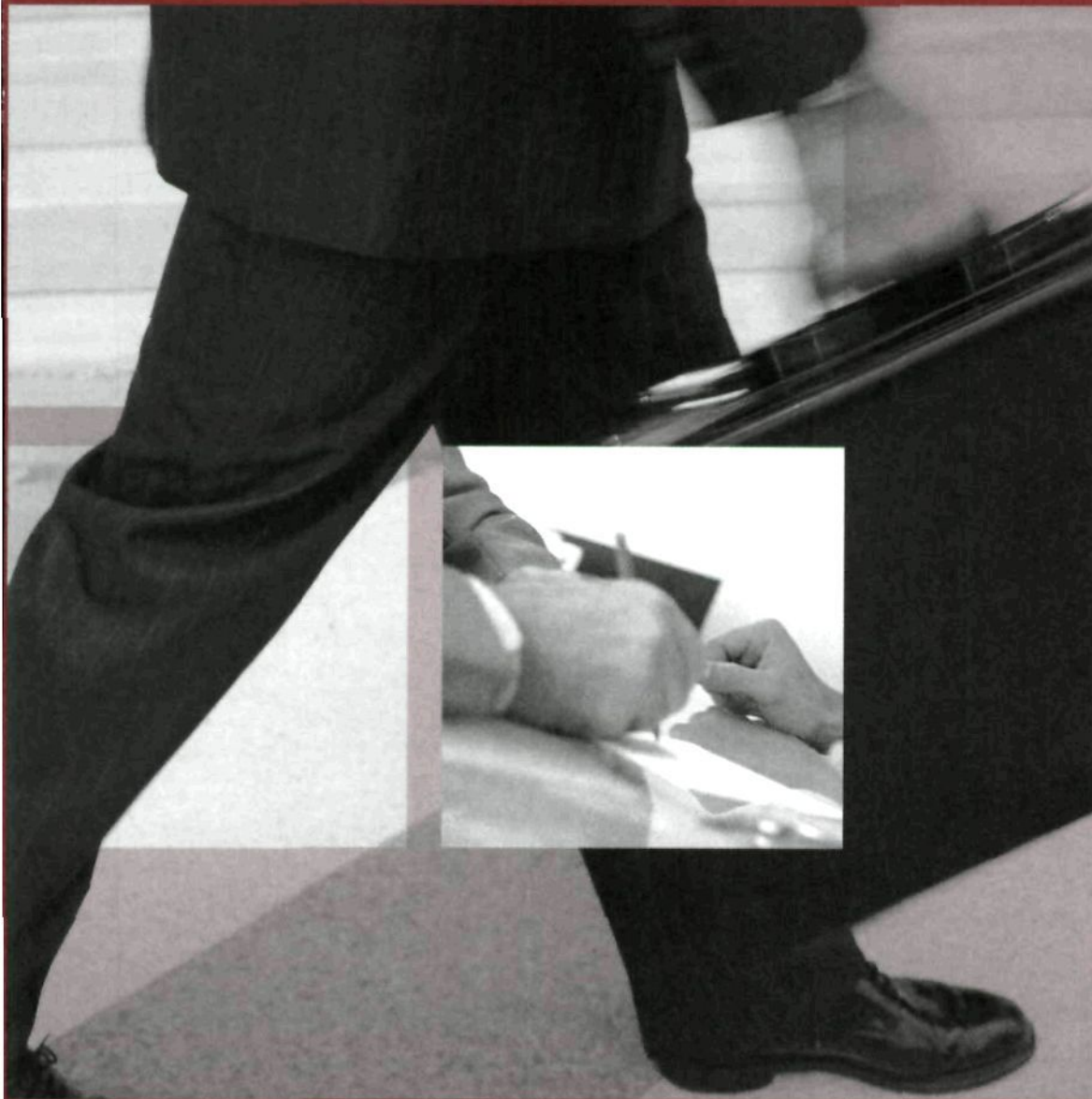
VERENIGDE INFRASTRUCTUUR AANNEMERS NEDERLAND (VIANED)

Dhr. P.J. Nijland
Postbus 474
2800 AL Gouda

VERENIGING VAN ONDERNEMINGEN VAN BETONMORTELFABRIKANTEN IN
NEDERLAND (VOBN)

BOND VAN FABRIKANTEN VAN BETON-PRODUKTEN IN NEDERLAND (BFBN)
ing. N.J.E. Vonk
G.A. van Nieuwpoort (plv)
p/a Postbus 120
2800 AC Gouda

Bestuurlijk overleg

Agendapunten bestuurlijk overleg rijk/IPO over deel 1 van het Tweede Structuurschema Oppervlakte delfstoffen (SOD II) op 22 november 2001

Plaats/tijd: Plesmanweg 1-6 Den Haag, aanvang 15.45 uur

1 V&W/IPO ONDERZOEKSPLAN

Het gaat hierbij om gezamenlijk V&W/IPO onderzoek duurzame bouwgrondstoffen-voorziening voor een periode van 4 jaar. Een gezamenlijk V&W/IPO ambtelijk voorbereid onderzoeksplan, inclusief concept overeenkomst V&W/IPO voor een eenvoudige administratief/organisatorische aanpak (gebaseerd op 50/50 inbreng V&W/IPO, ook financieel) is gereed. V&W heeft f 1 mln/jr. ter beschikking.

Doel is de IPO bijdrage te bespreken.

2 BEHOEFTE PROGNOSES

Voorstel van V&W om gezamenlijk (V&W en IPO) te accepteren behoefteprognoses als die geaccordeerd zijn door een derde (deskundig bedrijf)

3 TAAKSTELLINGEN BETON- EN METSELZAND

Bespreken antwoord IPO op vraag V&W om aan te geven hoe de 143 miljoen ton beton- en metselzand uit landlocaties (voor periode 1999 t/m 2008 en voor periode 2009 t/m 2018) wordt verdeeld tussen de provincies.

4 ONAFHANKELIJKE ADVIESCOMMISSIE TAAKSTELLINGEN & FLANKEREND BELEID BETON- EN METSELZAND

Doel is formele bekrachtiging instellen Commissie, benoemen leden, vaststellen taak, kostenverdeling. Over de voorzitter, namens V&W en IPO, wordt nog nagedacht.

Als lid namens V&W dhr. Blom, oud dg RWS

Het IPO beraadt zich nog op een lid namens het IPO

Taak commissie

- Jaarlijks adviseren over de invulling van de taakstellingen beton- en metselzand en de ontwikkeling van het flankerend beleid, op basis van rapportages van V&W en provincies
- adviseren over de door de provincies voorgestelde verdeling van de totale provinciale taakstelling van 143 mln ton voor de periode 1999 t/m 2008.
Kostenverdeling V&W/IPO: 50/50

5 FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Bespreken verzoek IPO zo spoedig mogelijk invoeren hiervan

6 KOPPELEN DOELSTELLING BETON- EN METSELZANDZANDWINNING AAN DOELSTELLING HOOGWATERBESTRIJDINGSPLANNEN RUIMTE VOOR DE RIVIER

Bespreken of en hoe dan deze koppeling gelegd kan worden zonder de hoogwaterbestrijdingsplannen te belemmeren.

7 NOTA ALTERNATIEVE BOUWGRONDSTOFFEN

Doel: de afspraak maken dat iedere provincie een nota alternatieve bouwgrondstoffen opstelt, uiterlijk in 2003 (zie pag. 37 deel 1 SOD II)

8 VISIE ONTWIKKELEN OP STRATEGISCHE VOORRADEN OPPERVLAKTEDELSTOFFEN

Doel: de afspraak maken dat de provincies in streekplannen een visie ontwikkelen op strategische voorraden oppervlakte-delfstoffen en hier in ruimtelijke zin een afwegingsgebod aan koppelen. (pag. 40 deel 1 SOD II)

9 TAAKSTELLINGEN GRIND

- a bespreken vraag aan Limburg om, als overgangslocatie tussen Grensmaas en Stevol, een grindwinlocatie voor de landelijke voorziening vast te stellen, zodat geen gat valt tussen Stevol en Grensmaaswinning. Een en ander conform de bestuursovereenkomst grindwinning V&W/Limburg 1990, waarin is vastgelegd dat er, voor een geleidelijke afbouw, nog 35 miljoen ton grind winbaar wordt gemaakt voor de landelijke voorziening en dat winning nodig voor Limburg zelf doorgaat.
- b bespreken omvang taakstelling regionale grindwinning (deel 1 SOD II: 12 miljoen ton, periode 1999-2008 en 14 miljoen ton periode 2009-2018. Limburg: 6,5 miljoen ton in beide perioden.

10 TAAKSTELLING ZILVERZAND

Bespreken mededeling provincie Limburg dat niet wordt ingestemd met de in deel 1 SOD II voorgestelde taakstelling zilverzand

Verslag van het bestuurlijk overleg V&W/IPO van 22 november 2001 betreffende deel 1 van het tweede Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen (SOD)

Deelnemers V&W staatssecretaris mw. J.M. de Vries, dhr. B. de Jong, hoofd afdeling Bouwgrondstoffen V&W/hoofdkantoor van de Waterstaat, dhr. G.Th. Langerak (V&W/hoofdkantoor van de Waterstaat (notulist)), dhr. Tj. van Bekkum, V&W. Als vertegenwoordiger namens VROM is aanwezig dhr. A. Littel, afdeling Landelijke gebieden van de RPD

Deelnemers IPO dhr. S.B. Swierstra (GS Drenthe), dhr. J.C. Boxem (GS Gelderland), dhr. L.H.J. Verheijen (GS Brabant), mw. L.M. Huizer (GS Zuid-Holland), dhrn. M.A. van der Gaag en H. de Jong (IPO secretariaat), dhr. P. van Schagen (hoofd afdeling Bodem en Afvalstoffen, Brabant) en dhr. G. Laeijendekker (afdeling Landinrichting, Gelderland).

0 Opening

Mw. De Vries opent het overleg en heet een ieder welkom. Dit is het formele bestuurlijk overleg V&W/IPO betreffende deel 1 van het structuurschema Oppervlaktedelfstoffen (SOD). Zij deelt mee dat de heer Vestjens verhinderd is en dat derhalve agendapunten 9 en 10 afgevoerd kunnen worden, aangezien dit Limburgse zaken betreft. Er ligt een brief van de heer Vestjens voor en zij zal over deze punten met Limburg apart overleg voeren. Het verslag hiervan zal bijgevoegd worden bij het formele verslag dat van dit overleg gemaakt zal worden. Vanuit het IPO wordt aangegeven dat men hiermee akkoord gaat, maar dat men geen verantwoordelijkheid kan dragen voor datgene wat niet in het IPO kader wordt afgesproken.

1 V&W/IPO Onderzoeksplan

Mw. De Vries noemt het onderzoeksplan een goed initiatief, dat door beide partijen op fifty-fifty basis gefinancierd zou moeten worden en waarover op gelijkwaardige basis overlegd en beslist zal worden. Dhr. Swierstra geeft aan dat het onderzoek dat op dit terrein loopt binnen de provincies ingebracht zou moeten worden in het onderzoeksprogramma. Dit wordt betrokken in het financieringsvoorstel van de provincies. Dhr. Swierstra is van mening dat in verband met de betrokkenheid van de andere departementen *deze financieel kunnen bijdragen*. Dhr. De Jong geeft aan dat VROM mogelijk voor houtonderzoek wil bijdragen maar niet voor secundaire grondstoffen. Afgesproken wordt dat met het onderzoeksplan m.i.v. 2002 zal worden begonnen. Het onderzoek dient bestuurlijk relevant te zijn. Mw. De Vries geeft aan dat V&W de provinciale inzet in de komende vier jaar zal 'matchen' tot een bedrag van maximaal 1 miljoen gulden (€453.780) per jaar. De opzet van de onderzoekprogrammering wordt op het eerstkomend bestuurlijk overleg V&W/IPO over bouwgrondstoffenvoorziening op de agenda geplaatst. Dit laat onverlet de start van het gezamenlijke onderzoeksplan.

2 Behoefteprognoses

Dhr. Verheijen zegt dat in de afgelopen jaren altijd is gekozen voor het laagste scenario en de praktijk heeft de juistheid hiervan bevestigd. De heer De Jong bevestigt dit en zegt dat het verschil tussen het nu in deel 1 SOD₂ gehanteerde middenscenario en het laagste scenario minimaal is. Dhr. Littel merkt op dat het CPB zeer gangbare modellen hanteert. Dhr. De Jong verklaart desgevraagd dat het EIB als deskundig bedrijf kan worden aange-merkt. Beide partijen stemmen er mee in prognoses geaccordeerd door het EIB of het NEI te accepteren.

3 Taakstellingen beton- en metselzand

Mw. De Vries zegt met de brief van IPO d.d. 13 november 2001 geen taakstelling per provincie te hebben ontvangen maar per landsdeel. Daarnaast is voor haar 134 miljoen ton als totale provinciale taakstelling i.p.v. 143 miljoen ton een nieuw getal. Zij maakt zich zorgen over de tijdige voorziening en dringt aan op spoedige voorbereiding van nieuwe locaties.

Dhr. Swierstra bevestigt de taakstelling per landsdeel maar wijst tevens op gegevens over de taakstelling van de individuele provincies in de IPO-brief. De gezamenlijke provincies zullen in zijn totaliteit zorgen voor voldoende beton- en metselzand. Hierbij zullen zij gezamenlijk de taakstelling van 134 miljoen ton realiseren. Als het nodig is zullen zij voor elkaar inspringen. Dit zullen zij door middel van een convenant regelen. De interprovinciale werkgroep monitoring gaat dit volgen. Hierover zal ook gerapporteerd worden aan V&W. Mw. De Vries vindt inspringen prima, maar wil graag weten bij welke bestuurder ze voor welk deel van de taakstelling terecht kan, omdat zij van oordeel is dat de bestuurlijke verantwoordelijkheid erg vaag wordt indien de taakstelling per landsdeel wordt aangegeven. Achterstallige provincies kunnen zich hierachter verschuilen.

Dhr. Swierstra zegt deze gedachte te begrijpen maar acht de kans klein dat de provincies dit zouden doen. Het Rijk maakt namelijk tegenwoordig vaak afspraken met landsdelen. Hij wijst nogmaals op de bijlage bij de IPO-brief, waarin een taakstelling per provincie wordt gegeven, waaruit blijkt welke provincie voor welk taakstellingsdeel kan worden aangesproken. Verder gaat hij uit van een taakstelling van 134 miljoen ton, indien het met medewerking van de kustprovincies lukt 9 miljoen ton uit zee te halen in de periode t/m 2008. Deze afspraak is conform de bestuurlijke uitgangspunten uit 1997 en is volgens hem herbevestigd in het bestuurlijk overleg op 22 januari 2001.

Volgens de beleving van mw. De Vries druist dit in tegen de eerder gemaakte afspraken. Bovendien is bij onderzoek naar voorkomens van beton- en metselzand in de Noordzee tot nu toe niet gebleken dat 9 miljoen ton reëel is, een dergelijke aannahme acht zij voorbarig en niet zeker. Daarom heeft zij hier problemen mee.

Mw. Huizer wil wel vasthouden aan de eerdere afspraak, inhoudende dat, indien zou blijken dat 9 miljoen ton uit de Noordzee kan komen, de taakstelling van de randstad provincies (ZH+NH+Fl) met dit getal kan worden verminderd. Dhr. De Jong wijst erop dat deze afspraak uit 1997 stamt. Tijdens het overleg V&W/IPO over het concept voor deel 1 van het SOD 2 is volgens hem steeds gezegd: de provincies staan voor 143 miljoen ton.

Volgens dhr. Swierstra luidt de bestuurlijke afspraak uit 1997 dat indien de winning uit de Noordzee reëel blijkt te zijn, deze overgenomen zal worden door V&W/RWS en in mindering gebracht zal worden op de taakstelling van de drie randstad provincies. Indien dit zo is, klopt zijn interpretatie. Er blijkt nu al 0.2 miljoen ton beton- en metselzand per jaar uit de Nederlandse kustwateren ten noorden van de waddeneilanden gewonnen te worden, hetgeen een aanduiding is voor potentiële grotere winningen. Volgens de heer De Jong is deze winning reeds onderdeel van de invulling van de 15 miljoen ton rijkstaakstelling. In de bestuurlijke afspraken in 2001 is, zo stelt dhr. Swierstra, het IPO steeds expliciet en impliciet uitgegaan van de in 1997 bestuurlijk overeengekomen kaders.

Mw. De Vries zegt dat zij niet betrokken was bij de door dhr. Swierstra gemelde afspraken in 1997. Echter in 2000/2001 heeft het IPO zich in haar beleving meerdere malen garant gesteld voor 143 miljoen ton. Mw. De Vries constateert dat tussen partijen een verschil van mening bestaat en besluit dit punt te parkeren.

Desgevraagd zegt dhr. Swierstra nogmaals dat de taakstellingen als vermeld in de bijlage bij de IPO-brief van 13 november 2001 kunnen worden beschouwd als taakstellingen die per provincie zijn overeengekomen. De provincies zullen zich gezamenlijk inspannen de 143 miljoen ton uit landlocaties waar te maken onder voorbehoud dat geen extra winning van beton- en metselzand uit de Noordzee tot stand komt. In dit laatste geval geldt de afspraak uit 1997, die in januari 2001 nogmaals besproken werd.

4 Onafhankelijke Adviescommissie taakstellingen & flankerend beleid beton- en metselzand

Mw. De Vries deelt mee dat de beoogde voorzitter niet beschikbaar is. Dhr. G. Blom heeft toegestemd als lid namens V&W op te treden.

Dhr. Swierstra meldt dat dhr. M.A. van Weel, oud-directeur van de provincie Brabant, zich als lid beschikbaar zou kunnen stellen namens het IPO.

Op voorstel van V&W stemt het IPO er mee in dat dhr. Tommel, oud-staatssecretaris, namens V&W en het IPO wordt gevraagd als voorzitter.

5 Financiële instrumenten

Mw. De Vries schetst in het kort de 3 instrumenten als vermeld in deel 1 SOD 2: a) belasting op oppervlakedelfstoffen (BOD), b) opschorten van het innen van de domeinvergoeding voor zand uit Noordzee/IJsselmeer/Markermeer in afwachting van het invoeren van de BOD en c) voorstel vanuit het bouwbedrijfsleven voor instelling stimuleringsfonds duurzame bouwgrondstoffenvoorziening. Voorwaarde bedrijfsleven: BOD van tafel. Zij gaat ervan uit dat de BOD in het komende regeerakkoord aan de orde zal komen en geeft aan dat andere bewindslieden primair verantwoordelijk zijn voor a) en b). Verder deelt zij mee dat in deel 1 SOD 2 is vermeld dat het kabinet in het kader van deel 3 SOD 2 over deze drie instrumenten zal besluiten.

Dhr. Swierstra is van mening dat helderheid op dit vlak goed is. Hij vraagt of we nu bestuurlijk kunnen regelen dat het punt meegenomen wordt. Hij vindt de financiële druk heel belangrijk. Mw. De Vries zegt toe dat het bij de eventuele overdracht van haar taak aan de orde gesteld zal worden.

6 Koppelen doelstelling beton- en metselzandwinning aan doelstelling hoogwater-bestrijdingsplannen Ruimte voor de Rivier

Mw. De Vries is van mening dat we de delfstoffenwinning en de veiligheid niet te veel met elkaar moeten verstrikken en de doelstellingen helder moeten houden. Hierbij is er ten aanzien van de zandwinning in het kader van Ruimte voor de Rivier een gezamenlijke verantwoordelijkheid bij het Rijk en de provincies. Zij stelt dat veiligheid erg belangrijk is en niet te zeer belemmerd mag worden door beton- en metselzandwinning. Dhr. Boxem meldt dat de provincies ervaring opdoen met pilots. Daarbij loopt men tegen de Vogel- en Habitatrichtlijn op. Het verzoek is dit bij LNV aan te kaarten. Mw. De Vries heeft hiervoor aandacht maar geeft aan dat de richtlijn behoorlijk ingewikkeld is.

Dhr. Littel merkt op dat hierbij niet te veel naar LNV dient te worden gekeken. Elk bevoegd gezag is verantwoordelijk voor naleving van de richtlijn. Veiligheid is een dwingende reden van openbaar belang om van de richtlijn af te wijken.

Dhr. Verheijen voorziet dat er pas volgend jaar voldoende beleid zal zijn ten aanzien van omputten. Er is nog veel onzekerheid omtrent de beleidsregels van actief bodembeheer.

Dhr. Boxem is van mening dat hier oplossingen voor moeten komen.

Dhr. Verheijen merkt voorts op dat koppeling van zandwinning voor kustsuppletie met beton- en metselzandwinning eerder is besproken. Hij heeft begrepen uit de MER Maasvlakte II dat op een koppeling ophoogzandwinning voor de 2e Maasvlakte met beton- en metselzandwinning aangekoerst zal worden. Dhr. De Jong licht toe dat een dergelijke koppeling vermeld staat als verplicht te onderzoeken in de PKB Maasvlakte II en dat het onderzoek naar een koppeling met kustsuppletie loopt.

7 Nota alternatieve bouwgrondstoffen

Mw. De Vries benadrukt het publicitair belang van de afspraak dat iedere provincie een dergelijke nota opstelt en vraagt of 2003 haalbaar is. Dhr. Verheijen zegt dat dit een punt is voor het onderzoekprogramma en dat rijksvisie nodig is. Dhr. De Jong bevestigt dat er rijksvisie is, verder geeft hij aan dat enkele provincies al een nota gereed hebben.

Afgesproken wordt dat iedere provincie uiterlijk in 2003 een nota alternatieve bouwgrondstoffen opgesteld zal hebben.

8 Visie ontwikkelen op strategische voorraden oppervlakedelfstoffen

Volgens dhr. De Jong gaat het erom de locaties met strategische voorraden (dat wil zeggen uit geologische gegevens blijkt dat in een gebied waardevolle oppervlakedelfstoffen in de ondergrond aanwezig zijn) niet al te gemakkelijk een bestemming te geven zodat de voorraden niet meer weggehaald kunnen worden. Hij wijst er op, dat op streekplanniveau de gegevens kunnen worden afgeleid uit de kaarten behorend bij SOD 2, deel 1. De afweging, een nieuwe functie/bestemming te geven aan het gebied en daarmee op termijn nog kunnen winnen van de aanwezige oppervlakedelfstoffen praktisch onmogelijk *maken dan wel het gebied te vrijwaren van die functie/bestemming zou in streekplankader moeten geschieden*. Het gaat om het herbevestigen van een dergelijke afspraak die ook in het kader van het bestuurlijk overleg over deel 1 van het SOD 1 werd gemaakt. Dhr. Verheijen is van mening dat in het Overlegorgaan Oppervlakedelfstoffen over dit punt verder gesproken moet worden.

De vergadering neemt over dit punt geen besluit.

Mw. De Vries dankt de aanwezigen en sluit de vergadering.

Verslag van het vervolg van het bestuurlijk overleg V&W/IPO op 5 december 2001 betreffende deel 1 van het tweede Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen (SOD), agendapunten 9 en 10

Deelnemers V&W staatssecretaris mw. J.M. de Vries; dhr. L.H. Keijts, directeur- generaal Water; dhr. B. de Jong, hoofd afdeling Bouwgrondstoffen

Deelnemers Limburg gedeputeerde dhr. M. Vestjens, dhr. M. v/d Sande en mw. H. Brunenberg (afdeling Milieu- en Waterbeleid)

0 Opening

Mw. De Vries geeft aan dat dit het vervolg is van het Bestuurlijk Overleg van V&W met het IPO over deel 1 SOD 2 ten aanzien van de specifiek Limburgse agendapunten. Dit omdat Limburg als lid van de IPO-delegatie niet vertegenwoordigd was toen op 22/11/01 bestuurlijk overleg gevoerd werd met het IPO. Dhr. Vestjens meldt dat hij daar helaas niet bij aanwezig kon zijn in verband met verplichtingen in het kader van het Grensmaasproject

1 Agendapunt 9: Grind voor de landelijke voorziening

Ten aanzien van de nationale taakstelling voor grind zijn mw. De Vries en dhr. Vestjens het met elkaar eens dat deze 35 miljoen ton grind bedraagt, conform de bestuursovereenkomst uit 1990.

Dhr. Vestjens zegt dat het moeilijk is het Grensmaasproject voor elkaar te krijgen. Daarom vindt hij het niet bespreekbaar een overganglocatie te creëren waaruit grind gewonnen kan worden voor de landelijke voorziening in de periode tussen het uitgeput zijn van het Stevolproject en de start van grindwinning in het kader van het Grensmaasproject. Dit zou (de besluitvorming over) het Grensmaasproject sterk belemmeren. Dhr. De Jong meldt dat de V&W gedachte is, uitgaande van positieve besluitvorming over het Grensmaasproject incl. een positief resultaat van het overleg met de grindwinners, dat daar binnen bekeken wordt welk deelproject met voorrang in uitvoering kan komen. Mw. De Vries en dhr. Vestjens constateren dat zowel V&W, als Limburg, als de grindwinners belang hebben bij een spoedige uitvoering van het Grensmaasproject. Afsproken wordt, uitgaande van positieve besluitvorming over het project inclusief het overleg met de grindwinners, zonodig te bezien of een deelproject met voorrang aanbaggerbaar kan worden gemaakt, zodat dan zo spoedig mogelijk daadwerkelijk kan worden gestart met grindwinning. Tevens wordt afsproken dat de provincie de planning van de productie in het Stevolproject (nogmaals) doorgeeft aan V&W.

2 Agendapunt 10: Zilverzand (mioceenzand)

Dhr. Vestjens meldt dat een project in Zuid-Limburg waarbij een stortplaats wordt gesaneerd, een deel van het oorspronkelijk gestorte afval wordt hergebruikt, zilverzand wordt gewonnen wat onder het huidige stort aanwezig is en het niet herbruikbare residu opnieuw op hetzelfde terrein wordt gestort, geen doorgang kan vinden. Dit omdat het geheel economisch moeilijk uitvoerbaar is. Als geen stortbelasting zou behoeven te worden betaald zou het beter economisch uitvoerbaar zijn. Afsproken wordt dat door Limburg een en ander goed op een rij zal worden gezet waarna samen met V&W ambtelijk overlegd zal worden met VROM en Financiën over de mogelijkheid in dit geval vrijstelling van de stortbelasting te verkrijgen.

Omtrent de taakstelling voor zilverzand wordt geconstateerd dat er voor de periode tot ca. 2015 voldoende vergunde c.q. qua vergunning in voorbereiding zijnde voorraad is. Op voorstel van mw. De Vries wordt over de taakstelling zilverzand het volgende afsproken. De taakstelling van 19 miljoen ton als vermeld in deel 1 SOD 2 wordt gehandhaafd als rijkvisie. Er wordt aan toegevoegd dat er tot 2015 voldoende zilverzand kan worden gewonnen conform het Limburgse provinciale beleid. Verder zal Limburg onderzoek doen naar de effecten van verdergaande zilverzandwinning in de periode 2015 – 2030. In het kader van het SOD 3 (dit zal de periode 2005-2030 beslaan) zal dit punt

verder worden besproken. Op voorstel van dhr. Keijts wordt afgesproken ambtelijk de hieromtrent in deel 3 SOD 2 op te nemen tekst af te stemmen.

3 Agendapunt 9: Grind voor de regionale voorziening

Dhr. De Jong geeft aan dat in de rijksvisie voortvloeiend uit de bestuursovereenkomst uit 1990 de provincie Limburg naast de geleidelijke afbouw van de grindwinning voor de nationale behoefte (nog 35 miljoen ton uit nieuwe wingebieden na het Stevolproject) dient te blijven voorzien in de eigen regionale behoefte en dat dus de Limburgse regionale taakstelling gelijk dient te zijn aan het (geprognosticeerde) verbruik aan grind in Limburg, exclusief inzet grind-vervangende secundaire grondstoffen. Een relatief qua grindvoorkomens rijke provincie als Limburg kan naar de mening van V&W in de eigen behoefte voorzien. Deze prognose is 12 miljoen ton voor de periode 1999 t/m 2008 en 14 miljoen ton voor de periode 2009 – 2018.

Door de provincie Limburg wordt aangegeven dat de afspraak uit 1990 impliciet aangeeft dat grindwinning ten behoeve van de regionale behoefte gecontinueerd zal worden. De afspraak uit 1990 doet geen uitspraak over de wijze waarop in de Limburgse behoefte voorzien moet worden. Limburg voorziet in de eigen behoefte door enerzijds beperkte grindwinning en anderzijds door vervanging en import van grind. Met een beperkte winning van grind door regionale ontgronders (6 á 7 miljoen ton per 10 jaar) kan blijvend voorzien worden in de regionale behoefte.

Geconstateerd wordt dat er verschil van inzicht bestaat tussen V&W en de provincie Limburg over de wijze waarop Limburg in haar regionale behoefte aan grind voorziet. Afgesproken wordt dat de Limburgse visie nogmaals schriftelijk zal worden vastgelegd en toegezonden aan V&W.

Mw. De Vries geeft aan op dit punt in deel 3 SOD 2 hetzelfde te zullen opnemen als in deel 1 met daarbij vermeld de visie van Limburg.

Internationaal overleg

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT WAARMEE HET OMRINGENDE BUITENLAND OP DE HOOGTE WORDT GESTELD VAN HET VOORGENOMEN BELEID MET BETREKKING TOT DE OPPERVLAKTEDELSTOFFEN VOORZIENING

Een praktisch gelijklopende brief is gezonden naar:

- **Dr. Susanne Knorre**, minister für Wirtschaft, Technologie und Verkehr, Niedersachsen, Hannover
 - **Kurt Bodewig**, Bundesminister für Verkehr, Bau und Wohnungswesen, Berlin
 - **Georg Wilhelm Adamowitsch**, Chef der Staatskanzlei, Nordrhein Westfalen, Düsseldorf
 - **Charles Pique**, minister van Economie en Wetenschappelijk onderzoek van België, Brussel
 - **Michel Foret**, ministre de l'Aménagement du Territoire, de l'Urbanisme et de l'Environnement, Wallonie, Namur
 - **Charles Falconer**, minister for Housing, Planning and Regeneration, Engeland, Londen
-

Aan
de heer Dirk Mechelen,
Vlaams minister van Economie,
Ruimtelijke Ordening en Media
Koning Albert II laan 19
1210 BRUSSEL
België

Contactpersoon	Doorkiesnummer
Datum	Bijlage(n)
16 november 2001	
Ons kenmerk	Uw kenmerk
HKW/AKO 2001/8516	
Onderwerp	
Beton- en metselzandvoorziening	

Geachte heer Mechelen,

Binnen de Nederlandse overheid ben ik onder andere verantwoordelijk voor het landelijk beleid voor de bouwgrondstoffenvoorziening. Dit betreft niet alleen zand, grind, klei, etc. maar ook de vervanging door secundaire en vernieuwbare grondstoffen.

Het Nederlandse bouwgrondstoffenbeleid

Wonen, werken en verkeer brengen met zich mee dat woningen, andere gebouwen, (spoor)wegen en dijken moeten worden gebouwd en onderhouden. Het is daarvoor noodzakelijk dat voldoende grondstoffen zoals zand, grind en klei of vervangende grondstoffen beschikbaar zijn. De ruimtelijke mogelijkheden, met name voor grote ontgroningen, zijn vaak beperkt. De toenemende spanning tussen de behoefte aan bouwgrondstoffen en de mogelijkheden om daarin door middel van winning van oppervlakedelfstoffen in ons land in belangrijke mate te voorzien, heeft geleid tot het ontwikkelen van rijksbeleid.

Dit rijksbeleid heeft tot doel, om op een maatschappelijke verantwoorde wijze te voorzien in de behoefte van particulieren, bedrijven en overheid aan bouwgrondstoffen.

Toegesplits op beton- en metselzand wordt dit met name gedaan door:

- te bevorderen dat op een verantwoorde manier zo veel mogelijk secundaire grondstoffen worden ingezet
- Te bevorderen dat er meer vernieuwbare grondstoffen worden ingezet, zoals hout
- en te zorgen voor het tijdig winbaar zijn van een voldoende aandeel oppervlaktedelfstoffen uit de Nederlandse bodem in de totale bouwgrondstoffenvoorziening, waarbij de winmogelijkheden uit de grote wateren (het Nederlandse deel van het Continentaal Plat van de Noordzee en IJsselmeer/Markermeer) beleidsmatig prioriteit hebben.

Inzet secundaire grondstoffen

De inzet van afvalstoffen en industriële reststoffen als bouwgrondstoffen bedraagt in Nederland 90 à 100%. Het overgrote deel van de secundaire grondstoffen vervangt echter ophoogzand; vervanging van beton- en metselzand is nog gering. Via onderzoek wordt gepoogd het aandeel vervanging van beton- en metselzand te vergroten.

De enige omvangrijke afvalstroom, die nog niet optimaal benut wordt, is baggerspecie. Met betrekking tot baggerspecie wordt momenteel via een belasting op milieugrondslag en een stimuleringsregeling voor verwerking getracht het hergebruik een impuls te geven.

Inzet vernieuwbare grondstoffen

Hierbij wordt met name gestreefd naar gebruik van hout en schelpen. Binnenkort zal er in samenwerking tussen overheden en bedrijfsleven een implementatieplan 'Meer hout in de bouw' opgezet worden.

Meer winning uit grote wateren

Het Nederlands beleid is er al enige jaren op gericht om de winning van beton- en metselzand uit landlocaties terug te dringen en winning in enkele grote wateren (IJsselmeer/Markermeer, Nederlands deel van de Noordzee) te bevorderen. Al enige jaren vindt er intensief geologisch onderzoek plaats op de Noordzee, specifiek gericht op het zoeken naar beton- en metselzand. Daarnaast is een proefwinning in het Markermeer met gebruikmaking van onderzuigtechnieken in voorbereiding. Ondanks al deze inspanningen is het doel, minder uit landlocaties en meer uit grote wateren, nog niet bereikt.

Schaarste als drukmiddel voor alternatieven

Met de bedoeling om de druk op te voeren op winningen in grote wateren en eveneens het gebruik van secundaire en vernieuwbare grondstoffen te stimuleren, heeft het Nederlandse kabinet besloten, zij het node, om minder winning van beton- en metselzand toe te staan in landlocaties dan nodig zou zijn volgens de landelijke prognoses voor de behoefte aan beton- en metselzand.

Monitoring

De ontwikkeling van alternatieven en het voorbereiden van nieuwe winningen zal intensief gemonitord worden. Er wordt een onafhankelijk commissie ingesteld, die als doel heeft om op basis van deze monitoringsinformatie zonodig een zwaarwegend advies te geven aan de betrokken partijen (rijk, provincies) teneinde problemen ten aanzien van de beton- metselzandvoorziening te voorkomen cq. op te lossen.

Mogelijke gevolgen voor import/export

Vanuit Nederland wordt beton- en metselzand geëxporteerd naar België.

Bovengenoemde ontwikkelingen kunnen mogelijk effect hebben op de omvang van deze export.

Het Nederlandse kabinet is van mening dat u geïnformeerd dient te worden over deze ontwikkelingen. Indien nodig ben ik gaarne bereid tot overleg over dit onderwerp.

Mocht u meer informatie willen hebben van ambtelijke zijde, dan verzoek ik u contact op te nemen met de heer B. de Jong, hoofd van de afdeling Bouwgrondstoffen van mijn ministerie (tel. +31 (0)70 351 93 66)

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT

drs J.M. de Vries

Briefwisseling met Duitsland en Engeland

011
Klausur Nr./Baujahr
m. i. ul. W. m. s. t. a. m. m.
R. becke
7/1

Der Chef der Staatskanzlei des Landes Nordrhein-Westfalen

Postanschrift: Staatskanzlei NRW · 40190 Düsseldorf

Dienstgebäude und Lieferanschrift:
Stadttor 1, 40219 Düsseldorf

Frau
Staatssekretärin Dr. J.M. de Vries
Ministerium für Verkehr,
Wasserwirtschaft und Öffentliche Arbeiten
Postbus 20901

Telefon (0211) 837-01
Durchwahl (0211) 837-1631
Telefax (0211) 837-1150
Durchwahl (0211) 837-1577

e-mail: poststelle@stk.nrw.de

2500 EX Den Haag
Niederlande

M/S/SG:	Dienst: DGW	Datum: 27.11.2001
BSG-nr.: 639		Aktenzeichen (bei Antworten bitte angeben) IV.3-30.03.10.02 2002/36
- 4 JAN 2002		BSD. nr.:
		- 8 JAN. 2002
Behandlung:		Routing
☒ eindarf		Deponieren
☐ adwv		
☐ anschl. Bearb.		
☐ zur Konfirmierung		
Afd. DGW		

Sehr geehrte Frau Staatssekretärin,

vielen Dank für Ihren Brief vom 16. November 2001, mit dem Sie mich über Grundzüge der künftigen niederländischen Rohstoffpolitik informieren.

Selbstverständlich begrüße ich die Überlegungen, künftig vermehrt Rohstoffe im Festlandsockel zu fördern und die Verwendung von Sekundärrohstoffen zu steigern. Ich habe aber gleichwohl erhebliche Bedenken wegen des angekündigten größeren Zugriffs auf Kiese und Sande in Nordrhein-Westfalen. Wie Sie wissen, sind diese Bedenken auch in den Gesprächen der Unterkommission Süd der Niederländisch-Deutschen Raumordnungskommission und in der Trilateralen Arbeitsgruppe von unserer Seite unmissverständlich dargelegt worden. Im übrigen hat die letzte Sitzung der Arbeitsgruppe in Maastricht gezeigt, dass die bisherigen Erkenntnisse zur Lagerstättensituation und zur Bedarfsentwicklung noch nicht ausreichen, um eine gemeinsame, informell abgestimmte Planungsstrategie für eine Bedarfsdeckung zu entwickeln, die den naturräumlichen und regionalen Belastungen angemessen Rechnung trägt.

Ich habe erhebliche Zweifel, ob die unstreitig zu erwartenden Konsequenzen der niederländischen Konzeption, nämlich die absehbare Ausweitung des Kies-Importes, diesseits der Grenze – vor allem für das Gebiet des Niederrheins und die dort betroffenen Kommunen – akzeptabel sein können. Daher hätte ich mir gewünscht, dass Konsultationen zwischen Ihnen und der nordrhein-westfälischen Landesregierung stattgefunden hätten, bevor die Position der niederländischen Regierung im Zweiten Strukturschema Oberflächenmineralien (SOD II) festgeschrieben wurde. Wie Sie wissen, ist für diese planerischen Fragen nicht die Bundesregierung, sondern die nordrhein-westfälische Landesregierung zuständig.

Ich bin sicher, dass die guten nachbarschaftlichen und politischen Kontakte zwischen unseren Regierungen eine gute Voraussetzung sind, dieses Thema unter fachlichen, regionalplanerischen Gesichtspunkten und politischen Erwägungen zu erörtern. Ich wäre Ihnen dankbar, wenn dies alsbald im Jahr 2002 erfolgen könnte; dazu würde ich Sie gern in Den Haag aufsuchen. Ich schlage daher vor, dass zwischen unseren Büros kurzfristig ein Termin abgestimmt wird.

Dringlichen Gesprächsbedarf sehe ich auch deswegen, weil wir zu Beginn des Jahres 2002 in die materielle Diskussion über notwendige Änderungen des nordrhein-westfälischen Planungsrechtes eintreten, die mit der Novelle der gesetzlichen Grundlagen Ende 2002 abgeschlossen sein wird. Dabei wird auch die Frage der planerischen Sicherung von Bodenschätzen eine gewichtige Rolle spielen, da insbesondere die vom Abbau betroffenen Kommunen unter zeitlichen sowie räumlichen Gesichtspunkten eine Änderung der rechtlichen Rahmenbedingungen für unabdingbar halten.

Den Bundesminister für Verkehr, Bau- und Wohnungswesen, Herrn Bodewig, habe ich über diesen Brief informiert.

Mit freundlichen Grüßen und allen guten Wünschen für ein erfolgreiches Jahr 2002 Ihr

Georg Wilhelm Adamowitsch

Sehr geehrte Frau Kollegin,

für das Gespräch in Ihrem Haus am 12. Februar möchte ich mich noch einmal bedanken. Wenngleich nur wenig Zeit zur Verfügung stand, haben wir die für NRW wesentlichen Fragen zum SOD-II-Verfahren ansprechen können.

Damit ist zur Frage Ihrer künftigen Rohstoffpolitik der notwendige Gedankenaustausch eingeleitet. Dieser ist vor abschließenden Beschlussfassungen aus nordrhein-westfälischer Sicht unverzichtbar, weil die in Grundzügen skizzierte stufenweise Einstellung der Kiesgewinnung in den Niederlanden absehbar zu einer höheren Belastung der naturräumlichen Potentiale in NRW führen wird. Dem sind aus Gründen der Wasserwirtschaft, der Umwelt- und Regionalverträglichkeit – aber auch der räumlichen Lastenverteilung und Akzeptanz – enge Grenzen gesetzt. Bei der Frage der kommunalen Akzeptanz künftiger Kiesgewinnungen in Nordrhein-Westfalen haben wir die gleichen Fragen zu beantworten und Sorgen zu berücksichtigen, die Sie zu Ihren Überlegungen zum SOD-II-Verfahren geführt haben. Es besteht kein Zweifel, dass in einem umgekehrten Fall die niederländische Regierung dieselben Bedenken erheben würde, wie ich dieses für die Landesregierung von Nordrhein-Westfalen tue.

Ich hatte bereits darauf hingewiesen, dass aus Sicht der Landesregierung von Nordrhein-Westfalen nur ein Konzept akzeptiert und hier kommuniziert werden kann, das den landes- und regionalpolitischen Erfordernissen Nordrhein-Westfalens, insbesondere des Niederrheins, angemessen Rechnung trägt. Ich will mich bei Ihnen dafür bedanken, dass Sie für diese Auffassung Verständnis zeigen.

Für die politische Diskussion in Nordrhein-Westfalen ist Ihre Äußerung zum Stand des SOD-II-Verfahrens wichtig wonach

- die skizzierten Grundzüge der künftigen Rohstoffpolitik Ihre Landes noch nicht abgeschlossen sind und
- der Zeitplan des laufenden SOD-II-Verfahrens verlängert werden kann, um die Ergebnisse der – wie Sie freundlicherweise formulierten – 'Gespräche in und mit Nordrhein-Westfalen' zu berücksichtigen,

In diesem Sinne schiene es mir nach derzeitiger Einschätzung sehr hilfreich, wenn

- die abstrakten Ziele zur verstärkten Nutzung von Recyclingmaterial, zur Ausweitung der Kiesförderung im litoralen/marinen Bereich und zur Verwendung nachwachsender Rohstoffe zeitlich und mengenmäßig konkretisiert würden (verbindliche Quoten) und
- insgesamt Maßnahmen ergriffen würden, die den Kies-Import aus NRW verlässlich im vertraglichen Rahmen halten.

Daher sollten wir die bestehende trilaterale Arbeitsgruppe beauftragen, die notwendigen *Daten- und Beurteilungsgrundlage zu schaffen und Vorschläge zu erarbeiten, die einen* abgestimmten Rahmen setzen für die jeweiligen Rohstoffsicherungsstrategien im belgischen Vlaanderen, in den Niederlanden und in Nordrhein-Westfalen. Im Hinblick auf die noch nicht abgeschlossenen Arbeiten am Rohstoff-Monitoring der Bezirksregierung Düsseldorf und wegen des für Herbst 2002 vorgesehenen Gesprächsforums 'Rohstoffsicherung' meines Hauses schiene es mir wünschenswert und realistisch, wenn die trilaterale Arbeitsgruppe im 1. Halbjahr 2003 ein Ergebnis vorlegen würde. Gern wiederhole ich meine Einladung an Sie, Frau Kollegin, gemeinsam interessierende Fragen von grenzüberschreitender Bedeutung ausführlich zu diskutieren, und ich würde mich freuen, Sie dazu hier in der Staatskanzlei in Düsseldorf bei Gelegenheit begrüßen zu können. Dabei sollten wir auch überlegen, wie der Arbeit der Deutsch-Niederländischen Raumordnungskommission ein stärkeres Gewicht beigemessen werden könnte.

Eine Kopie dieses Schreibens habe ich auch Frau Ministerin Dr. Knorre, Hannover, und dem Chef der Staatskanzlei des Landes Niedersachsen, Herrn Staatssekretär Peter Jürgen Schneider, sowie Herrn Bundesminister Bodewig, Herrn Minister Dr. Pronk und dem Vorsitzenden der UK Süd der Niederländisch-Deutschen Raumordnungskommission zugesandt.

Mit freundlichen Grüßen

Ihr

Georg Wilhelm Adamowitsch

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Aan
Herr Georg Wilhelm Adamowitsch
Chef der Staatskanzlei des Landes
Nordrhein-Westfalen
40190 DÜSSELDORF
Duitsland

Ansprechpartner	Durchwahl
Datum	Anlage(n)
12 april 2002	
Unser Zeichen	Ihr Zeichen
DGW 717	IV.3-30031002
Betreff	
Kies- und Sandgewinnung	

Sehr geehrter Herr Adamowitsch,

in Beantwortung Ihres Schreibens vom 25. Februar 2002 teile ich Ihnen, auch im Namen des Ministers für Wohnungswesen, Raumordnung und Umwelt, Folgendes mit.

Genau wie Sie halte ich es für sinnvoll, die bestehende trilaterale Arbeitsgruppe zu beauftragen, Vorschläge zu erarbeiten, die einen abgestimmten Rahmen setzen für die Rohstoffsicherungsstrategien in den Niederlanden, in Flandern und in Nordrhein-Westfalen.

Der von Ihnen vorgeschlagene Zeitplan ist allerdings problematisch. Ein gewisser Aufschub für die Feststellung von Teil 3 (Kabinettsbeschluss) des SOD2 wäre möglich. Spätestens Ende 2002 muss Teil 3 aber festgestellt werden. Aus diesem Grund sollte die trilaterale Arbeitsgruppe meines Erachtens Mitte Oktober 2002 ihren Bericht vorlegen. Außerdem schlage ich vor, dass Mitte November 2002 zwischen den politisch verantwortlichen Kabinettsmitgliedern der Niederlande, Flandern und Nordrhein-Westfalens ein trilaterales Gespräch stattfindet, bevor die niederländische Regierung Ende 2002 Teil 3 des SOD2 feststellt.

Diesen Zeitplan sowie den Vorschlag zu einem trilateralen Gespräch zwischen den Kabinettsmitgliedern habe ich mit Herrn Gabriels, dem für die Rohstoffpolitik zuständigen flämischen Minister, besprochen. Herr Gabriels hat sich damit einverstanden erklärt.

Mit freundlichen Grüßen,

DIE STAATSSSEKRETÄRIN FÜR VERKEHR, WASSERWIRTSCHAFT UND ÖFFENTLICHE ARBEITEN,

drs J.M. de Vries

FROM CHARLES FALCONER
MINISTER FOR HOUSING, PLANNING AND REGENERATION

BSG-nr.:

- 7 JAN 2002

Department for Transport,
Local Government and the Regions

Eland House
Bressenden Place
London SW1E 5DU

Tel: 020 7944 3012
Fax: 020 7944 4489
E-Mail: charles.falconer@dtlr.gsi.gov.uk

Web Site: www.dtlr.gov.uk

OUR REF: CF/026064/01
Your Ref: HKW/AKO/8514

Behandeling:
 eindrapport
 advies
 ambtelijk afdoen
 ter kennisgeving

Aanbesteding voor:

OV
drs J M de Vries
State Secretary for Transport,
Public Works and Water Management
Ministry of Transport, Public Works and
Water Management
PO Box 20901
Plesmansweg, 1
2500 EX Den Haag
The Netherlands

11 DEC 2001

Dear drs de Vries

Dear drs de Vries

Thank you for your letter of 16 November drawing my attention to possible implications of aggregates supply issues in the Netherlands for exports of sand and gravel dredged from English waters. This is certainly of interest to us because of the implications for management of the supply of aggregates.

I note also the vigorous effort that you are making to use recycled aggregates and to develop alternative approaches to construction – both matters that we too are keen to make advances on in the UK.

I am sure that mutual benefits can arise from discussions on both supply and demand minimisation issues. Our officials have already had some contact on these matters and I have asked mine to discuss them further with Bart de Jong and to report back to me as necessary,

Charles Falconer

Verlag bespreking Vlaanderen/Nederland

**Verslag bespreking Vlaanderen/Nederland over
bouwgrondstoffenvoorziening (m.n. betonzand en grind)
op 25 maart 2002 in Brussel.**

Aanwezig voor Vlaanderen dhr. Gabriels, Vlaams minister van Economie, Buitenlandse Handel en Huisvesting, dhr. Hinoul, kabinetschef,
mw. Antal, raadgever Economie en Natuurlijke Rijkdommen.

Aanwezig voor Nederland mw. De Vries, staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat (V&W),

dhr. Van Dam, ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieuhygiene,

dhr. Van Heest, Verkeersattaché (V&W)

dhr. De Jong, hfd. afdeling Bouwgrondstoffen (V&W)

Mw. De Vries deelt mee dat in Nederland met name het winnen van beton – en metselzand (in Vlaanderen veelal bouwzand genoemd) onder druk staat. Het Nederlandse beleid is, conform deel 1 (Beleidsvoornemen van het kabinet) van het Tweede structuurschema oppervlaktedelfstoffen (SOD 2) gericht op alternatieven voor winning uit landlocaties. Ook zal er, althans tijdelijk, meer import nodig zijn uit Duitsland (m.n. Nordrhein Westfalen (NRW)).

NRW heeft aangegeven hier grote politieke problemen mee te hebben. Mw. De Vries heeft meegedeeld hier begrip voor te hebben en aan NRW toegezegd dat er nog tijd is voor overleg. Het is de bedoeling dat deel 3 SOD2 (het kabinetsbesluit) eind 2002 gereed komt.

Nederland exporteert beton – en metselzand naar België (qua omvang vergelijkbaar met de import uit NRW), met name naar Vlaanderen.

Mw. De Vries stelt voor dat de reeds bestaande trilaterale ambtelijke werkgroep NRW, Vlaanderen, Nederland deze problematiek gaat bestuderen.

Dhr. Gabriels wil graag op deze manier samenwerken en erkent de noodzaak van verder overleg ook op politiek niveau. Samenwerkingsaccorden dringen zich op en een eerste bijeenkomst is gepland op 22 april 2002 te Maastricht.

Afgesproken wordt:

- a de werkgroep wordt opgedragen uiterlijk 15 oktober 2002 te rapporteren
- b circa november 2002 komt er een overleg op bewindsliden niveau NRW, Vlaanderen en Nederland over deze problematiek.
- c NRW ontvangt een afschrift van dit verslag

Commentaar
**Nederlands-Duitse Commissie
voor de Ruimtelijke Ordening –
Subcommissie Zuid**

Wen Bader
W. S. J. de Vries

De staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat
mevrouw drs. J.M. de Vries
Postbus 20906
2500 EX Den Haag

DG WATER	
Nr.	2002/63
BSD nr.	
15 JAN. 2002	
Routing	Deponere
Afd.	OSW 701
Par	
Vorig nr.	Volgnr.
RE2002.2206	

Secretariaat Nederland
Provincie Gelderland
Postbus 9090
6800 GX Arnhem
telefoon: 0031/(0)26-359-9772/9837
fax: 0031/(0)26-359-9596
e-mail: post@gelderland.nl

Geschäftsbüro Bundesrepublik Deutschland
Staatskanzlei Landes Nordrhein-Westfalen
D-40190 Düsseldorf
tel: 0049 2121 157 1613
fax: 0049 2121 157 1577
e-mail: poststelle@stka.nrw.de

OSW

687

11 JAN 2002

datum
4 januari 2002
onderwerp
Tweede Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen (SOD II)

Behandeling:	
☐	eindparaaf
☒	advies
☐	ambtelijk afdoen
☐	ter kennisgeving
Afdoening voor:	

Geachte mevrouw De Vries,

Graag maakt de Subcommissie Zuid van de Nederlands-Duitse Commissie voor de Ruimtelijke Ordening hierbij van de gelegenheid gebruik commentaar te leveren op de ontwerp-tekst van de Planologische Kernbeslissing in Deel I van het SOD II.

Geachte mevrouw De Vries,

Graag maakt de Subcommissie Zuid van de Nederlands-Duitse Commissie voor de Ruimtelijke Ordening hierbij van de gelegenheid gebruik commentaar te leveren op de ontwerp-tekst van de Planologische Kernbeslissing in Deel I van het SOD II.

De Subcommissie heeft zich in de afgelopen jaren regelmatig bezig gehouden met de ruimtelijk relevante aspecten rondom de oppervlaktedelfstoffenwinning in het Nederlands-Duitse grensgebied. De aanleiding hiervoor was de gesignaleerde behoefte aan meer en vroegtijdig overleg tussen de voor de oppervlaktedelfstoffenwinning verantwoordelijke overheden in beide landen. De locaties voor de winning van de belangrijkste hoogwaardige grondstoffen voor de bouwindustrie als grind en beton- en metselzand bevinden zich grotendeels in het Nederlands-Duitse en Nederlands-Belgische grensgebied. De ruimtelijke gevolgen zijn daar het duidelijkst voelbaar.

Inzicht in de behoefteprognoses, het gebruik van alternatieve grondstoffen, en de hieruit voortvloeiende grondstoffenstroom als ook gebruikskonflikten waren telkenmale de belangrijkste gespreksthemata rondom dit onderwerp.

Recent op 9 mei 2001 heeft de Subcommissie Zuid in haar bijeenkomst te Aken, naar aanleiding van een presentatie vanuit uw ministerie over het op handen zijnde Structuurschema, de actualiteit van de hiervoor genoemde thema's nogmaals bevestigd en geconcludeerd dat alleen op basis van gemeenschappelijke uitgangspunten tot een adequate grensoverschrijdende afstemming van het (ruimtelijk) beleid is te komen. In haar zitting op 22 november 2001 heeft de Subcommissie opnieuw het belang van samenwerking benadrukt; een samenwerking die gericht is op afstemming en die rekening houdt met alle in het geding zijnde aspecten.

Een al sinds enkele jaren – mede op aanbeveling vanuit de Subcommissie – ingestelde tri-nationale ambtelijke werkgroep heeft, naar het oordeel van de Subcommissie, op deze thema's nauwelijks resultaat weten te boeken, dat als gemeenschappelijk vertrekpunt zou kunnen dienen.

De Subcommissie begroet derhalve de zinsnede in de ontwerp-PKB-tekst, waarin het Kabinet als zijn wens uitspreekt het internationaal overleg over de oppervlaktedelfstoffenwinning en -voorziening met Duitsland, België en Groot-Brittannië te intensiveren:

'Het Kabinet zal over eventuele nieuwe beleidsbeslissingen van het Rijk die een importvergroting of exportvermindering tot gevolg kunnen hebben, in principe vooraf overeenstemming met de betrokken buurlanden nastreven.'

De Subcommissie betreurt het echter dat Deel 1 van het Structuurschema op dit cruciale punt nog geen enkele aanzet tot een oplossing heeft te bieden. Hoewel zij beseft dat de complexiteit van de materie daar mede debet aan is, constateert zij tegelijkertijd dat over het Structuurschema tot nu toe slechts

informatieve beraadslagingen hebben plaatsgevonden met het Land Noordrijn-Westfalen en de Bezirksregierungen van Düsseldorf en Keulen. En dan nog voornamelijk in het verband van de Subcommissie Zuid. Terwijl het Structuurschema toch al onderdelen bevat die intensiever met Noordrijn-Westfalen bediscussieerd hadden moeten worden.

Dat gemis aan overleg klemt temeer nu moet worden geconstateerd dat er sprake is van een verschil in opvatting tussen het Rijk en de provincies over de balans tussen grondstoffenvoorziening en een maatschappelijk verantwoorde winning. De daaruit voortvloeiende wens bij de betrokken provincies om de winmogelijkheden van zand en grind naar de toekomst toe (ruimtelijk) te begrenzen heeft tot gevolg dat de problematiek van de grondstoffenvoorziening zich op de lange termijn in het grensgebied zal verscherpen. Er ontstaat hierdoor een extra druk op de winmogelijkheden in Noordrijn-Westfalen, dat tot een versnelling van het ontgrondingtempo in het gebied van de Niederrhein, met name in het Bezirk Düsseldorf, zou kunnen leiden hetgeen niet onbeperkt kan worden geaccepteerd.

Hoewel in Noordrijn-Westfalen in de betreffende 'Gebietsentwicklungspläne' ruimte wordt gereserveerd voor de winning van oppervlaktedelfstoffen voor een periode van 25 jaren wordt vastgesteld, dat de maatschappelijke weerstand tegen en de politieke bezorgdheid over nieuwe omvangrijke winningen sterk is toegenomen.

De Subcommissie wil in dit verband dan ook bepleiten dat aard, omvang en ruimtebeslag van de behoefteprognoses voor de verschillende grondstoffen eenduidig worden vastgelegd, en dat er duidelijkheid geschapen wordt over de beschikbare voorkomens van die grondstoffen, de feitelijke productiemogelijkheden als ook hun grenzen.

Uit een oogpunt van een zuinig en efficiënt ruimtegebruik en de eindigheid van de primaire grondstoffen ondersteunt de Subcommissie beleid dat gericht is op het zoveel mogelijk ruimtelijk combineren van functies. Door zo'n accentverlegging naar functionele winningen en met gebruikmaking van functie koppeling kan het aantal primaire winningen veel beter worden beperkt. Op deze manier kan worden aangehaakt aan / meegelift met ruimtelijke ontwikkelingen en maatschappelijk gewenste of noodzakelijke projecten.

De in het Structuurschema geformuleerde aanzetten voor een intensivering van het flankerend beleid, te weten de stimulering van het gebruik van secundaire en alternatieve grondstoffen, ondersteunt de Subcommissie nadrukkelijk. Wel is zij van mening, dat er hieromtrent inzicht maar ook meer daadkracht nodig is om te komen tot een daadwerkelijke vergroting van de inzet van secundaire en alternatieve grondstoffen en daarmee een gedifferentieerder gebruik naar kwaliteit van de primaire grondstoffen wordt bevorderd.

Tussen de direct aangrenzende landen zou in beginsel overeenstemming moeten bestaan over de te bereiken doelen.

De Subcommissie is van mening dat al deze hiervoor genoemde thema's het belang van een grensoverschrijdende en internationale aanpak nog eens extra onderstrepen. De bestaande tri-nationale werkgroep moet daarvoor haar werkzaamheden voortvarend voortzetten. De Subcommissie zou het toejuichen wanneer men zich op een hoger politiek niveau zou kunnen verenigen in een gemeenschappelijke aanpak. Zij betreurt het echter dat er op dat moment dan al een kabinetsbesluit ligt over het SOD II, terwijl de discussie in de Subcommissie heeft laten zien dat er behoefte is aan meer afstemming. Het SOD II zou daarom zo geredigeerd moeten worden dat het mogelijk is de uitkomsten van zo'n verdergaande informeel politieke afstemming daarin aanvullend op te nemen.

Hierbij zouden dan ook de resultaten betrokken moeten worden van thans in Noordrijn-Westfalen lopende resp. nog te starten onderzoeken, zoals

- de ontgrondingenmonitor in het Regierungsbezirk Düsseldorf,
- het pilotproject van de Geologische Dienst NRW, dat gericht is op het in kaart brengen, naar ligging, omvang en kwaliteit, van de economisch winbare vindplaatsen van grind en zand, te beginnen in het Regierungsbezirk Düsseldorf,
- het discussieplatform over de 'Rohstoffsicherung' in het kader van de herziening van de ruimtelijke ordeningswetgeving op landsniveau.

Ook naar de toekomst toe spreekt de Subcommissie Zuid, als platform van alle betrokken overheden in het Nederlands-Duitse grensgebied, de bereidheid uit over dit zeer ruimtelijk relevante onderwerp een intermediaire rol te blijven vervullen.

Hoogachtend,

Th.H.C. Peters, lid Gedeputeerde Staten van Gelderland,
voorzitter

Colofon

Deel II van het ontwerp Tweede structuurschema oppervlaktedelfstoffen is tot stand gekomen in nauwe samenwerking tussen het ministerie van Verkeer en Waterstaat en het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. Dit deel 2 omvat een bundelling van hoofdlijnen van inspraak, adviezen, resultaten van bestuurlijk overleg over deel 1 en internationaal overleg

Uitgave

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Ontwerp en productie

Op Stand – Den Haag

Druk

Koninklijke Broese en Peereboom bv – Breda

Nadere informatie kunt u verkrijgen bij
ministerie van Verkeer en Waterstaat
Directoraat-Generaal Water
Afdeling Bouwgrondstoffen
telefoon 070 - 351 83 85

